

- nobis quandoque à lege indulgetur, vt in causis electio-
num, postulationum, dignitatum, personarum, officiorum
canonicarum, prebendarum, decimarum, matrimonij,
vltimarum. Clem. dispendiosam, de iudic. ac etiam in in-
firmitatibus hæreticis, in quibus seruare ordinem esset inuen-
tere. cap. ad nostram. extra de iureiur. Eadem quoque
b facultas procedenda extra ordinem quandoque rescripto
Principis nobis concedi solet in his, in quibus alias de in-
re reuocemur secundum ordinem procedere. Soletq. Princeps
c rescribere, vt summarie causa discutatur & requiraturque
d * de hoc specialis mentio in ipso Principis rescripto, quod
signaturæ extensionem vocamus. Clem. saepe. de verbo. si-
gnifi. adeo vt si in corpore supplicationis hoc exprimeretur,
& non in signatura Principis, non videretur concessa
hæc facultas, tamen expressa esset in corpore, & Prin-
ceps rescriberet, Audiat vt petitur. Sed desiderat expres-
sionem de hoc in ipsa signaturæ extensione, vt pore. Audat
summarie, & prout petitur, alias censeretur negatus sum-
marius processus, expressisset enim Post. si voluisset. c. ad
audientiam, de decimis, Rot. decisi. 466. nostra in commissio-
ne. in anti. & 351. si in commissiõne impetrata, in non. Ve-
rum, quicquid dicat a Princeps* licet possit suo rescripto
7 multa substantialia iudicii, quæ sunt iuris positiui tollere,
vt litis contestationem, libelli ac articulorum dationem,
& pro illis, & similibus dilationes, non tamè potest à par-
tis vocatione dispensare, idq. Doct. dicunt, quod vocatio
partis sit iuris diuini, moniti eo exemplo quod ipse Deus
antequàm iudicaret Adam à paradiso terrestri, prius voca-
uit ipsum. c. pastoralis, de senten. & re iud. in cle. Nos aliter
dicimus, quia si vocatio, & partis præsentia deficiat,
deficit notio ac discussio causæ, quæ corpus est, & substan-
tia iudicii, vt nostra definitio supra docet, quæ diximus, in
dictum esse causæ discussionem cum cunctarum persona-
rum interuentu, & satis est quod interueniant veri & vel fi-
dei. ficti autè contingit pluribus modis, in veraque perso-
na rei vel actoris communiter vigore citationis, & quia* ci-
8 tatus, & eodem in sui odium reputatur pro præsentem ad
tex. & nota. per Bal. ibi in iura. quæ in provincia. in fi. C.
ubi de cri. ag. op. sine citatione contingit in persona actoris

rit quando de notorio ageretur factio, vel crimine vel alia per viam generalis, vt in c. bona, de electio. vel specialis inquisitionis, vt in c. qualiter, el. 1. de accus. Vtroque enim casu fama repræsentat actorem, & eius vices gerit, c. accedens, de accusar.

- 9 Nunc ad tertiam redcamus iudicii diuisionem, quod ratione quantitatis quadruplex est, gl. c. 1. de lib. oblat. Specul. de iud. in fin. Quandoque est vniuersale, vt cum petimus vniuersum ius, vtpote bonorum possessionem vel hæreditatem. l. prima, ff. de rei vendicat. l. sed si §. fin. ff. de pet. hæredis. Spec. de iud. 1. parte, ab hoc genere non longe distat beneficii ecclesiastici petitio, & iudicium ipsam beneficiale. Innoc. c. conquerrare, de off. ordinarii. Abb. in c. 1. de lib. oblat. veluti enim in vniuersali iudicio quis petit se declarari hæredem vel bonorum possesorem, & hæreditatem prout est ius adiudicari & corpora veniunt in sequelam redem exemplo in beneficii petimus declarari rectorem, & adiudicati ius beneficii, cui postremo accedunt corpora. Idem si quis petit ciuitatem vel castrum, vtroq. enim casu vendicamus ius beneficii vel ciuitatis vel castri cum pertinentiis, adnotata per Innoc. & post eum per Ioan. Andr. in nouellis, & in c. cum venerabilis, de religiosis domibus, vbi habes, quod secus sit in dignitatibus ecclesiasticis, vtpote si quis petat Præposituram vel Archidiaconatum, pro quibus is, qui agit non habet specialem actionem, & implorat prætoriam cognitionem, seu Iudicis officium. Innoc. & Io. Andr. ibidem. Aliquando generale, vt cum non vniuersum ius, sed generaliter aliquid petimus, veluti cum agimus pro socio, negotio gesto, vel tutela. gl. d. c. 1. extra de libel. oblat. Specul. d. 1. parte tit. de iud. Commune, veluti cum finium regendorum, familiariscun. & communi diuidendo agimus, c. ex literis, de omnia veniunt, sed duntaxat, quæ actio proposita comprehendit, veluti cum agimus rei vindicatione, actione, deposito, & similibus.

LIBER

ANNOTATIONES.

- a** **I**dem) *Multipliciter** iudiciorū species atque partitiones, tam
15 *civiles, quā criminales, mixtas spirituales, temporales, ordi-
 narias, extraordinarias, communes, summas, generales, spe-
 ciales, aliasq. etiam saculentissimas ac capiosissimas communica-
 rē tractant Maran. citata in praxi. in 4. p. dist. 1. ad vsque
 finem, in alijsq. insuper, quæ sequuntur, ubi non minus acutē,
 quam ceptis in. nia differis, ab eo ergo petam, si quid in materia
 quaestionis emergerit. Nic. Ant. Grav.*
- b** *Eadem.*) *Causas summarie decidendas esse sola principes re-
 scriptis imperant, sed ab eis quidem inferiores minime ut Gles-
 sator dixit in Clem. sape in ver. mandatur, et verb. sign. ubi
 Card. in c. 12. q. 6. in Clem. dispendiosam, in fin. de iudic. et
 ita etiam consultis Alex. & Jac. responderunt illis cons. 106. lib.*
- 16** *a. hic cons. 96. lib. 1. Ceteram** *Legatum quem de latere appel-*
lant eandem quoque habere potestatem (et si non de iure,) de
stilo tamen tradidit Fel. in c. olim. col. 3. de iudic. Quia de re la-
tus Ias. scribit in l. Nemo potest. a. l. 3. nu. 6. de leg. 1. Et quod
à principe inferiores causas summarie terminandas committit
re haudquaquam valeant, comprobatur etiam auctoritate Ro.
decis. 6. de iud. & decis. 16. de rescript. in antiq. Lap. alleg. 102.
in fin. & latius 228. Sed abundantius Fel. in c. 1. de rescript. col.
1. & 2. & in c. 1. de consil. ubi ad propositam materiam duas
ampliationes (sic enim nostri vocant) & quinque declarationes
tradi. Nic. Ant. Grav.
- c** *Requiritur.*) *specialem** *principis iussu summarie, ut liter*
18 *terminentur requiritur in confesso et, resque auct. ut si supplius in*
libello causam summarie decidi petatur, ipsaque princeps iudi-
ci rescriberet, quid audias & iustitiā facias, nihilominus sum-
marie causā commissā esse non videtur, ut Alex. prodidit cons.
93. lib. 2. & auctor hic, quibus continet Ias. in l. iustitia. col. 1.
ff. de iust. & iure ubi verba illa, iustitiā facias, non aliud iude-
cant quā iuris ordine servato iustitiā reddere. Quoniam
quod forius est, ut auctor hoc in loco asserit, nec summarie
cognitio à principe concessa videtur si rescriberet, Audias ut pe-
tiatur, si tamen non adiveris verbum, summarie, licet in libello
supplius summarie procedi petam suisset. Quæ res certe stru-
pulo

- pula cavere nequaquam videtur, si ut sole pedatur in hanc
 19 sententiam eundem non esse censam. Cúm⁹ rescriptis principi-
 piq; gratia ad libellum referatur, veluti in sacro consilio refe-
 penderunt Alex. consi. 84. col. fin. lib. 2. Et Corn. consi. 220. lib.
 2. Et Inf. tradidit in l. 1. c. de diuer. rescrip. Huc accedat quoq;
 20 Bald. in c. inter dilectos, col. penult. de sac. instr. ubi⁹ ex sup-
 plicis libelli forma obuium à Principe privilegium declarari
 iussit, ipsumq; Bal. loci citati interpreti sequuntur, atq;
 Dec. consi. 372. Cur. consi. 123. nu. 3. Et Gra. decif. 103. num.
 20. Et sequi qui ad rem nō pauca cogerit, nec non Et. Inf. consi.
 91. lib. 4. Huc opinio Iurisconsulti suffragio sollicitur in l. si
 defensor. §. interrogatus ff. de interrog. ad. Et in l. 1. §. si quis
 simpliciter ff. de verb. obl. Et Imperatoris in §. praterea, insti.
 de iur. sup. ubi haudquaquam necesse est in respondendo eadem
 omnia repeti, quæ stipulatur expresserit. Nā quæ in præfationi-
 bus dicuntur, in contractibus repetita intelliguntur. l. Titia. §.
 idem respondet. ff. de verb. oblig. Et optime hoc arridet, quod Bal.
 in vlt. quæst. scribit in l. Aquis iurisiuris ambigua ff. de iudic.
 cui ibi Bal. consentit, quod quando aßeris iuratio est certa, re-
 sponsum autē ambiguum cui obstrictum, intelligitur iuxta ip-
 sius voluntatem; traduntq; etiam Oldr. consi. 34. Socin. consi.
 67. col. 3. lib. 1. Et Nivon. alleg. 1. nu. 9. Huc nam modo que-
 so petenti gratiam à piissimo Principe apertius possis verbis
 respondere (ea ut concessa intelligant) quā per verbum Au-
 diat ut petatur, aut placeat vel fiat, aut aequipoventiam hac se
 ne verba re ipsa ad eundem tendere finem, necno est qui negare
 21 vult. Et verbum⁹ fiat vel simile, Bald. auctore in l. cū apud
 C. de iuram. ser. marum gratia excessum alio absque adminicu-
 lo denotas, quod Et. ipse idem scriptum reliquit in L. humatum
 in fin. C. de legib. Et. valde etiam voluit in c. quisquis per il-
 lum tex. de elect. qui in gravi causa ita obtinisse testatur, cui
 se subscipiebant. Barbat. in cap. in nostra. n. 19. de rescrip. Et. Fel.
 in cap. Radulphus. nu. 50. col. vis. Et. in rub. de rescrip. num. 13.
 Quibus etiam non modicum conferunt, quæ Franc. à Ripa scri-
 bit in 1. resp. lib. vii. de rescrip. cap. 11. quæq; cumulatissime ad
 rem cogerit Gomes in expendio utriusque signature q. 16. Et
 quid per verbum placeat in rescriptis appositum concessum esse
 videtur, ut in causa summaria si id tamē libello suppleti po-
 tatum fuerit) præcedi possit, nūcupant Cass. probat nūllatū

repleta sententia style potius quam iuri veritatique adhaerentiā in dec. 7. de refer. qui hanc sententiam Imperatoris testimonio communis in d. 3. praeterea insit. de iurisd. supul. aliisque etiam autoritatibus, quas in medium offert. Hic idem quoque (Et si nullum offerat testimonium) amplius per aut. Idem Pape in suis additamentis ad Rota dec. 28. an. 4. de refer. Nec nostra sententia repugnat Rota dec. cui Vespasius insinuat sub n. 10. in antiq. alias 379. quae impressarum vitio incorrupte allegatur. Nam illa fidei specie Pontifex non rescribit per verbum audias, ut petitur, sed per verbum audiat, Et iustitiam facias id quod in nostra non est dissipatione. Vnde iure optimo iuramus ordo siue processus, licet fuerit petitus, concessus tamen aequa iura videtur, quia si voluisset concessisset, illa namque verba, iustitiam facias, iuri ordine servata tam ministrari debuerant, ut superius demonstravimus. Id. ito summarie procedi non potest, quia id princeps noluit Et sic quoque Bellamora de offi. praedict. num. 276. qui idem existimant, quod aliam Rota praecitata dec. 10. fecit verū erit cum Principe rescribis per verbum Audia, vel fiat, aut placeat, ut petitur. Quae verba asserunt, Principem quod petitus fuerit concedere voluisse, veluti ex praedictis liquido demonstratum est, praesertim ex Gome. si autem quem citatio in l. eo de his verbis, de quibus vi aequa virescente abundanter videbitur, alias quid princeps verba operaretur dicens, Audias ut petitur, cum nihil aliud, quàm in causa summarie procedi petatur, maxime cum ut citius expediat ut neque litigii liter protrahantur, quae Republicae Et occasione criminum Et non modica etiā detrimenta praebeat, ut patet christi accideretur prec. in clem. dicit. de sepul. Et habetur in l. si quis ingenuus, §. in civilibus, ff. de capt. traditque Bartol. in l. hoc igitur. C. de nouo Cod. sac. Ceterum in hac fidei specie, quae crediderim Vespasium loquutum fuisse, alius opinio locum habere potest, quando supplici in libello plura petuntur, quorum aliqua gratiam, aliqua vero iustitiam continent, hoc, nempe ibi ita, si princeps per verbum, fiat, ut petitur, aut placeat, responderet solum ea concedere videtur, quae iustitiam, non quae gratiam dicuntur. Nā propter rarū mutatur verbum, fiat, aut placeat, propriā naturā, quae gratia concessū denotat, nequaquā veniet, ut eleganter annulatus Cornel. respondet consil. 1. col. 3. Et consil. 19. col. 1. lib. 2. Et iterū consil. 48. lib. 3. cui consensit Franc. à Ripa in rub. de rescrip.

rescrip. n. 12. nec rñ & Gomes. ubi supra. & conferunt. qua
post Ioan. And. atq; alias comprobat Gemio in cap. si cui nulla
est. 1. de proben. in 6. ubi in dubio rescripti patens iustitia, quã
gratia interpretari debet. Et hãc doctissimi Vestrũ egregiũ no-
stra r̃sp̃ctus iuriconsulti fuisse mens credidit. r̃m. que cum me
hercule congradi non statui. nec eius opiniones unquã accusare
aut iustitiũ labefactare. cui ab eius virorũ multa me debere sen-
tio Verum si petatur in causa r̃mariũ proceditũ esse. simplici-
ter & de plano sine strepitu & figura iudicij. sermone palatiũ
non seruatis. & sola veritate inspecta. & consideretur. quid pro-
cedatur summarie. &c. quod omnia prædilla doctis videtur
per verbum. & a doct. Rota decis. 1. de rescrip. in annũ & Argi.
Bellamerus comprobauit decis. 338. & 394. nisi eorum aliquid
deleuim fuisset. ut eò loci est legere. Nicol. Ant. Grauiatius.

- d Princeps.] Nullus * iudicij potentior est defectus. quã citati-
22 tionis. que defensionẽ à iure naturali prouenientem respicit. l.
non vñ ff. de iustit. & iure. Hinc prælatũ dixit Rota decisio
364. cum iura. & 201. licet in causa. Iam quod etiã diabolus
si in iudicio esset. audiri deberet. Et vsq; adeo hoc variatũ inui-
23 titur. ut * Princeps citationis defectũ supplere non possit. Fel.
in cap. ex parte 1. de offi. deleg. Dec. consil. 13. vñ puncto Affli.
decis. 307. in fr. et seq. communis opinio harric testẽ: in decis.
247. num. 7. qua de re assatim scribunt Felin & Deci. in cap.
qua in ecclesiaram. de consuet. ille numer. 26. & 66. hic nu-
mer. 13. Sacra. consil. 120. libr. 3. Cur. consil. 170. numero 17.
Vant. in tract. de null. titu. de null. ex def. cit. in principio. &
Aymo. Crau. de causis. temp. similiter in princip. numero 39.
ubi testatur. in his. que à libera principis voluntate nō pendere
ut puta. cum de alicuius iurium adempnatio res agitur. quid
tunc parte non citata neutiquam procedi possit. hancque opinio-
nem communibus suffragiis esse receptam ibidem Aymo. assen-
rat. Ceterum quanta sit efficacia in iudicij citatio. infra in
quinto libri decimo tertio capite abundẽ à vobis explicatum vi-
debitis. reliquum est ergo ad alia pertransire. Nicolaus. An-
tonius Grauiatius.

- c Quia citatus.] Quid * contumax lateras inter penas pro
24 p̃sente in sui op̃tus edium habeatur. testati sunt Bal. in l. cõ
fratrem. col. fin. Cod. de his quibus. res indig. & Auerf. in l. de
vazquoq. ff. de re iud. Sed. n. si quatuor & viginti p̃nas. qui-

*bus centumax innodatur, si re cupit, Maran. consulas in prax. in 6. par. ver. centumaria, numero 9. & sequentibus, & las. in l. sancimus. no. 1. & 17. C. de iudis. qui nonnullas congerit, ac latius Maran. inter quas illius ne obliuiscaris, quod centumax iudex medi in causa, quo centumax est, verum & omni in alia ad diuina delegare potest, ut eo las. Mar. in quinta pagina scribit. & las. null. tradit in l. iustitiam & ad pecunias. §. ait prax. no. 2. ff. de iurisdictione. Quibus dunt & alias ponat ultra las. 21 & Mar. addere poteris, scilicet, ut * centumax privilegium fori aliecare non possit audire Affl. decis. 133. Item quod adversus centumacem iuramentum parit de expensis creditur Marf. sing. 236. Centumax, & Ripa in l. 2. no. 8. ff. de re iud. Nicol. Ant. Graua.*

Indicium quinq; partibus constare, iurisdiclio autē
multiplex, quales singulæ Species. Cap. III.

S V M M A R I V M.

- 1 Iurisdiclio quadruplex est.
- 2 Iudicem ordinarium tria faciunt, scilicet lex, consuetudo, & consensus.
- 3 Arbitri aut dicuntur, & qui arbitratores.
- 4 Iudex nullus in Rom. cur. ordinariam iurisdictionem à seipso habet nisi a Pōtifice, excipitur tamen Auditor sacri palatii.
- 5 Arbitrorum à sententia non appellatur, & quanam sit ratio.
- 6 Sententia arbitrorum non parit actionem neque exceptionem, falsit tamen.
- 7 Arbitrium, siue compromissum iuramento non firmatur iure civili, secus autem canonico.

IN iudicio lex cōsiderat iurisdictionem, personam, & tempus, locum, causam, & figuram iudicii. De quorū singulis dicemus.

- 1 Iurisdiclio * quadruplex, voluntaria, quæ altera parte volente

lente expeditur, vt in adoptione, manumissione, & emancipatione, potest enim quis inuirus manumitti. *ff. i. iustit. quib. ex caus. manumir. non licet.* Propria vt ordinarii, qui iure suo vel Principis beneficio iurisdictionē vniuersaliter exercet in suo territorio. i. more maiorum, cum seq. *ff. de iurisd. om. iud. c. duo, extra de offici. ord. xxii. distinkt. c. omnes, extra de electio. cap. significasti. l. pupillus. §. territorium. ff. de verbo. signi. xvii. q. vi. c. i. vt*

- Præses in sua provincia, Episcopus in sua diocesi, & similes. Tria * enim faciunt ordinariū, lex eo ipso quod sunt tales in suo territorio, Principes vt pater Papa, & Imperator, nec alius inferior dabit ordinariū, nisi Episcopus suo Vicario, quem sic datum non à lege, sed à principe, & homine, ordinariū vocamus substitutum. d. l. more maiorum. Amplius, & consuetudo quoque approbata ordinariū dabit, vt quando vniuersitates etiam artium ex approbata consuetudine iudicem sibi deligunt ordinariū, ad not. in cap. cum ecclesiarum, extra de offici. ord. gloss. in l. & quia *ff. de iurisd. om. iudic. de qua ordinaria iurisdictione habemus in vtroque iure tractatum de offici. ordina. Conventionalis, quæ ex consensu partium consensu tribuitur, & vocantur arbitri, in qua sub stipulatione pœnæ compromittitur, 1. quest. 6. cap. a iudicibus. Ab a horum sententiis non appellatur, sed eius acquiescunt litigatores metu pœnæ. l. non distinguemus. §. i. C. eodem. cap. dilecti.*
- b extra eodem, vel metu iuramenti, è quod secundum canones interuenire solet. cap. 1. capit. per tuas extra eodem, 22. quest. 1. cap. quod licet, & si secus sit de iure civili, athen. decernimus. C. eodem. Horum duæ sunt species, Arbitri, & Arbitratores. Arbitri * sunt, in quos litigatores ex consensu compromittunt super re litigiosa. Quorum arbitria ad iustar iudiciorum redacta sūt. l. 1. ff. de arbitris. Arbitratores verò non super re litigiosa, sed vt componant, vel dissintiant inter partes, vt pater inter cohæredes hæreditatem, vel alias rem communem inter socios arbitrio boni viri diuidant, ad hoc. leg. societatem. ff. pro socio, de mandata sue delegata iurisdicchio ab alia propriam habere dependet, quam recipit: quis ex superioris delegatione & ipsius delegantis viciis gerit, nec aliquid propriū habet

LIBER

4. I. licet, ff. de off. eius. Verum* nullus in Romana curia habet ordinariam iurisdictionem à seipso, nisi à Papa Archidiaconus, cap. experientia, c. 1. q. 1. ad notat. in Clem. ne domini de electio. & tamen si plures sint in ea ordinarii substituti iuxta dictam, l. more maiorum, utpote Auditor contradiCTORum inter omnes impetrantes, Præsidentes camerarum Apostolicarum in omnibus, quæ supra ad eorum notionem diximus pertinere. Auditor Curie causarum Camerarum apostolicarum, inter oēs curiales, & alios censurarum reos, Gub. Urbis inter omnes urbanos non exemptos, Vicarius inter clericos etiam regulares & alios, si qui religionem, aliter sequantur. Hi omnes ordinarii sunt Iudices, non à seipsis, sed à Papa substituti Reliqui delegati sunt, & dicti à Pont. dantur, à quibus tamen excipio sacri palatii Auditores, qui ordinariam habent in audiendo & cognoscendo eo ipso, quod in eum ordinem sunt adscripti, & delegati in definiendo.

ANNOTATIONES.

- a. **A**B horum.) *Quod* a sententia arbitrorum non appellatur, rationem tradunt scribentes in l. 2. ff. de arbit. & in c. per tuas, rod. tit. quia* ex ipsa sententia neque alio, neque exceptio oritur, sed si metu pœne paremus, quod tamē semper perpetuum non est. Finge enim sententiā tacitā, vel expressē delegatam fuisse, tunc certē impossū fuerit pœna sine non, ex ipsa tamen sententia de iure Pontificio alio oritur, ut Alex. scribit in l. si prater, nu. 3. ff. de re iu, qui hanc opinionem communiorē inter interpretes esse affirmat, ubi etiam Ias nu. 12. Nico. Anton. Gravatus.*
- b. *Quod secundum.) Casares iure arbitria* iurjurando firmari prohibitum est, auct. decernimus, C. de arb. verum aliter iure Pontificio cauetur, quod quidem has in re ipsi civili praevalent, veluti Bald. ac ceteri in d. aucten. asserunt, & Abb. in cap. 1. de arb.*
- c. *Tamen.) Adde Specu. in tit. de off. ord. §. 1. ver ordinarius, ubi Bal. & in tit. de iud. deleg. §. iam nunc v. ant. quoque in tract. de null. ex def. iurisf. deleg. nu. 6. & sequentibus, qui assatim loquuntur. Nus. Ant. Gravatus.*

Duplex

Duplex in iudicijs personarum species.

Cap. IIII.

S Y M M A R I V M .

- 1 *Coniunctus pro coniuncto admittitur in profanis sine mandato, secus tamen in spiritualibus.*
- 2 *Rescripta ad lites absq. speciali mandato, valide pro alio impetrantur ex communi usu.*
- 3 *Procurator in Romana Curia, pro principali absente ad solvendas expensas regesti obligatur.*
- 4 *Clerici in Romana Curia, contra iuris regulas, advocacionis, & procuracionis manus exercent.*
- 5 *Coniunctus pro coniuncto etsi admittatur, non tamen ante litem contestatam procuratorem constituere potest.*
- 6 *Coniunctus non admittitur pro coniuncto in causis speciale mandatum requirentibus.*
- 7 *Coniunctus pro coniuncto in decem & septem casibus absque mandato non admittitur, remissive tamen.*
- 8 *Procurator pro expressis factis pro suo principali potest ipsius scripturas loco pignoris retinere, non autem pro salario idem in iudici, & advocato.*

Per-

Persona duplex est in iudiciis: personarum species
 alia necessaria, & alia utilis. Necessaria, sive qua iudi-
 cium consistere non potest, utpote iudex, actor, & reus.
 Utilis, sine quibus iudicium consisteret, si tamen adha-
 beantur, faciliorem reddunt iudiciorum exitum, utpote
 advocati, & procuratoris. Admittuntur tamen in iudi-
 ciis Romane Curie repelluntur personae secundum ius
 commune, de quibus latius apud Spec. legere licet, ri-
 tualis de actore, & reo, ac pluribus sequentibus. Pleraque
 tamen in ipsa praxi, & coniungentia facti decisa sunt in
 a sacro Rotae auditorio, quae personas concernunt, utpote, a
 1 quod * licet in causis profanis coniunctus pro conien-
 cto audiat sine mandato hominis, & cum sola cautio-
 ne de rato ad text. in l. sed haec personae. ff. de procur. in
 princ. lita tamen, ff. iudi sol. adnota. in c. 1. de procu. & in
 c. nonnulli, & in c. ex parte, de rescrip. per Innoc. in c. que
 b relam. de electio. Secus & tamē servatum est in beneficia-
 libus, & aliis spiritualibus causis, in quibus non auditur
 quis tamquam coniuncta persona sine mandato Rota de-
 cisa. l. ii. in causa, de pro. in no. Imò nec etiam volenti ca-
 uere de rato daretur decretum citariotis ad partes. Aged.
 concl. 682. in causis de proc. Et ratio potuit esse, quia con-
 iuncta persona agit vel defendit ex generali mandato le-
 gis, quod satis non est, ubi desideratur speciale. Rota dec.
 a l. ii. in no. amplius* servatum est quoque, ut absq. speciali
 mandato, & aliquo poene incurso, quis alieno nomine va-
 lide impetret rescripta ad lites contra text. in cap. nonnul-
 e li de rescrip. Cassa. decisi. 1. de procur. num. 4. Et ratio po-
 3 tuit esse, quia* procurator in Romana curia pro principa-
 li absente ad solvendas expensas registri obligatur. Cassa.
 d. decisi. 1. de procurato. numero 1. Rota. decisio. vigesi-
 martertia. de procu. in no. & propter labores, dispendia,
 ac obligationem huiusmodi, quae quis impetrando alieno
 nomine sapit, non praesumitur impetrare sine scito domi-
 ni Cassa. decisi. 1. de procur. Ceterum* ex tolerantia Pont.
 4 servatum est, ut clerici in Romana Curia aduocationis, &
 procuratoris publica munera exerceant, contra iuris
 regulas.

ANNO-

ANNOTATIONES.

- 2 **Q**uod licet.) Et si admittatur * coniunctus pro coniunctis
 3 in presentis, ut hic non tamen procuratorem ante litem
 concessitatem constituitur potest, utent hoc dolioret, praefer-
 tim Ant ab Alex. & Inf. in l. quod quis in 7. fall. C. de pro-
 cur. Res. dec. 677. nota. Quid coniuncta persona & dec. 731. nota
 quid si aliquis in auct. & iterum dec. 420. si committatur, in
 6 no. Nec etiam locum sibi vendicat ut mandatus pro coniunctis
 in iudicio compareat in his, quae specialiter mandatum requi-
 rant, ea etenim eis pertractare (si speciale mandatum osten-
 derent) leges prohibent, l. patri pro filia, & Lillad, §. 1. ff. de
 minor. traditur per Sac. cons. 120. cum in presenti, in 2. dub.
 lib. 1. & Inf. in l. exigendi in 4. fall. nu. 9. C. de procur. apud
 7 * quos non paucas vides imitationes (sic enim nostri appel-
 lant) in quibus coniunctus pro coniunctis absq. mandato non
 admittitur, quas refert superuacuaneum esse dixi, cum habeas
 quo recurras. Inf. namque ibi docet & ipsum conservans li-
 tem. Poteris etiam videre Guid. Pa. §. 16. executio. Ripa in
 e. cum M. F. numero 60. de const. Reversaries in cap. nonnulli,
 §. sunt & alij de rescrip. & Cassa decif. 40. nam. 1. super vrgu.
 Cancel. ubi limitat in beneficiariis, & quod de coniunctis
 persona dicitur, ea ut possit absque mandato agere, iam cautione
 tamen de rata: idem est in iis consorte l. 2. C. de consorte,
 tradunt Felin & Ripa in ca. cum M. F. de const. lile n. 8. hic
 autem §. 3. ubi haec quinque modi sunt: aut ea ergo legas, non-
 nen & Belle. 16. nu. 5. cum seq. qui palestra loquitur.
 b Sequus tamen.) Vide ad hoc Duth. praefertim Inf. in d. l. exi-
 gendi, in 5. fall. & Rotam decif. 420. §. sed verum in no.
 c Et ratio.) Adde Mol. in verbo procurator, §. procurator con-
 2 stitutus ad causam. Verum * procurator, qui pro suo principa
 li expensas pro actis confectis soluit, istius scripturas pignoris
 loco, erogat pro sumptibus recuperandis retinere potest, non
 tamen pro suo salario Idemq. in iudice, & advocato iure cau-
 tum est, ut Boerius attestatur decif. 15. nu. 1. cum seq. Nicol.
 Antonius Gravetius.

Tempor

Tempora iudiciorum varia, & quanta, & qualia in
quavis specie, & instantia.

Cap. V.

S V M M A R I V M.

- 1 Instantia caussa, iure Caesaris in civilibus triennio finitur, & in criminalibus biennio, at de iure Pontificio perpetua est, & nu. 6.
- 2 Appellationis prosequenda tempora, quae sint de iure civili, & quae de iure canonico.
- 3 Appellationis prosequenda tempora, siue fatalia prorogantur toties, quoties auditoris arbitrio videbuntur.
- 4 Iudices sacri palatij appellanti à diffinitiva Apostolorum reverentiales dare solent, cum termino dierum decem ad prosequendam appellationem.
- 5 Dies quibus ius in palatio dicitur qui sint.
- 6 Appellanti, ut ei biennium ad prosequendam appellationem concedatur, quid probare oporteat.
- 7 Negligentia in iudice non praesumitur, idcirco protestari necesse est.
- 8 Lites diutius in foro ecclesiastico ventilantur.
- 9 Appellationi in dubio deferendum est, à iudice fallit tamen.
- 10 Appellatio est iberiaca contra venenum iniusta sententia.
- 11 Articuli probatorij in dubio admittendi sunt, idem in interrogatorijs, & positionibus dicendum.

Tem-

- T**empus intra quod faciendum est iudicium, & causam principalem respiciamus, iure civili temporanea est. Nam* civilis causa sit ad triennium, si verò criminalis ad biennium extendi solet. l. propterandum, vbi Bar. & Bald. & alii. C. de iudi. nisi forte criminalis contra clericum esset. Tunc enim non vltra duos menses iure civili extendimus instantiam, auct. vt clerici apud pro.
- 2 episc. in fin. vbi Ang. Sed iure canonico, & pontificio perpetua est omnis instantia, capi. pen. de iudi. 2. questio. 6. anteriorum, & ad hæc, vbi Archid. & Bal. in c. 1. §. col. 2. inter dom. & vass. lis or. & in d. l. propterandum. & Spec. in ritu. de dele. §. 6. ver. item instantia de instrum. adi. §. re. de accus. §. 3. & hanc vltimam partem seruamus in Romana Curia, cum quia sumus in Ecclesiastica, & pontificia curia, vbi maxime lex pontificia seruanda est, tum propter ingentem causarum congeriem, qua iudices plurimum distrahuntur, cum denique propter causas forensium quæ frequentiores sunt in Palatio, qui non nisi seorsum possunt ex partibus testes adducere, scripturas extrahere, & alias ipsorum causas instruere. Quod* si causam succedaneam appellationis respiciamus, iure communi datur annus appellanti ad prosequendam, & finiedam causam appellationis, & ex causa biennium; athen. ei qui appellat. C. de temp. app. c. cum sit Romana, de appe. Verum in palatio apostolico, & Roma. Curia ex causis propter quas supra diximus principalem causam in Romana curia etiam in profanis fore perpetuam absq. tali causa habet appellans biennium, idque absque
- b aliqua iudicis interlocutione, & dummodo appellans in primo anno aliquam diligentiam, & actum fecerit in causa, vltra commissionem causæ impetratam, Fasto. dubio Rotæ. 37. Vel dicamus quòd in Romana Curia, aliqualis illa diligentia, & processus post commissionem causæ, habeatur ex stylo, & obseruatione palatii loco causæ, quæ iure communi ad biennium habendum requiritur, quare nec aliàs post biennium, etiam subsistere causa, daretur triennium, decif. Cassa. 6. de appell. nume. 8. Sed
- 3 * alia via succurritur est forensibus litigatoribus, qui non valent causam infra biennium expedire, beneficio In-

Rocen-

noen. vi. qui sua bulla facultatem concessit Auditoribus
 proregandi sacralia appellationis semel, bis, ter, & quo-
 ties arbitrio auditoris videbatur etiam absque partis cita-
 cione. Cassa. decif. vii. appella. numero. 1. & 8. Quibus
 promogationibus plerumque causa ad multos annos subli-
 4 neri solent. Adde quod ex stylo, & obseruantia sacri Pa-
 latii solent Iudices appellantiâ diffinitiuâ appellationi
 suæ deferentes, apostolos dare reuerentiales, quibus in-
 dicant ob Superioris reuerentiâ appellationi deferre, &
 semper cum termino decem dierum ipsius iudicis, & homi-
 nis ad proseguendam appellationem. Et quia termina
 appellationis hominis semper est ad inchoandam prose-
 cutionem, non autem finiendam. Rota vlt. i. xv. si appella-
 tus, de appella. in no. Abb. post. alios in ca. persona. 1. co-
 lum. ver. 1. casus Francos: ibidem colum. 4. sufficit quolibet
 prosecutio. Rota Fallol. causa 17. in antiquioribus, de ap-
 pella. pro aliquâ prosecutione diligentiâ seruato est alias
 satis fuisse, ne dum si probetur commissionem causâ fuisse
 infra terminum cursoribus, & banco suo presentatam, ve-
 rum etiam si probetur, quod appellâs in termino aduisset
 eum, qui signat commissiones, & ei suam commissionem
 presentasset. Vnde solemus in curia, vbi instaret lapsus de-
 cessit, adire Regensem Cancellariæ, & presentare sibi
 commissionem etiam non signatam, & ab ipso in eadem
 comissionem habere adnotacionem manu sua propria dici
 presentatorem huiusmodi, quæ presentario in termino
 excusat à deferentia, Cassa. decif. 4. de appell. vique ad fi.
 d. & a hoc quia Rota in dubiis semper inclinat pro non de-
 ferentia iuxta dictum Paul. de Calt. in l. 1. ff. si quis cau-
 Cassa. ibidem. Amplius, & alia tempora habemus in placi-
 bus dilationibus diuisa, & variâ, quia longiora in dilatio-
 nibus primis instancie, & breviora in succedantibus, prout suo
 loco dicemus, vbi de dilationibus huiusmodi, quas termi-
 5 nos vocamus substantiales loquemur. Cæterum, & alia
 habemus in palatio dictum, & terminorû discrimina: dic-
 tum aliquibus res dicitur, videlicet, diebus Lunæ, Mercu-
 ri, & Veneris: reliquæ iuridicæ non sunt. Temporû aliqua
 foriarum iuræ autem duplices, alie ad honorem Dei, vel
 curæ ornam, quarum omnes apud certas tabellas ty-
 pis

piis impressas legere licebit, quas non recenseo, quod vno numero possis me ab hoc munere releuare, & a te ipso aspiciere. Alias habemus ferias in Palatio ad commodum hominum litigatorum scilicet, ac etiam iudicum, vt interim quiescamus, maxime ob inferos calores, tempore scilicet messis, & ferè semper a decimo Iulii, vsque ad Calendas Octobris, quas ferias indicere solet in Palatio Reuerendissimus pro tempore Vicer cancellarius. vel is qui vices eius gerit.

A N N O T A T I O N E S.

- a** Sed iure.) Perpetuam iure Pontificia causa instantiam esse, nec illam temporariam veluti leges civiles distans, communis est opinio, vt resserunt Abb. in c. venerabilis de iud. Andr. Barb. in cap. de causis. de off. deleg. vbi etiam Felin. in prin. Qua de re per Rotam dec. 411. in no. & Cassa dec. 5. n. 4. vt sit pend. Et quæ nam ratio sit à Phil. Franc. docetur in ca. super eo. de appell. Quod quidem locum fieri vendicet ne dum in foro ecclesiastico, sed ubique locorum ecclesie tamen subditarum, & tam in civilibus, quam criminalibus causis, vt Corneus placuit cons. 210. in fin. lib. 4. a: que Fel. in d. c. venerabilis, in prin. Nic. Ant. Granat.
- b** Bummodo.) Communiter a Doctribus censetur in c. ex ratione. de appell. & in auth. qui offeratur. C. de temp. appell. non aliter appellanti ad proseguendum appellationem biennium concedi debere, nisi in primo anno diligentia à se adhibita fuisse probauerit. Et cum iudex in culpa fuerit, quin causa finiatur, processari tunc necesse est, aliter negligentia in iudice nequaquam presumetur, vt ab Alex. prædictum est, cons. 64. lib. 1. & cons. 64. lib. 6. atque Astil. dec. 50. Capic. dec. 11. col. fin. cum etiam Felin. in cap. cum causam, de probat. Nec semel tantum processari sufficit, nisi cum nil in causa aliud remaneat quam pronuntiandum dicere, vt per Parid. de synd. in verb. instantia, verb. dicit constitutum in fin. Verum iusse Gomes in reg. de anno, post. quæst. 76. Rota que veritati potius, quam apicibus iuris incutitur, determinauit, sufficere loca præstationis impedimentum probare, cuius ergo cum pulchre loquentur. Nic. Ant. Granat.

H Qui-

- c. Quibus.) Non ab re est, si in foro ecclesiastico duntaxat causa
 9 (ut auferat alicui differatur, & si ea de re laes. conquerratur in l.
 quatuor. num. 4. C. de iudi. post Paul. Castren. in l. ordinarij. C.
 de rei vend.
- d. Et hoc quia.) Addas Alex. & laf. in l. 1. n. 6. ff. si quis cau.
 Fel. in c. significauerunt, colum. 1. de test. Decius in l. quoties ni-
 hil. ff. ac reg. iur. laf. in l. ad hac. nu. 3. C. de iud. & Rom. consil.
 901. ut declarationem, col. 2. Quibus & illud affine est, quod
 10 in dubio iudex appellat, cui deferre debet. Archid. in capis.
 arda, & c. si à iudice, de appell. in 6. pr. eodem tit. §. nunc dica-
 mus, vers. . & laf. ubi supra & Dec. consil. 28. & 34. & iter-
 um cons. 49. & in cap. vi. debemus, num. 21. de appell. Cum tem-
 peramento hoc tamen intelligas, veluti idem Dec. in d. c. ut de-
 betur declarari, nisi effemus in materia, in qua regulariter ap-
 pellationis non admittitur, nam tunc in dubio regula inhaerenda
 erit. Et non inuicem eundem in re ambigua appellationis defe-
 11 rendum est. Cum illa dicatur iberrata contra in cassae senten-
 tia veniens, teste Curtio consilio 16. num. 3. atque Purpur. in
 l. 1. num. 37. C. de post. Etque defenso, quia aduersus iudicis in-
 iuriam oppressus datur, l. 1. ff. de appell. cap. ad Romanam 2. q.
 11 b. itidem * dicendum erit, ut in dubio iudex articulos circa
 probationem admittere debeat, sic Host. & Imola docent in
 ea. per tuas. de test. & Paul. Cast. qui in facti specie ita respon-
 disse testatur in l. 1. ff. si quis cau. Simile erit in interrogatorijs
 ea, ut in dubio recipiantur secundum Ienel. & Abb. in citato
 cap. per tuas, atque etiam impossibilitatibus prout in articulis addi
 laf. & Curt. esse consueverunt. Ille in dist. auth. ad hac, hic autem
 in tract. possessionum in nota breuiloqua. Nis. Ant. Gramat.

De causarum deuolutione ex Prouincijs ad Rom.
 Curiam. Cap. VI.

S V M M A R I V M .

- 1 Actor quando forum rei non sequatur.
 - 2 Romana Curia unicuique proprius est forus.
- a. Caus.

- 3 *Causa maiores, quamvis provinciales sint, in Romana curia pertractantur, & quæ sint illæ, & num. 9.*
- 4 *Appellationis forma ut appellatio ipsa ad Rom. Curiam deoluatur, & nu. 10.*
- 5 *Citationis defectus sanatur, si ad citati notitiam citationem peruenisse probetur, & nu. 11.*
- 6 *Mandati procuratorij copia quando est danda.*
- 7 *Appellatio, si præsentè appellato emissæ fuerit, vel alias ad eius notitiam venisse probetur, non indiget alia intimatione.*
- 8 *Appellatio non arceat ad comparandum, quando deserta est.*
- 9 *Citationis copia, quæ citato dimittitur à citante ipsius impensa dimittenda est.*
- 10 *Libellus sumptibus actoris edendus.*
- 11 *Procuratorij copia sumptibus domini danda est.*
- 12 *Appellationem factam fuisse, denunciari à quocunque potest.*
- 13 *Appellatio amplius nõ dicitur, quæ deserta fuit.*
- 14 *Sententia nulla est, quæ lata fuit temporibus appellationis elapsis.*
- 15 *Appellatio quot modis deserta dicatur.*
- 16 *Appellatione deserta, an nullitas deferatur?*

Causas adesse in Rom. Cur. plurifariam contingere, & qualis forma sit (pro deuolutione) seruanda. Locus

- 1 & causæ; iure * enim actor forum rei sequitur l. iuris ordinem, C. de iur. om. iud. in l. f. C. vbi in rem actio, vel si in rem agat, locum vbi res ipsa sita est, vel beneficium, dict. leg. fin. C. vbi in rem actio. cum gloss. & nota.
- 2 Verumtamen * cum Romana cuique proprius sit forus.

H 1. l. ko-

a l. Roma. ad municip. c. ult. de foro comp. * Nonnamquam
 contingit, nos à præscripta regula recedere. & provincia-
 les causas in Romana Curia tractari. Quandoque* ex na-
 tura causæ, utpote, quòd sint de maioribus causis, quæ ad
 Petri notionem, & iudicium, & reservationem antiquo-
 rum Partum spectant, c. maiores, de baptismo, in princi-
 pio, cap. debitus, in fin. de appella. c. quavis elect. o quod
 translationem, de appell. vbi glo. in verbo, reservata huic
 sed. 17. dist. quociens, a 4. quæ Rota dec. 38. fuit dubitanti de
 appel. in no. Quæ autem sint hæ maiores causæ, tu ipse in
 præallegatis locis legere poteris, & præsertim, vbi de fide,
 & accensionibus sit controuersia.

Amplius, vbi causa esset de electione, postulatione pro-
 missionis, dignitate, personatus officio, canonicatu, præben-
 da, vel alias beneficalis de decimis, matrimonio vsaris,
 vel alias spiritualis, quòd in ea animæ periculum versaretur.
 Hæ causæ. Ad Rom. Cur. per appellationem legitimè
 deuolui solent, seruata tamen forma tradita in c. 1. de ele-
 ctio. in 6. & in clem. causam, eod. tit. Rot. decis. 38. fuit du-
 bitatum, de appel. in no.

- b * Forma* autem deuolutionis est, quod in appellari præ-
 sentia appellatio ad Sedem emittatur vel absenti seu le-
 gitimo eius procuratori personaliter intimetur, si præ-
 sens, vel procurator adsit, & commodè possint persona-
 liter apprehendi, quòd si absit appellatus, nec procurator
 appareat domi, si non remota sit, quod si remota resistat
 in Cathedrali ciuitatis, & diocesi, sub qua beneficium de-
 git, hæc intentio fiat, & nihilominus utroque casu siue do-
 mi siue in cathedrali, fiat quoq. similis intimatio in loco
 beneficii, & ubiq. pro legitima intimatione satis erit, si ip-
 sa appellatio in loco, alia, & intelligibili voce legatur
 e abiq. aliqua eius adfissione, & copia detur, si petita fuerit,
 d Cassa dec. 1. de appel. in prin. Quod si ob appellari poten-
 tiam, vel suorum nequeat altero prædictis modis fieri,
 tunc in loco aliquo publico, vbi multitudo populi conue-
 nerit, sollemniter hæc intimatio fiet, exemplo edicti publi-
 ci, & tunc necessaria erit, nedum lectio ipsius appellatio-
 nis, verù etiam adfissio, ita vt verisimiliter ad noticiam ap-
 pellari peruenire possit. Clement. 1. de iudic. Rota de do-
 lo, &

to & contumacia, & in no. Cassa. decif. de appella. & intimatio aliter facta nulla erit, nec censébitur causam deuoluiffe, nisi probaretur alijs ad noticiam appellati peruenisse. Hæc * enim probatio sanaret defectum intimationis, & suppleret defectum deuolutionis, ad text. cum norat. per gloss. & alios in dicta elementin. causam. de electio. Nec satis esset, si vna voce emitteretur hæc appellatio, sed emittenda est in scriptis, iuxta formam traditam in cap. cordi. de appell. in prior. lib. 6. & docet Archid. & Ioan. Andr. in cap. expientes, de electio. super verbo appellatio. alias enim non deuolueret causam, Rota decif. 185. si appellaretur. in no. Et intimatio est fienda infra mensem à momento emissæ appellationis, alias non deuolueret, nisi forte esset modica mora, text. enim dicit, post mensem, quantum citius commodè fieri poterit, gloss. ibidem verbo commodè, & verbo tempus. Quæ verba videntur ne dum admittere purgationem modicæ, verum, & maioris moræ, vbi quis fuisset legitime impeditus.

Sed & intimatione huiusmodi præterea ostendi quodque debet, perlegi instrumentum ipsius appellationis f authenticum & f dimitti copia similiter authentica ipsi appellato petenti. si appellans per seipsum appellauerit e ex d. clem. causam, & notatis. Quod * si non per seipsum, sed per procuratorem suum grauatus appellauerit, tunc g danda erit appellatio etiam f copia, procuratorii similiter authentica, Rota decif. 121. nota quod vbi appellatur, in fin. de appell. in antiq. Fast. causa 15. & si petenti authenticam simplex daretur copia non alias authentica, non sit legitima esset intimatio, nec deuolutioni satis esset. Rota decif. 63. si in causa beneficiâli. de appell. in no. Expedi autem appellato copiam habere authenticam & publicam ipsius appellationis. Et vbi per procuratorem appellatur, copiam quoque procuratorii, vt, appellante non prosequente, possit ipse appellatus de appellatione docere contra ipsam appellantem, & illam prosequi, vt nos admonet Compiler ille vulgaris Formularii aduocatorum pagina tercia sub enbrica de modo deuoluendi causam de partibus ad curiam, vbi pleraque ipse ad

H 3 mate-

LIBER

materiam adnotat, & ratio potuit esse quia ad docendum de deuolutione causæ respectu appellationis, satis esset docere de eius appellatione per publica documenta, nec alias ad deuolutionem respectu ipsius appellantis esset necessaria suæ appellationis intimatio quasi appellans de appellatione, ac facto sui satis certus, nec alias certior reddendus sit, argum. clement. 1. li. penult. Rota decif. 384. Fuit dubitatum, verum appellans, prope fin. in no. & introducta est mero favore appellati, vt appellatus certificari possit, an appellatio ipsam ardeat, vel non, cui favori appellatus comparando renunciari videtur tamquam favori suo.

Quamobrem poterit appellatus admissa appellatione, non expectata alia intimatione, venire ad curiam, & appellante non comparente per Audientiam contradictarum tamquam contumacem appellationem proseguire, tamen non intimatam, & imputabit sibi appellans, qui debuit præuidere istum casum, quod appellatus potuisset habere notitiam emissæ appellationis, & venisse, vel misisse ad proseguendum illam in Romana Curia in audientia contradictarum, & hoc præuidens venire ad curiam, vel mittere aliquem, qui vigilaret, & custodiret audientiam. Et ratio potest esse, quia appellatio est illa quæ operatur deuolutionem causæ, vbi sit nota parti, & illa quæ vim habet citationis, & ardeat partes ad comparandum, Rota decif. 7. nota quod vbi causa, de cit. & 106. nota, quod vbi aliquis, de restit. spol. in antiquis, non autem intimatio, h quæ est ordinata ad notitiam tantum. b Vnde si appella-
7 tio præsentem appellato emissæ fuerit, vel alias ad eius notitiam venisse probetur, non opus erit alia intimatione, ad nota. in dict. clem. causam. Rota d. decif. 38. fuit dubitatum, de appell. 49. si fertur sententia. de appell. in no. 194. nota, quod appellatus eodem titulo, in antiquis. Fiat, d. causa 11.

Generaliter igitur appellatio, seruata forma legitima d. clement. causam, & capot. statuimus, intimata, causam, ac secum negotium ipsum principale ad Romanam Curiam deuoluit ad clement. causam, cum nota. Rota decif. 139. in causa beneficii. de appella. in nota. idque etiam

etiam si sit mala , & minus iusta appellatio. Rota decifio. 704. dic. quòd citatio, de appell. & deuolu. caufz num. 1. in antiquis, poteritque altera pars ad curiam veniens alià etiam abfente , & contumace , emiffam appellationem in Romana Curia, & in ipfa Audientia contradictarum profequi , fèruatis tamen temporibus, d. cap. ftatutus, de electio. in 6. nempe, quòd pars quæ profequi voluerit, inter arripiat intè a mensem a die intimationis , & poftquam peruenit, ad curiam aliam partem non comparentem per vincti dies expectauerit, & alias iuxta nota in dict. clementin. caufam, & io d. cto cap. ftatutus, cuius. c. ftatutus, difpofitio tibi locum vendicat, indicialis hinc extra iudicialis fit ipfa appellatio. At c. vt circa, in extra iudiciali tantum, & vtrunque hinc à prouifione facta hinc ftrada appellatur, ex nota vtrobiq; Archid. præfertim, Rota d. decifio. 37.

Quòd autem fuprà diximus per appellationem indicialem extraiudicialemuè legitimè intimatam, & fèruata forma Clem. gratiam, principale negotium quoque deuoluì, ac in ea in vim dictæ appellationis abique alia citatione procedi poffe , intelligas ipfa appellatione adhuc viuente , quæ vim habet pèremptoriæ citationis , & arctat partes ad comparendum d. dec. 7. nota quòd vbi caufa , de cita. & 106. nota, quòd vbi aliquis, de refl. fpolia. in an. 1. Verum* vbi appellatio deferta effer, appellatio quæ fi defertione extincta non arctaret ad comparendum , neque fuum effectum faceret, & licet negotium poft defertionem nihilominus remaneat, non poffet tamen in eo fine noua citatione procedi. Rota decifio. 114. maior pars dominorum, de appell. in no. & nota , in d. clem. caufam, de elect. Quòd fi quis omiffio negotio mali fupèr defertione tantum pronunciarì, vtrique noua opuserit citationes, & d. finguemus , aut appellatio fuit commiffa infra fatalia, & tunc fecus, non eam videretur hoc calu incidere , fed principaliter agi ad defertionem. Rota dec. 412. si appelleretur, de appella. in no.

LIBER
ANNOTATIONES:

- 2** **N**onnumquam.) *Provinciales* * causas, à quibus ad Pontificem provocatio facta est, ad Romanam Curiam regulariter non devolvit sed illas in provinciis committendas esse, Fran. docet in c. saepe, tit. 9. vers. secundo queritur. Et in a. Nicola. de appell. ubi hanc tradit regulam. Cum onerosum, et durum videatur à proprijs laboribus quempiam reuocari, Et longius translati laboribus magnisque sumptibus astrahi, ut Rot. etiam voluit dec. 38. fuit dubitatum, in addi. Et decif. 385 si appellatur, in si in re. Hæc tamen regula plures admittit limitationes præsertim in maioribus arduisq. causis, Et in quibus anima periculum versatur, quæ iure optimè Pontificibus, veluti Petri successoribus, eorumq. notioni atque iudicio reservata sunt, idcirco Romana in curia pertrahenda, ut auctor hic et Fran. aliq. explicant in distis cap. saepe, Et Nic. Ro. dec. 239. in causa de beneficiis, Et decif. 1. nu. 2. de elect. in re. Aegid. decif. 520. Et 629. Dec. in cap. ut debitas, num. 10. de appell. Et Van. in tractat. de null. ex def. iurisd. ord. nu. 67. cum sequen. ubi ad prædictam regu. septem tradit limites, quas etiam persequitur Petr. Duc. reg. 35. Nic. Ant. Granatius.
- b** **F**orma.) Vide infra lib. 4. cap. 3. in prin. Et formulare, q
- 1a** **V**ari. commiss. appellant, atque Formal aduocatorum, verumq. in prin. Et iterum in c. 37. ipsius for. aduoc. Et Van. de null. sent. ex def. cit. nu. 119. cum sequen. ibiq. si beneficium absque animarum cura sit, quod nuncius, qui citare vult, diligentiam prius in perquirendo reum adhibere obstringitur, quem si non reperieris, tunc in cathedrali, ciuitate Et beneficio citari: secus vero, si beneficium animarum curam habeat, namq. ea non requiritur diligentia Nicol. Ant. Granat.
- c** **E**t copia.) Adde specu. in tit. de citat. §. iam, ver. hæc autem facta, Et Ioan. Mil. in verb. citatio, ver. ruli.
- d** **Q**uod si.) Legas infra lib. 3. cap. 1. in ver. denique decimas, Et quæ ibi adnotauimus.
- e** **N**ill probetur.) Hæc pertinet dista per Rom. cass. 360. Et reusur. 410. ut citari per Rotam decisio 271. si de mandato, in re. Felin. in capit. cum sententia, num. 20. de rescript. Et Borr.
- 11** **d**ecif. 333. ubi * citationem inuálidam fuit nullam, pæssquam

- in adversarij notitia pervenisse probatum fuerit, eam officii legi-
timam arg. *validam affirmat illumquodvis officii sui compere-
re teneatur, quod tradiderunt etiam Marf. in rub. de probat.*
num. 371. Et sing. 259. generalis in fin. Ruin. consil. 61. in lite.
no. 33 lib. 5. Et Gomez. in rez. cancell. de non iudicando iuxta
formam supplic. quest. 16. num. 62. Nicol. Ant. Grauatius.
- 12 Et dimitti copia.) Citationis * dimissio ad est, ipsius exemplum
citandis impensa facienda erit, ut in *clen. causam, de electio.*
ubi gl. quam sequuntur. Paul. ibi Ioan. Lign. Arch. Et Card.
in prin. Et quest. 21. Et iterum 22 contra Zet. oppositum tenen-
tem. Et ibi Imo. fovere distinctissimi opiniones reconciliare ni-
tatur, qui tamen glossa inhaeret. Et hanc eandem sententiam affir-
marunt gl. in *Clem. 1. in ver. oblatos* ubi Card. quattuor quin-
ta. Et Imo. eadem ultima, de appellat. Georg. Nat. in rep. super
glossa in verba formae de verborum signifi. Et Diedo in auth. offera-
tur. C. de lit. con. Et in cap. 1. de libelli oblat. ubi * Et libel-
lus etiam sumptibus alteri traditur. At sane alleg. *Clem. causam*
intelligat si à reo exemplum exhiberi priatur, aliter traden-
dum est minime si tamen citatio fuerit lecta. ut per Rot. decis.
161 si in causa, in no. Et nuncupatio per Fel. in ca. cum M. Fer
rariensis, num. 71 de consil. Et in cap. cum contingat sol. penult.
vers. non oblatas de rescri. Et Ripa in l. quod te. no. 62. ff. si certi.
pro. Et ad praedicta conferuntque Bari. scribit in l. iia stipula
tus in 7. ap. x. par. Et iterum in 6. quest. ubi Imol. Alex. Et alij
ff. de verb. oblig. Et sentit Casad. decis. 1. de appell. Papaz. ex-
pressum in addit. ad Rot. decis. 5. nu. 16. de rescri. Et rursus de-
cis. 22. num. 2. et d. citu. ubi expensis citantis exemplum citatio-
nis datur, quando quis domi citatur. Et ita usu receptum esse ait
quicquid è regione Vital. in d. Clem. causam n. elucet. Ibi quo-
etiam nu. 13. comprobat Papa 2. quod quādo citatio fuerit lecta
iussit ipsius exemplum tradi etiam simplicem nisi illud authr.
suis exhiberi priatur: quae opinio Rot. testimonio communiter
decis. 26. appell. Nicol. Anton. Grauatius.
- ¶ Copia.] Procuratorij exemplum adversario sumptibus demi-
14 ni exhibendum esse, tradidit Bari. in l. prator. §. defendi. ff. quib. ex
causs. in post. eatur. Et in l. 1. in fin. C. de procur. cui se subscri-
bunt Luc. à Pen. Jacob. Rebus. 20. à Plat. in l. ult. in fin. C. de
erog. milit. annona lib. 12. Et Boer. decis. 303. nu. 1. nec non Et
Jas. consil. 159. super salu. ul. pen. vers. tertio facit. lib. 2.

Vnde

- h** Vide.] *Ad hoc sufficit, quod superius dicitur sub lit. E. fuf.*
15 *fuitq; etiam * appellacionis denunciacionem a quocunque fa-*
ctam fuisse. Bald. conf. 144. alio die lib. 4. Et facit quod a Rem.
predictum est conf. 195. de matie. vers. ad hoc optimo. Nec ad in-
tem sententiam inducendam mactatum requiritur. l. venient. §.
petuum ff. de pet. hered. Rota decif. 27. valet intimatio, in no.
Et decif. 12. nota quid ubi in antiq. Fasti. decif. 33. tercio. An-
gid. decif. 181. Iure. Et Tiraquel. qui Et alia congerit de vira-
que retro. §. 36. in Gloss. 2. nu. 7. Nicol. Ans. Gravatus.
- i** Verum.] *Illa * quidem non dicitur amplius appellatio. qua*
16 *fuit deserta. quoniam, ac si appellatum non fuisset. censetur.*
17 *cap. Iure de sent. excom. in 4. Aegid. decif. 207. Vsq; adeo * ut*
si appellacionis temporibus elapsis sententia in principali nego-
cio profertur, ipso iure nullius roboris esset. Amb. conf. 345.
Alen. non uno in loco, ut patet conf. 59. lib. 4. conf. 64. Et 82.
lib. 6. conf. 79. lib. 7. Et con. 137. lib. 2. Rota decif. 604. dis
quod si appell. in antiq. Affl. d. decif. 183. nu. 4. Dec. conf. 34.
in si. Et habet in commen. conf. Gallie in tract. de appell. art.
- 18** *3. nu. 12. lib. 3. Et quot * modis appellatio dicatur deserta. Et*
quid sit desertionis effectus vide Guid. Pap. conf. 77. Et laud
Proff. Carau super ritu magna curia vi. aria Neap. 264. nu.
me. 1. Et 7. Nec Aegid. citato si aduertatur. contradicis: quia
- 19** *in alia fidei specie loquitur. Ceterum appellacione deserta, an*
nullitas deferatur, vetus est questio, ut per Doli. in l. si expro-
fiss. de appell. ubi Barto. nullitatem concedere nequaquam cen-
set. Bal. vero in l. tale pactum. §. qui procurant. ff. de pact. op-
positum tenet. Sed pro op. nianu conciliatione videat Bart. Magni-
fiz in sing. obser. in C. de 2. obser. 77. ubi distinguit inter nullita-
tem incidenter propositam. Et principaliter in iudicium deda-
tam. ut si appellatio Et nullitas simul proponatur. deserta ap-
pellacione, nullitas quoque debet accessoria interduci. Et ita
Bald. opinio procedat, alias secus, iuxta Bart. sententiam. Veru
inde non inferatur quid ob id in alio neque iudicio nullitas in-
ter 30. annos principaliter deducti non possit, nam hoc casu pra-
dicta ratio cessare cessat, vide eo loci Magnif. Et Guic. Pap.
conf. 10. Et 185. atque Ferrar. in forma appell. ab interloq.
trahendo, in his scriptis. Nicolaus Antonius Gravatus.

Appellationem extra iudicalem in pluribus à iudiciali distare. Cap. VII.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Appellatio extraiudicialis fit, causa adhuc, non coepta.*
- 2 *Appellatio extraiudicialis in pluribus à iudiciali differt, & in quibus.*
- 3 *Appellatione in extraiudiciali, an, & quando causa exprimenda sint.*
- 4 *Appellatio extraiudicialis in causa beneficii vim citationis habet.*

V Erum extraiudicialis * appellatio fit, causa adhuc non coepta, utpote ubi quis à spoliatione, à provisione, electione, & aliis ante inchoatam causam provocaret, & est potius quædam provocatio causa adhuc non coepta ad illam inchoandam, & à in pluribus * differt, etiam iuris dispositione ab ipsa iudiciali. Per eam enim, non censetur introducta litis pendentia. Rota. decis. 763. faciendum est, de appel. in antiq. Nec attentata post ipsam sunt nulla, sed veniunt annullanda. Butr. Abb. Franc. in c. consuluit. & c. sapé, & c. bona, de appellat. Cassa. decis. 1. eo. ritu. Amplius non poterit hæc appellatio per quemcunque intimari, prout iudicialis, iuxta Rotam decis. 117. valet intimatio, de appel. in antiq. sed erit appellatio per procuratorem intimanda. Rota. decis. 11. no. quod ubi appellatur, de appel. in antiq. Minus appellans extra iudicium poterit dare obiectus citra personam proquisi seu formam provisionis eiusdem, nisi iuxta c. vt circa, de electio. in 6. & distinctiones traditas per Rotam decis. 167. si possessor, de appe. in no. 169. nota quod ubi aliquis, de appell. in not. Falloli causa 7. dub. 24. die veneris. Nôpe aut quis appellat propter ius suum, aut

LIBER

aut propter non ius partis illud impugnando, & ubi propter non ius partis, aut expressit in appellatione & cum iuramento quòd credat obiectus veros, aut non, tu cò recurras ad remissiones utrobique notatas, ubi tamen non expressisset appellans obiectus adhuc certis casibus audiretur volens obiscere, utpote si vel de nouo emergeret obiectus, vel de iam exortis nuper vel notitia, vel probatio superueniret, & tunc quoque non nisi cum iuramento, quòd vel de nouo emerfissent, vel quòd eorum nuper superueniret notitia, vel probatio iuxta casus contingentiam, ex nota. in d. c. vt circa, de electio. decil. 169. not. a, quòd ubi aliquis, in ant. & aliis locis superius allegatis. Ceterum sunt & alie inter utranque appellationem differentie ferè 17. quas poteris cum libuerit legere apud Abb. in c. Romana. de appel. c. dilecto. de excep. pen. col. c. cum I & A. de re iud. col. m. 2. c. bone de appell.

ANNOTATIONES.

- a **V**ERUM. J. Francum legat in c. bone de appell. c. in ca. c. si. co. ut. Verum enim uero in hac extrajudiciali appellatione facienda causas exprimere necessum erit, quando iudici tamen sit, scilicet vero si aduersario, veluti idem Fran. post Abb. in c. consuevit. 2. col. item. 2. ca. ut. scriptum reliquit, c. in d. c. bona tal. 6. vers. permittit. estq; communis opinio teste Abb. in c. tum sit Romana. nu. 10. co. ut. Ceterum ipsius inter appellantis iudicialis effectus illum memoria tenet habere inuicidum non erit, quem eleganter eo loci Abb. tradit, c. mirum in modum Maran. existit in prou. in 6. par. vers. Appell. n. 218.
- b **S**cilicet, quòd * in causa beneficalis appellatio extrajudicialis vim citationis habet, adeò quòd appellatus perit iudice ad què alia absq; citatione comparere uenerat, alias in eius contumacia procedi potest, c. nò pauci cerit sunt, qui hac in re decipiuntur, putantes citari debuisse, ideoq; in iudicio sui copiam facere minimè curantes, siq; cum his absq; contradicere ageretur faciliè appellauer potius obtinere, c. hoc pluries in Romana Curia decitum uidisse Maran. testatur.
- c **E**t in pluribus differt. J. Vide Dec. in cap. bone de appell. ubi
- d **Q**uoddecim tradit differentias inter iudicalem appellationem & extrajudicalem. Quarù illam praxim adnotabis, quòd inuocata post iudicalem appellationem omnia sunt reuocanda

pold

post verò extrajudicialem, et solum, quæ contra appellationem sunt, ita Dec. præcitato cap. bene. nu. 12. qui bene esse communem opinionem testatur Nicol. Aus. Gratianus.

**Tertia devolutio per accidens extra formam iuris
& clem. causam. Cap. VIII.**

S V M M A R I V M .

- 1 *Clem. causam. de elect. nonnullis modis limitatur.*
- 2 *Dilatio à iudice siue a parte data vim peremptoria citationis habet.*

Sed, & extra formam dictæ clem. causam. de electio. quandoq. causæ sunt in curia per accidens, utpote per appellationem à diffinitivâ, vel interlocutoriâ, contingit autem altero ex duobus modis, & erunt* limitationes ad materiam d. clem. causam, nempe, vel quod iudex appellationi deferat, vel pars appellata, ex c. 12 p. de appel. nota decis. 38. fuit dubitatum, de appel. in no. Et tunc licet terminus, præfigatur ab homine, non est ipse terminus, qui devolvat causam, sed * delatio ipsa indicis siue partis: & termini præfixio vim habet peremptoriæ citationis, utrobique notatur. dd. clem. sæpe de foro compe. & decis. 38. Et omni casu emissæ appellationis huiusmodi tam indicialis, quàm extrajudicialis iuxta vel extra formam d. clem. causam, admittentur omnes exceptiones, & excusationes contra similes appellationes, & eorum intimationes, quæ alias adminerentur contra citationem, & eius executionem d. clem. sæpe cum nota.

Quarta, & ultima devolutio ex Pôt. decreto, & speciali eius rescriptu, ac aliqua de stylo signaturæ iustitiæ, non inincunda. Cap. IX.

S V M M A R I V M .

- 1 *Beneficiales causa super articulo devolutionis nō desiderāt iudicis interlocutionē, profana vero sic.*
Praxis

LIBER

- 2 Praxis ad effugiendum necessitatem interlocutionis super devolutione, tam in beneficialibus quam profanis.
- 3 Rescriptum advocatorium vitio subreptionis red dicitur ipso iure nullum, & nu. 14.
- 4 Metus iuramento probatur, ubi perborrescentia narratur.
- 5 Lite pendente advocatur causa per principem.
- 6 Princeps non presumitur causam advocare, ubi ipse causam status narratus non fuisset. & n. 17
- 7 Praxis ad fugiendam narrationem status causam in petitione advocacionis causa.
- 8 Clausula, statum & merita causa, & causarum pro expressis habentes.
- 9 Causa instructa quando dicatur.
- 10 Causa, qua in Rom. Cur. advocantur.
- 11 Clausula, una cum toto negotio principali, cum suis incidentibus, emergentibus &c. quid operetur.
- 12 Causa semel commissa in curia non extrahitur.
- 13 Pupilli, vidua, ceteraque miserales persona ab inferiore ad maiorem iudicem causas trahere possunt, si iurant aduersariorum potentiam perborrescere.
- 14 Rescripta quot modis impugnentur.
- 15 Causa status principi narrandus est.
- 16 Princeps, ubi de negotio certior factus non fuit, non obstantibus quibuscunque clausulis praedictum inferre non presumitur. (tur.
- 17 Princeps cognoscendo causam ad se advocare videtur.
- 18 Iudex delegatus rescriptis formam excedere non debet, fallit tamen.

30 *Index delegatus si delinquit in territorio iudicis ordinarij ab ipso puniri potest.*

C Aeterum, & extra viam appellationis, per specialem commissionem Papæ contingit causas in Romana curia esse, quæ commissiones causarum in beneficiis generaliter dantur, & per eas committuntur causæ, vt plerimum Auditoribus sacri palatii, idque passim, si causæ adhuc coepta non sit, neque pendeat in partibus: causæ enim beneficiales sui natura cognoscendæ atque tractandæ sunt in curia. Rota decis. 167. si possessor, de appell. in no. Quare * nec alias desiderant iudicis interloquutionem super articulo deuolutionis, prout profana, in qua si talis interloquutio omittatur, processus redditur nullus. Rota decis. 736. de sententia; & re iud. in an.

1 Ideo * ad diffugiendam necessitatem dicte interloquutionis in profanis, & in beneficiis quouque, vt euenit periculum omissionis formæ d. clem. causam, inolenit practica, quæ procuratores solent in derogatoriis clausulis ipsius commissionis adicere clausulam, non obstante quod causæ non sit legitimè ad curiam deuoluta, quodq. non esset in ea de sui natura, vel aliàs, de iuris necessitate tractanda.

Quod si causæ sit in partibus iam coepta, & hodie ex communi stylo si causæ beneficalis sit, datur commissio-

2 nes aduocatoriz, & vbi qui narret perhorrescentiam, vel aliàs non teneat in partibus iustitiarum complementum consequi. Scaph. char. 159. & 173. Et in huiusmodi commissionibus aduocatoriis solent cauti procuratores breuibus agere & propter subreptionis periculum, quæ * rescriptum aduocatorium reddit ipso iure nullum, ita vt nullam tribuat iurisdictionem abique aliqua exceptionis ope. Cassa

3 decis. 1. de rescriptis. Et vbi * narretur perhorrescentia, potest is, qui narrat in quacunque iudicii parte, ac etiam post sententiâ in secunda instantiâ iurare, & acta, quæ processerunt, subsistat, ex indulto Inn. 6. in extrauagân. sua de facult. Audito. Rotæ. & in eo capite, in quo iuratum fuerit quicquid sit iuratis cōsciētis relinquere. Rota dec. 42. si impetratur. de rescriptis. & commissio. in no. neq. adducitur altera

pars

- pars si vellet de contrario docere. Rota decif. 79. nota.
- 5 quod ubi qui impetrat. de refcrip. in antiq. Nec alias requiritur quod in cōmissionibus aduocatorijs huiusmodi expresse dicatur de aduocatione, sed satis est narrare litis pendentiam coram alio iudice, quo casu si Pontifex super tali narratione rescribat, & causam alteri committat, illam aduocasse censetur. Rota decif. 67. si petatur. de refcrip. in no. Scaph. char. 171. suo eodem libello, & ratio potest esse, quia satis constat de mente committentis alteri causam, quæ narratur alibi pendere, quod voluerit eam à priori iudice aduocare, ne continentia causæ diuideretur, contingeretq. multiplicatio vtriusq. processuum, c.
- e pastoralis. c. cōtingat. cfi nota. vtriusq. de refcrip. c. Quod
- 6 tamen perpetuum non est, sed dūtaxat ubi * Principi narratus fuisset status causæ, & processus, non enim alias præsumemus voluisse causā aduocare. c. causam. de offi. deleg. c. inter monasterium, de re indi. Amplius nedū causa non censeretur aduocata, sed rescriptum, & omnia inde sequuta coram nouo iudice essent ipso iure nulla. Quare
- 7 * mos, & praxis inoleuit, quæ cauti causarū Patroni in precibus petunt, vt causa cōmitatur in statu, & terminis in quibus reperitur, quæ defenditur commissio, ex quo index stantibus illis verbis, non poterit in causa procedere, nisi per transportationem actorum certificet se de statu in quo causa reperitur, & in quo resumere eam possit, quare perinde videtur, ac si processus, & status causæ fuisset narratus, & expressus. l. nominatim. de cond. & demon. Rota. 381. nota quod licet causa committatur. de commissio. in antiq.
- Quæ tamen clausula adhuc satis nō erat, ubi essemus in commissione aduocatoria in totū, Rota decif. 214. si causa committatur in statu, in quo erat de refcri. ad lit. in no. Quamobrem alia inoleuit practica ad fugiendam huius narrationis necessitatem, vt in calce commissionis addamus clausulam. * Statum, & merita causæ, & causarū huiusmodi pro expressis habentes, super qua si Pont. de aduocatione rescribat, videtur nihilominus ex certa scientia rescribere. Butr. con. 1. Causa. decif. 10. in regula de triualis, & eam simili clausula defendimus commissione etiam

etiam si causam in totum a priori iudice aueraret. Rota
d. dec. 114. in 20 Generaliter tamē Pont. & Signatura sua
conferunt in similibus commissionibus aduocatoris adde
re clausulam. Dummodo causa non sit instructa. Dicimus
9 autem causam instructam, ubi p. o. altera parte p. onso
ziam posset, & pro illa essent probationes factæ. cap. pasto
ralis, de caus. poss. & propterea: & quidem ambiguus esset ita
tus causæ, si de hoc quæritur coningeret, & dissolutio plu
rimum a iudicis arbitrio penderet. Quare inoleuit practi
ca ad evitandam ambiguitatem huiusmodi, ac etiam vt ad
uocatio facilio reddatur, qua in corpore signatorem præ
sumimus, & loco dictæ clausulæ dicimus, Coram priore in
d. ce. ad nonnullis actus processum, citra tamen causæ cō
clusionem, cuius clausulæ utilitas esset, quod per commissi
onem suam, causam etiam instructam aduocaret, & cer
tiorum ac vltiorem exprimit causæ statum: conclusio
enim expresse fieri solet, & sequitur probationes vtrin
que factas, & per eam vltiori probationi renunciamus,
ad e. cum dilectus, extra de fide instr. cap. 1 de resti. in in
reg. lib. 6. & clem. 12. pe. de re iud. tradit Scaph. de lit. gra
tiz, & iustitiæ, char. 161. Veruntamen vidi fere passim pos
teriorum clausulam veluti captiosam a Signatoribus de
leri, & priorem, Dummodo scilicet causa instructa nō sit,
in eius locum surrogari.

Verum faciliorem semper in aduocatione causarum
se reddit Signatura, ubi causa, quam nuncius ad curiam ad
uocare, aliquo modo ab aliqua in curia existente depen
deret, emerget, vel aliud secum commune habeat: quare
solent causatum patroni, ubi possint in ipsis aduocatoris
commissionibus aliquam dependentiam adfectare, & com
pertam narrare.

Sed, & quæ de Signatura in causis beneficialibus supra
diximus, certis tamen legibus in profanis quoq; vñu rece
pra sūt, & certis casibus similiter profanas causas in cu
ria cōmittit, si coepta nō sint in partibus, & coeptas quan
doq; etiam aduocat, quas hic obiter attingemus, vt pote.
10 20ª partes consentiant. Aegi. decis. 11. de foro compe.
vel si dissentiant, sint tamen præsentis in curia quo casu
committit Signatura causam in curia, etiam si laici essent

ex quibuscumque partibus. Rota decif. 93. Dominus Urbanus de commissione in antiq.

Vel causa fit inter subditos Rom. Ecclesie vel ardua, vel altera pars, quae instat perhorrescat potentiam aduersarii in partibus.

Sed, & extra subditos ubi clerici conquerantur de laicis & seculares iudices in ministranda eius iustitia difficiles, vel causa fit Card. qui pro commissione instet.

Vel si viduarum pauperum, ac miserabilium personarum similes enim personae sub protectione Ecclesie degunt, & dantur commissiones in eorum profanis causis, etiam si etset de re feudali, de quo coram domino Feudi ex natura rei agendum esset.

Solemus autem in aduocationibus plurimum affectare appellationem ab aliqua iudici de partib. interloquutione, utpote, dum index se competentem pronunciaret, iuxta gloss. in auth. exhibita. C. ne filius pro patre, ut sumpta huius appellationis occasione una cum articulo grauaminis causam quoq. negotii principalis a priore iudice reuocemus. Quare inoleuit mos precu. ut in commissione post illa verba, causa, & causas appellationis, & appellationum addamus clausulam. "Una cum toto negotio principali, idq. ne continet & causarum diuideretur. l. nulli. C. de iudic. c. 1. de sequestra. pois. Steph. de literis gratie, & iustitiae char. 161. Amplius dixerim ubi in commissione non a supplice nec a Signatore adiecta esset haec clausula, sed tantum daretur de commissione appellationis, etiam a grauamine iudiciali vel extraiudiciali, censeri nihilominus datum de aduocatione negotii principalis, si maxime in commissione adessent solae clausulae, Una cum suis incidentibus, deperdentibus, emergentibus, annexis, & connexis. Aegid. decif. 619. de telecrip.

Nunquam tamen per similes commissiones causae habentes clausulam, una cum toto negotio principali, censetur aduocatum ipsum negotium principale, & iudici grauamen commissum, nisi in euentum iustificati grauaminis, & iustae appellationis a prioris Iudicis interloquutione. Aeg. concl. 319. si auditori. & alia sequenti, Rota decif. 11. fuit dubitatu, de appella. no. Nec propterea di-

xaro j

zero superflua ea verba. Vnâ cum toto negotio principaliquasi de iure inestlet, quôd iudex appellationis futurus esset totius causæ in euentum iustificati grauaminis. c. vt debitas. de appell. Aeg. enim vbi supra respondet. cap. vt debitas in iudice appellationis ordinario tãcum loquitur, d. autem est indelegato, qui formam sui rescripti excedere nequit, & nisi adderetur ea clausula. Vnâ cum toto negotio principali, non posset nisi de iplo grauamine cognoscere, possentq. litigatores si vellent ad priorem iudicem redire. Aegid. d. conclu. 319. Quamobrem vlt receptum est in Romana Curia, vt quando commissioni adiecta esset præcedens clausula, Vnâ cum toto negotio principali, etiam non iustificato grauamine, & postquam iudex grauaminis pronûciasset malè appellatum, causam nihilominus & negotium principale non reuertatur ad priorem iudicem, sed remaneat in Cu. Fel. in c. c. causam quæ. de re feri. Aeg. concl. 48. processus de iudiciis, & ratio potest esse, quia ex antiqua obseruantia causæ * semel commissa in curia non extrahitur nisi cum maxima difficultate. Rota dec. 321. si appellatus de appellatio. in no. & nisi ex potestate causæ potius facti quam iuris, vt pote, si ei qui causam euenit committi in curia inherere domini eius temporales, vt solent Veneti, vt à prosecutione curiali deflueret, sed in partibus ageret. Simili enim casu consuevit signatura causam remittere, prout asserit Staph. obtinuisse suo libello de literis gratiæ, & iustitiæ char. 171. ea. vt opinor ratione, vt causæ quæ de factò ex Romana curia erat omnino reuocanda pro tuenda sedis iurisdictione, videatur potius ex decreto signaturæ remissa quàm de factò reuocata, vel forsitan verius, & Ponti. malitiæ dominorum temporalium occurrat, & quasi de peccato ipsorum diminuens velit. Ideo suo consensu effici, resque in malum non transeat exemplum, quandoquidem solet apud Ecclesiam peccatum ratione exempli grauius esse.

A N N O T A T I O N E S.

2 **V**bi quis.) *Vidua, * pupilli, æteraq. miserabiles personæ,*
 1 *si aduersariorum perentiam se perhorrescere iurant.*
 1 2 eorum

etiam tunc ab inferre ad manus tribunal, adducantur l. una
ib. que Dicit C. quādo Imper. ut pupil. & vid. & habetur la. in
per Aff. d. in cons. reg. Nap. Statuimus. 2. Feder. Senen. con.
190. Respondere prater. Gemia in c. statutum. §. cum vtrūque. 7.
de rescrip. in 6. Aepid. decis. 45. Fel. in cap. accedens. 1. nu. 17.
ut sit non concessi. Contraria lib. post. quā. 1. in 6. & 7. ubi hoc
de re scriptis. Simi. & per Papaz. in audit. ad Roma. decis. 3. de
rescrip. ubi post. Aepid. ait. quod contra perborrescentie in-
rumentum probatio in contrarium admittitur, cum tale in-
scrutandum presumptionem iuris & de iure nequaquam ope-
retur. Nicolaus Anton. ut Gravatus.

- b Propter subitū.] Rescripta per subreptionem impræparata,
13 notum ab eis omnia subsequunt ipso iure nulla esse testatur re-
liqui Oler. cons. 257. factum tale est dominus N. cui Fel. as-
signatur in ca. ad audientiam. 2. nu. 22. de rescrip. & est com-
munis opinio teste Bern. Diaz. in reg. 449. ex Inn. & ceteris in d.
c. ad audientiam. quom. tr. sariam amplius. & b. sariam limita-
tus ibi per Fel. Quæ quidem subreptis ipso facto gratiæ quo-
que v. stat. ap. confirmatum, ibi irritum decernatur, et tunc &
cap. si motu proprio, ibi. viter notamus obtinere, de orab. in 6.
quod comprobatur Card. cons. 14. Rom. cons. 706. Dec. in cap.
colligitur, in princ. de rescrip. notant Dicit in ca. super li-
teris eo. & Cade. con. 78. eodem ultimum & las. in l. & si legibus
num. 1. c. si iusticia iur. vel util. publ. Sic etiam & obreptis, qui
nimis ea magis rescriptum v. stat. ut per Buer. in c. ex parte,
de capel. monach. Cozad. cons. 2. numero 24. & Paris. cons. 1.
15 n. 71. lib. 1. Ceterum si in comitat. quod modis contra rescrip-
ta de subreptione atque obreptione capi possit, legere cupis,
Hæc. consulas in Summa tit. de rescrip. nu. 30. ubi unum supra
centum enumerat modos. Verum animadvertendum erit, quod
non sufficit de subreptione solum excipere, sed requiritur quoque
modus ab expressa, sed à tacita reiecti one appellare, cum expresse,
aut tacite reiecti. contingat quæstante appellatione processus
nullius rei. d. retur roboris, alias minime, ut est Doctorum rece-
per opinio, quæquid vtrūque è regione dixeris, de qua memi-
nerunt A. b. in ca. gloriam. num. 9. eo. titu. & Fel. in ca. subre-
pt. in c. 2. de re iur. Nam simplex protestatio ad reddendum pro-
cessum nullum hanc prout sufficit, veluti idem Abb. in c. si
ob. 1. not. de off. deleg. & ca. ex parte. 2. volum. 1. de appell. &
Feli.

Fil. in cap. Ecclesia Sancta Maria. col. 2. versu nec excusantur de consil. Nicolaus Antonius Granatius.

- c. Quod tamen. *Ita adeo verum est, quod * principi causa statim non narrari debet, nisi lotum eius sibi scientia, de plenitudine potestatis. Et clausula non obstando, ut praeclare per Cur. consil. 49. col. 12. versu. decernitur. Dec. 109. 176 in fi. Corad. consil. 5. num. 15. Et Bal. decis. 230. Papa confirmatio, in no. Nam.*
- 17 * *principe, ubi neque ac causa certior factus non fuerit, de his non obstantibus clausulis praedictum inferre valuisse nunquam praesumitur, sed rescriptum subrepsit imperatum fuisse intelligitur. Quomodo ad citata tribuant auctoritates. Et ita dicitur per Alex. consil. 125. in fin. lib. 2. Corn. consil. 189. volu. 3. lib. 4. Bal. in l. si. col. 2. C. si rescriptum non potest. Dec. in cap. de confirmationibus. nu. 10. de confirm. vili vel iuvili. Suarez alleg. 12. nu. 39. cum seq. cum tales clausulae in his, quae in falso consistunt, nihil operentur, atque ubi principem notitiam habere non praesumitur. Confirmatur hoc ex his, quae à laj scribuntur in l. si quisquam ff. si quis iur. Et Corad. consil. 62. nu. 7. Et d. consil. 3. nu. 8. 9. Et 16. Vnde à Principe ut causa ipsa aduocata intellegatur, ipsius narrandum est statim, aliis id aduocare valens.*
- 18 *Je nequaquam est praesumendum. Verum * Principe causam cognoscere incipiens ad se eam aduocare videtur, talis Innoc. in ca. cum. M. Fer. ubi Dec. nu. 36. in secunda conclusione de consil. item 7. Dec. consil. 137. Et Calder. consil. 7. tit. de praebeo per cap. ut notum de appell. Et eis citantur opinio, ut Ripa scribit in d. l. cum. M. Fer. num. 197. obice attentata de hac coram inferiori remanent, ut Innoc. Et Dec. ubi supra explicant. Notum Et Ripa. nu. 96. ubi extendit etiam si inferior ipse aduocationem ignorasset Et haec esse communem sententiam aut. Quia tamen cum temperantia simul quidam docet si motu proprio à Pontifice ea fuerit aduocatus scias si ad partem petuerint. Et sic frequentiore casu à Dilectibus receptum esse videtur. Et de notis Argid. decis. 139. Causam esse deuolutam procedendo ad vltimum a se ut cum eadem reuocare videatur. Quoniam per solam commissionem praesentationem alia absque citatione reuocatus deuoluta, ut ab eodem Argidius docetur decis. 307. Nicolaus Antonius Granatius.*

d. Secus autem. *Clarum est quid * si rescripti sui nam iudex de legat.*

legatus

LIBER

legatus excedat postea per eum actum pendens habens, t. cū dilecta, ubi Doff. de resp. co. servat. resp. a per actum dec. 628 dic. quid 8. in anq. Guid. Pap. d. c. 70. Aft. ff. dec. 323. & Dec. consil. 68. et sic de iura tamen hoc, ut per Felin. in d. co. cum dilecta, & ca. cum al. m. de offi. deleg. n. si iniquiores in his que eorum favorem concernunt, non contradicere. Nam tunc mandati formam transgredi potest Felin. comprobat eadem erit 20 igitur dissentire, atque procedi. *Quem* quidem delegatum in iuria procedentem sive delinquentem iudex ordinarius in suo territorio punire iure poterit, etiam si principis esset delegatus ut Auzer. autum. in accessionibus ad dec. T. et. 422. & Boer. dec. 9. num. 5. Sed hunc opinionem obesse videtur, quod a Bar. Ealdoy. probatum est in l. vi. ff. de iur. dicit. quid de iura iuris. ditionis administratione, unus alterum delinquentem punire nequaquam potest. & est communis opinio, teste Felino in cap. prudentiam nu. 4. de offi. deleg. quicquid a diversis aliter sentiens Rota dec. 193. Nunquid si duo, in no. 1. confert & Cald. de iura in ca. 1. de rap. ubi Archiepiscopus delinquit in episcopi ditione non efficitur episcopi iudicatus, ut ab eo poena affici valeat. Nic. Azon. Gravamin.

Appellationem ab interlocutoria in pluribus distare ab appellatione à definitiva. Cap. X.

SVMMARIUM.

- 1 Appellatio generalis à quibuscunque gravaminibus non valet.
- 2 Clavula gener. & relativa ad c. gravamina ex alius causa colligibilia, non est a lege recepta.
- 3 Appellationis in libello ab interlocutoria, causa gravaminum exprimenda sicut alias nulla esset appellatio, falsit tamen & n. 9.
- 4 Iudex suam interlocutoriam renovare potest, amplius, & nu. 10.
- 5 Appellatur ab interlocutoria iure Pontificio, sicut vero Casareo, falsit tamen.

Appel-

- 6 *Appellatio ab interlocutoria in quibus casibus admittatur.*
 7 *Appellans à simplici interlocutoria, an de nullitate agere possit.*
 8 *Appellatio ab interlocutoria ex primis actis, nō autem ex nouis iustificatur. falsit tamen.*
 11 *Iudex sententiam diffinitiuam reuocare non potest, nisi statim.*
 12 *Iudex suā sententiā in accessorijis supplere potest.*

- 2 **G**eneraliter & verò in hac specie appellationis a gra-
 uamine seu interlocutoria ante diffinitiuam ad-
 monendi sumus, causa beneficialis sit siue profana, & quòd
 1 * generalis appellatio à quibuscunque grauaminibus non
 releuat, & super ea non audiretur appellans, nec signa-
 tora rescriberet, quòd appellatio sit omnis generalis, & in-
 certa, quæ a lege improbari solet. c. ad hos. & cap. fin. de
 rescript. ca. 1. & 2. de libell. oblat. cap. 1. & cap. con-
 sultuit, decis. 8. de appell. ab interlocutoria in no. Et
 2 licet * semper appellans à certo grauamine soleat. in li-
 bello appellationis suæ addere clausulam generalem, & à
 quibuscunque grauaminibus exactis, & processu causæ
 colligibilibus, non tamen auditur nisi super expresso gra-
 uamine; & licet alia videantur expressa saltim per rela-
 tionem ad acta. & Hæc tamen relatio expressio non est
 a lege recepta, vt quandoque sit licitum finis, & ne va-
 gemur in incertum, c. cordi. de appel. Rota Falsoli causa.
 22. Immo si plura grauamina exprimeret appellans suo ap-
 pellationis libello, non cōsueuit Signatura nisi super vno
 rescribere, quod maluerit appellās, sibi ab aliis deligere,
 Rota ad dictam decis. 7. in no. Ioan. And. in cap. causam,
 3 de appell. Amplius. * & causa quoque grauaminis in ipso
 appellationis libello exprimenda est, alias appellatio nul-
 lus esset momenti. Clem. appellanti, & de appel. Rota dec.
 748. not. quòd si principalis in antiquis.
 d Quæ & tamen necessitas expressiois causæ, non est

I + per:

perpetuo recepta. Sine quod iniquitas interloquutoriz
absq. vlla facti probatione ex sola iuris allegatione osten
di possit, non erit enim hæc expressio causæ necessaria.
quasi ex tenore sententiæ iniquitas deprehendi possit. ad
not in Clem. passos. de re iud. Collector nouarū decisioñ
7. in no. Rartus fingere iniquitatem interloquutoriz ex ip
sis actis deprehendi posse. & idem quod in superiori casu
diximus. vbi a certo. & specialiter nominato gravamine
appellatum esset. Ror. 1. dec. 7. ibi. dominus verò Aegid.
e distingubat. Collector ibi. l. 2. ad li. in fin. & Adde * quod
4 poterit iudex. qui fuit interloquutus suam sententiam re
uocare. ff. de re iud. si ei. l. 1. §. hæc verba. l. quod iussit. ff. de
re iud. c. cum cessante. de appell.

Ceterum sunt. & alia inter ipsam diffinitiuā. & interlo
quutoriam discrimina. quæ legere licebit apud Doctores
in c. lxxvj. de appell. & in c. cor. ii. cod. tit. lib. 6.

ANNOTATIONES.

1 G Eneraliter. Licet * regula sit. quod iure casarem. ab inter
loquutoria non appellatur. vbi Bar. adnotat. in l. preul. C.
e quer. appell. non recip. & in l. 2. C. 3. ff. de appell. recip. anamē
secus est de iure Pontificis. p. a. vi. debitas. ibiq. post alios Dec. in
4. not. & idem in cap. super eo. 2. in 1. item no. de appell. Aug.
conf. 107. & 115. & Quid. Pap. decis. 426. nu. 71. & 81. & 82.
quædam reg. de iure etiam civili semper perpetua nō est. vbi
idem Quid. Pap. commemorat. dec. 6. & 71. præter m. cum ap
pellatur à carcere vel tortura. namq. ab irreparabile gravamē
appellatio admittitur. d. l. 2. ff. de appell. recip. tradunt D. ff. in
l. quod iussit. ff. de re iud. item. quando interloquutoria negatū
iustitiam tangit. vbi si quis minor. aut maior pronuncietur.
Scrib. in lat. qui ff. de verborum obligat. Item admittitur ap
pellatio. quando interloquutoria laus est. super leg. 1. maior
per ore. vbi in marg. in v. r. Appellatio q. 8. Rursus quando
iudex pronunciat penitentes aut viles admittendos. vel non
esse. Corn. conf. 71. m. 1. lib. 1. Item. quando interloquutoria exco
municacionem intretur. veluti si carcer ad arbitrium eligendum co
geretur. Barbat. conf. 305. aliud in medio scilicet. penultima.

libro

*libra tertia. Similiter quando quis se iudicem compromittit, aut
incomprehensum pronuntiat, capitu. ligo fixatibus, de offi. de-
leg. Abb. in ea super eo 2. in 1. non de appell. & Salu. in l. ped.
C. quor. appell. recip. Quid Pap. d. decis. 10. Iacob. Myrsing. in
suis singu. observa. in Cens. 3. obser. 15. & Ias. in d. quod resist.
num. 25. & 2. 6. ubi hanc communem esse opinionem, ait quā id
in n. limitat lacum sibi vendicare in iudice delegato. Sicut autē
in ordinario, ut hanc interlocutoriam revocare permittatur,
auctoritate Bald. in l. p. pates. in 1. op. C. excomede & quando
iud. vera quā in auspiciis versatur hac limitatio, Felix leg. in
in d. in significandis, l. colu. & Ias. praxitate lotoqui. et. 2.
in 1. & 2. colu. de em. tradit. fall. in quibus interlocutoria re-
vocari non poss. Item, quando sententia interlocutoria fertur
ab observatione iudicis, non est interlocutoria sit, revocari im-
mo nequaquam potest, cum vim diffinitivae habeat, ut est com-
munis. §. ribentium conclusa, teste Covarra. lib. refo. l. 1. a. 1.
num. 2. Et his ferme casibus appellare in scriptis ac causas ex-
primere etiam oportet, auctoribus Quid. & Myrsing. ubi supra.
Nec vix vix ab interlocutoria appellari licet, ut in d. diffini-
tiva secundum communem sententiam relatam per Corn. consi.
91. lib. 2. ex Bar. & Bald. in l. lingator. §. ff. de appell. sed. ad
appellanti a simplici interlocutoria de nullitate agere possi.
8. videtur praxitatum Quid. decis. 426. numero 20. Verum. Lac
interlocutoria appellare regulariter ex primis aliis, non
autem ex nouis cognoscitur. an casu, vel ne interposita fuerit.
Clem. appellanti. de appell. Barb. in l. qui prator. cu. 2. ubi huius
sue rei rationem assignat. §. ff. de iur. Affi. decis. 73. Hec tamen
regula nullitas patitur exceptionis, ut per Dec. in d. claus.
appellanti. ibi. in fall. reg. 22. Oldr. consi. 130. nu. 3. & Rom.
reg. 178. Nicolai. Annot. in Graecorum.*

- b. Quia g. necesse. §. Generalis. appellatus ab interlocutoria
ad admittitur, Clem. appellanti. de appell. sed. grammaticis cau-
sas exprimere necesse est, alias nullitas appellati. in effect. affi. in d.
cordi. mibus. de appell. in 6. Bar. in l. 4. §. ff. de appell. recip. &
Frā. in c. 3. & c. ut de. in 2. quas. 14. extra de appell. ubi
hic regulariter esse appellatorem quatuor tradit. fall. inter quas
quādo interlocutoria vim diffinitivae habet, quia tunc casus ad
requiritur expressio, vnde q. mib. Dec. in fine atq. l. r. in 1. n.
quod ad consultationem de re iudic. At si latens sive deside-*

LIBER

- ¶ *pat. cur causa narrando fini.* Roma. consular. consl. 324. Et ad prepositam materiam adice, quæ infra de hunc sumus lib. 7. cap. 3. sub lit. G. Nicolaus Anserius Granatier.
- c Hæc tamen. J Hoc idem valuerit Franc. in cap. consuleit. 2. col. tit 1. de appell. Card. d. elem. appellanti, in 4. not. Socin. consl. 49. col. 4. lib. 1.
- d Quæ tamen. J Adice Bal. in l. minoribus. C. de his qui luerit indig. Et in l. per hanc. C. de vmp. appell. Germin. in d. s. cordi. col. 2. Cordi. in sapi. citata idem appellanti, in 1. op. Et Franc. diP. cap. vi. debetur, q. 11.
- e Adde quod. J Et intelligas* tam in iudice ordinario, quam de-
10 legato, ut interlocutoriam reuocare valeant. Dist. præsertim Alex. in l. quod iussu, col. 1. ff. de re iud. Abb. in cap. cum cessan-
11 te, in 2. not. de appell. Et Dist. consl. 84. colum. pen. Caserū* re-
gulariter iurisdictionem diffinitiuā minime reuocare queunt. dist.
l. quod iussu, nisi illud eam reuocare valuerint. gloss. in ea præ-
dictam in ver. ita vero 16. quæst. 1. Fel. in ca. exceptionem, in
10. fall. de excep. dist. in l. n. qui accessorem, num. 32. C. de
fisc. Et Dist. consl. 49. in casu ad me transmissio. Quamquam
non desint, qui oppositum velint, inter quos Auth. contr. 182. Et
Alex. consl. 99. lib. 1. tu autē hac de re videas Præpos. in ca. cum
resiste, colum. 17. de appell. ubi ad arg. duodecim tradit limit.
Et ad restrictiones, velin. late in ea, qualiter. 1. col. 13. cum plu-
ribus sequen. de accus. Et Ripam in dicta l. quod iussu, col. 10.
- 12 Peteri* tamen suam iudex sententiam in accessorij supplere
vixit in condemnatione expensarū quam emiseras. l. Paulus
ubi interpretes ff. de re iud. Et in l. in operis. ff. de. e. cum ap-
pellationibus, iuncta gloss. in ver. eadem, ubi quoque Germin. de
appell. in 6. intelligas tamen sunt ut in dicto locū, eadem scilicet
die id iudici scire permissa, partibus quoniam præsentibus,
ut Prosper. Cara. voluit super rimb. mag. Cur. Vit. regni Neap.
199. numero 6. per l. de unoquoque ff. de re iudic. Sed idem esse
conferem. si pariter ad id essent citata per dict. l. Et hæc locū ha-
bent in sententia diffinitiva, nam in interlocutoria si expensa-
rum condemnationem iudex transierit, cum quandoque ad fi-
nem usque causæ facere permittitur. ut ab Innocen. aliisque de
accus. in cap. de appell. Et iure quidem optimo, cum ex-
pensarum condemnatio interlocutoria dicatur, quando ante dif-
finitivam sit factus, vero si cum diffinitiva, quia tunc pars ipsius
est.

effet. Felin. in rub. de re iud. col. 2. & eſt communis ſententia de
 re iſtis eſt Maran. in praxi in ultim. par. 6. par. num 36 Ce-
 terum, quia diximus ſuam diſcretionem reuocari poſſe, aliter
 minime, quoniam modo intelligitur ſuam ſine incontinenti, ut
 noſtri dicunt, Vide Bar. in d. l. in operis, & in l. ſi quis mihi bo-
 na, §. in ſum, ubi laſ. nu. 19 ff. de acq. here. Bal. in l. i. C. de bo-
 liber. Deſ. in l. diuortio in princ. ff. ſol. matr. ea in quaſtione, an
 id belli tempore factum eſſe dicatur, quod paulo ante, vel poſt
 fuerit poſtum, & Ang. in §. præterea col. 12. ver. & quando
 dicatur. inſti. de excep. Sic. An. Grauius.

De præuentione inter iudices, et impetratione re-
 ſcriptorum ad litcs etiam beneficiales, li-
 teris apoſtolicis non expeditis.

Cap. XI.

SVMMARIVM.

- 1 Præuentio quando inter iudices facta dicatur.
- 2 Præuentio non inducitur, quando actor, qui iu-
 riſdictionem tribueret, eſſet inualidus.
- 3 Reſcriptorũ impetrationes, an mandatuũ exigant.
- 4 Iuriſdictio per citationem præuenitur.
- 5 Præuentio per citationem inducitur, & quid ſi
 unus iudex præuenit per citationem verbale,
 alter vero per reale.

¶ Sed ne occasio appellationis ab interlocutoria, de
 qua prædicta obiter diximus, diuertat nos à propoſito
 themate, de ſtylo ac obſervatione ſignaturũ iuſtiticũ am-
 pliũs de pieriſque aliis te admonebo, quæ ad harc ſigna-
 turam attinent. Non rarè enim accidiſ, duas commiſſio-
 nes de eadẽ cauſa concedi & diuerſis iudicibus diſtri-
 bui,

I I B E R

- 1 hui, & sic de iurisdictione alterius concedi. Hoc enim casu ille erit iudex, qui alterum in exercitio iurisdictionis praeuenit, & signatura cōsuevit in hac specie alio referri pro rescribere. Audiat, qui praeuenit: praeuenisse autē dicitur inter auditores sacri palatii, cui prima commissio praesentatur. Rota decidit. 802. de commissio. in antiquis, & ille poterit absque alia commissione Pont. de consensu tamen aliorum, ex concessione bullae Innocentii sexti in causa procedere. Quod si questio sit inter auditorem sacri palatii, & alios iudices, vel inter alios iudices vtrinque, dicitur ille praeuenisse, & qui prius erit in exercitio iurisdictionis, vt pote citationem decernendo, vel alium actum positivum faciendo. Cassa. de cōsione. de rescriptis. Ego decisionem Cassiodori limitarem, dum tamen citatio, vel alius actus positivus, quo iudex cōpiter iurisdictionem exercere legitimus, & validus fuisset, alias non induceret praeuentionem per regulam iuris quod nullum est ad rex. in capitul. proposuisti, verbo, legitime, de foro compe. firmant. Ion. Bur. & Archid. 2. quæst. 6. non ita legitur. sequitur Roman. consil. 412 nume. 3.
- 3 Vltimo quoque receptum est, vt impetratio similium commissionum nullum desideret mandatum, & dispositio. cap. nonnulli. §. sunt, & alii. de rescriptis. abrogatur. Verum cum regula Carcellaria caueatur, vt commissiones omnes super beneficiis ecclesiasticis, antequam de eorum provisionibus litterae expediantur, nullae sint, inoleuit practica voluntatum commissiones ante litterarum expeditionem obtinere, & in causa aliquot actus facere, vt in cōmissione clausula haec ponatur derogatoria, videlicet, Non obstantibus Carcellariae regulis, illa praeteritis, qua caueri dicitur, vt cōmissiones, &c. Confuevit tamen Signatura addere clausulam temperantem, Dummodo litterae expediantur ante terminum ad articulandum: & interim non censeatur vera litis, nec sit locus Regulæ de surrogandis, adq. ad competendam nonnullorum malitiam, & ambitionem, qui minus iuste lites super beneficiis aliorum introducebant, et duratæ spe, vt eo praeuentione beneficio regulæ de surrogandis in se litigiosa ceteris requirent praefereudi.

Staph.

Seaph. lib. suo char. 145. Quæ verba ante terminum ad articulum, intelligit Rotæ de termino ritæ & rectè servato. cum sua scilicet solita dilatione, & sub sua die, aliis enim tamquam actus nullus non facit præscriptam conditionem deficere, & derogationem cessare. Crediderim tamen regulam non obstat, & commissionem valere etiã non expeditis licetis, ubi reus impetraret ad effectum absolutoriz obtinendæ, pro qua sola supplicatio satis est, etiã aduersus regulam de non iudicari. iuxta formam supplicationis. Rotæ. Cass. dec. 1 in d. reg. idemq. ternatũ fuit, ubi super possessione canonici beneficii Cass. ibidem dec. 1. & late Gomez. in reg. de non iud. iux. fo. supp. q. 5.

A N N O T A T I O N E S.

Q Vi primus.) Quod iurisd. dicitur per citationem præueniatur est communis Doctorum sententia, ut Roma ait cons. 111. num. 4. qua de re Bar. & Alex. videntur in l. si pluribus ff. de lega. 1. Sed quid si unus iudex per verbalem citationem, alter vero per realem præueniat, quis in iurisdictionem præuenisse dicatur; declarat Ang. in maleficarum libro, in verbo, iudex commisit, ubi qui reum capiendū præuenit, etiam in iurisdictione præuenisse ait, sed Maria Soc. altius quæritur hæc exorditur, & distinguendum tandem esse existimat in ca. proposuisti, q. 3. ca. 22. de for. compen. in cum legito, atq. Gram. decif. 128. n. 6. & Are. conf. 101. Spectabilis domine Gemin. in c. per hoc de here. in 6. 1000. Anan in c. excommunicatus, 5. volumus. 20. v. Bar. in l. si quis possidet ff. de iudic. & Ang. l. 1. §. si quis in appellatione col. pen. ff. de appell.

Ego decisi.) Pre ista limitatione faciunt, que decidunt Corz. conf. 37. col. 4. & lib. 3. & Affl. ad. 194. Quidam, & decif. 364. nu. 15. atq. Gomez. qui multa cogerit in reg. de annali posses. q. 45. Nuncius & Tiraque. qui nuncupatim hac de re loquuntur, de utroque retract. §. 8. in gl. 24. post Abb. & Diaria. Soc. in dist. c. proposuisti. Nuc. Ant. Grauan.

De impetratione iudicis pro titulario contra pensionem ecclesiasticam. Cap. vlt.

S V M M A R I V M.

- 1 *Pensio ecclesiastica si dicatur nulla, vel excessiua an interim solutio retardetur.*
- 2 *Pensio transferri non potest.*
- 3 *Pensionarius ubi via executiua obtineret, & titulus appellaret non conceditur appellationis commissio, nisi cum clausula, sine praiudicio legitima executionis.*

- 1 **Q**Uod * si quis petat commissionem super pensione, & fruct. bus beneficii per ipsum debita, siue illam nullam dicat, siue excessiuam ex a communi stylo signatura consuevit apponi clausula, sine retardatione solutionis pensionis. idque ob reuerentiam litterarum apostolicarum, quibus esset pensio reservata. Scroph. lib. suo. char. 153. Gigas in suo tract. quæst. 85. de pensio.
- 2

Quamobrem si pensio ab inferiore à papa reservata cellaret hic fauor litterarum apostolicarum, nec apponenda esset hæc clausula. Nisi forte pensionarius esset in qua si possessione exigendi, quia tunc adicienda esset nihilominus clausula hæc ex alio capite, quia alias pensionarius possessione sua priuaretur contra iuris debitum, & posset agere spolio, Gigas. eod. tract. q. 47.

Idem si apostolica auctoritate reservata esset, non tamen simpliciter neque pure, sed sub certa forma seruanda vel conditione implenda. Quo casu non esset satis docere de licetis reservationis, nisi de seruata forma. & impleta conditione doceretur; nec interim titularius grauandus esset docere de licetis reservationis, nisi de seruata forma.

Cassa.

Cassa. dec. 10. de rescrip. Gigas. d. q. 37. Crediderim tamen hoc quoque casu titularium proximo exemplo grauandū, & clausulam adiciendam, vbi pensionarius esset in quasi possessione exigendi. Videretur. n. hoc casu titularius re- leuasse pensionarium ab onere huius probationis, idq. nō diffinitur neq. perpetuo, sed ad hunc effectum tantum, vt interim exigeret.

- 2 Eodem* exemplo grauandus non esset hac clausula is, qui super nullitate pensionis impetraret, quæ vigore rra- sationis peteretur, & sic non ex primis, sed ex secundis li- teris, distæ translationis ageretur, communis enim forma translationis est, vt prima pensio reservata, & prima gra- tia exstinguantur, & exinde extinctione huiusmodi nouis in fauorem alterius personæ pensio oriretur, & reservaretur Gigas tractatu. d. q. 37. Quamobrem literæ translatio- nis adferunt secum exceptionem pensionis extinctæ, quā dare poteris titularius, tamquam exceptionem nascentē ex titulo pensionarii, nec interim erit hac clausula grauā- dus. Cassa. d. dec. 10. de rescrip. Gigas ibidem: ampliarem ego etiam, vbi titularius semper soluisset primo pensio- nario, qui nuper pensionem transfudit: possessio enim sua, vel quasi exigendi non debet prodesse alteri, cum maxime non sit eadem pensio quæ transeat, sed prima extinguitur & alia simili reservatur, vt supra docui. Quod ū extingui- tur ipsa pensio, & proprietates primi possessoris, multo ma- gis, & ius possessionis eiusdem, quos pensioni, & proprietati adiacebat. Alios casus, quibus datur commissio nullita- tis pensionis sue præscripta legere poteris apud d. Gig. di- cta quæst. 37.

- 3 Verum* omni casu, vbi pensionarius via exequutius ob- tineret, & titularius appellaret, non contineuit commissio appellationis concedi, nisi cum alia clausula. Sine præu ti- cio legitimæ exequutionis, Gigas. q. 97. & ita seruatur, idq. ipsum, vt opinor, quia pensionarius agit ad exequutionem literarum reservationis, vel translationis pensionis, quæ exemplo instrumenti quarentigiani paratam habent exe- cutionem, & ab exequutione non appellatur. i. ab exeq. ff. de appella. Gigas dicta. q. 197.

ANNO-

LIBER
ANNOTATIONES.

FX Communi.) *Adde Games in compendio vtriusque signa-
tura prope finem, ubi cap: est, qui notualles etiam casus
enarrat, in quibus clausula sine retardatione perficitur, in com-
missionibus opp:ni non debet. Nis. Ant. Grammaticus.*

LIBER QVARTVS.

Introductio causæ in Romana curia cōtra præsen-
tem, & quando ius reuocandi domum, ip-
saq. dilatio ad partes concedi,
vel denegari soleant.

Cap. I.

S V M M A R I V M .

- 1 *Litis pendentia per simplicē citationē inducitur.*
- 2 *ius reuocandi domum deprehensō in Rom. Curia
quando datur, & quibus ex causis, & nu. 11.*
- 3 *Dilatio quibus in casibus denegetur.*
- 4 *Dilationum materia plurimum in iudicio resi-
det arbitrio.*
- 5 *Citatio litis pendentiam inducit.*
- 6 *Lis quando pendere dicitur.*
- 7 *Lite pendente nouum ius, aut noua promissio impe-
trari potest.*
- 8 *Lite penante, an supplicare liceat, & rescripta
impetrare.*
- 9 *Litis pendentia inducitur per petitionem, quod
quis carceretur, & per bonorum sequestra-
tione.*

tionem.

10 *Pendentia per citationem circumductam non inducitur.*

Figura iudicii, Depolita iam causa alio ex his, quos supra diximus modis ad Romam. Cur. omni casu, si reus potens fuerit in curia, poterit eum actor simplici citatione per nuncium, sive curforem citare coram auditore, cui fuerit causa per Cancellariam ac eius regentem distributa, absque alia commissionis insertione, * & per simplicem citationem huiusmodi vera lites pendente censetur, etiam quoad citatum introducta apta ad omnes suos effectus etiam reuocationis attentatorum, tamen si in ea non fuerit rescripti tenor insertus per quem iurisdicatio auditori data dicitur iuxta cle. 1. ut lite pendens, & nec exprimantur ea, per quae pars citata bene instrui, ac certior reddi possit, iuxta d. Clem. 1. ut lite pendens. & sic iuris communis dispositio in praedictis ex stylo, & observatione Ro. Cu. abrogatur. Rota dec. 179. Cle. in no. de lit. pend.

Poterit & nihilominus hoc casu is, * qui fuerit in Romana curia deprehensus ius reuocandi domum habere, si in ista superit causa, quae reuocationi satis sit, ad text. in c. 11. de foro comp. idque etiam si iuxta hanc causam lite pendens superueniret, ad nota. per Abb. Butr. & Imol. in c. 11. de dilacione: tamen si hoc casu esset potius differre in aliud tempus, quam domum reuocare, ut Abb. ibidem docet. Iusta autem causa esset, utpotè, si quis Romae legationis munere fungeretur, l. 1. §. legatis. ff. de iudi. vel à principe reipublicae causa reuocatus esse, in athen. de sanctis episc. §. si verò episcopi, colum. 9. c. exposcit. de dilatio. vel testimonii, vel si iudicandi vel denique si reddenda curiae causa accersitus esset, his enim casibus ius reuocandi concederetur nisi in ipsa Rom. cur. contraxisset, & ratione contractus huiusmodi conueniretur. Quae tamen limitatio ad casum legationis non extenditur, quando ante legationem initus fuisset contractus, ad tex. cum materia in l. 1. §. legatis. ff. de iudi. in c. 11. cum nota. per Felin. & alios de foro comp. & cap. sua. de dilatio.

K Verum

L I B E R

Verum hoc ius, & beneficii reuocandi domum perpetuum non est, sed plures recipit sectiones, quas apud Fel. in d. c. si. de for. comp. in ipse videre poteris. veniunt nihilominus Rota, ubi quis Reip. causa in Roma in Curia moraretur, ut cogatur interrogationibus alterius partis respondere, nec aliis ius reuocandi domum concedit. Rota decisio. 617. dicit quod illi, de iure reuocari domum, in antiquis.

Amplius, & is, qui praesens in Ro. Cur. deprehenderetur, vel eius procurator, datus tamen generalis poterit dilationem ad partes petere eamque si principalis sit, cui deprehenditur ad deliberandum, & veniendum instructus. Quod si procurator, ut supra diximus, generalis ad consulendum principalem, & dabitur. c. dilectus, de procu. Rota 817. genc. dec. 16. verum, de dilatio. in vici. hoc idem ampliat etiam, si de beneficio in curia vacante ageretur aduersus. c. 1. de preben. licet enim videatur tunc certam omnimodiam dispositionem beneficii ad Pont. spectare, quare, & petitio dilationis quoque calumniola. Nihilominus beneficium possit esse de iure patronatus laicorum, quoniam casu sub illa ratione. d. c. non comprehenderetur, ad no. in d. c. dilectus, possentque alia contingere, quae facerent cessare nomen calumniae suspicionem, & iura de partibus desiderari.

Sed, & haec dilatio ante terminum ad articulandum petenda est, post quem bene recteq. seruatum denegabitur, nisi forte persona mutaretur, utpote per viam interrogationis, vel si eadem persona remaneret, nouum ius impetraret, & ex illo veller obtinere, utroque enim casu etiam post terminum bene recteq. seruatum dilatio concederetur. Reus enim non venit instructus, nisi respectu iuris, quod actor intenuit, & contemplata eius persona, non autem alia Rota d. decis. de dolo, & contu. in no. Card. cle. 1. de sequent. poss. & fruct.

- 3 Meritoque tamen casibus receptum est, dilationem denegari, utpote si ab actore peteretur. Debit. n. venire instructus, glo. & Abb. in c. praeterea cl. 4. de dilat. vel si a reo a procuratore tamen eius specialiter ad eam causam constitutus, Cassa. dec. 1. de dilatio. vel si per se ipsum, esse tamen

ramen in causa spoli, in qua aliqua tenuis facti effectus
fuit spoli probatio. Cassa, d. dec. i. de dilat. Et generaliter
hæc dilatorum materia plurimum in ipsius in heis arbitrio
residet. l. i. vbi Bart. ff. de re iud. glo. c. præterea, de dil.
lat. Abb. c. i. colum. 2. eodem titulo.

A N N O T A T I O N E S .

- 2 Nōc exprimentur.] Ex allegata clem. 2. ut lit. per. diffi-
situr, Citatio⁹ lites pendentes nō induit, ut ex ea ci-
tetur pñe iusticiarius valens ubi gloss. Imole & præsertim Zab-
arel. l. i. not. & iterum in q. hoc adnotant. Quinimo ut ex vi
Zabarel affirm. lex necessaria requiruntur ut lit. pendere dica-
tur; quæ de re iusticiarii disting. legum in suis singul. cõser. in
oral. q. cõser. 16. Nec non & Stephil. tract. de gratia. cõ. expell.
6. & spoliatur. num. 13. ubi usu receptum esse solatur. Quod * lit.
pendere dicitur, quando causa suis commissa citatioque decreta
licet non exequantur, & si ipse contrarium velit & lit. pendens
tineat, quo ad privilegia per actorem lit. pendente impetrata, di-
citur non servatum ad articulandum, ut idem Stephil. citato
lib. prodidit. §. in primis, numero 16. ubi etiam numero 30. re-
statum re. quit. quod lit. pendens novum hic imbecillari po-
tesset, ut puta gratia si neutri, aut nova processu, dum modo in ex-
mentis fiat, nec eo id attestatum quod fuisse dici potest. Cate-
rum * an lit. pendente rescripta à principe impetrare liceat,
vel supplicare, traditur post reliquos per Iulian. in Rubr. cõ.
l. prima, cõ. secunda. C. ut lit. pendens. cõ. Ioann. Fer. de appell.
9. cap. 4. Non tepide. num. 178. Quæ quidem * lit. pend. induci-
tur etiam per petitionem, ut quæ iurisdictionis incipitur, ac per
ipsam capturam si Carriacope credimus in tract. de deb. sup.
q. 17. in princ. cum eisdem per bonorum sequestrationem ut eo lo-
10 co. v. l. legatur. Verum illud præterea libet adungere, quod * li-
ta pendens per citationem circumductam hæc quaquam in-
ducitur vñus Afflic. egregie comprobat dec. 366. nu. 14. Ni-
colaus Antonius Gratianus.
b Poter. .] Rationem videas decis. 596. D. Urbanus, decis. 829.
11 Nota. quod si, an assig. ubi * presentibus in Rom. Curia ius re-
vocandi demum non competat, cum Roma sit communis patria.
l. Roma. ff. ad municip. Sed cum temperamento intelligi hoc
K. 3 dele-

LIBER

debere admanitum se esse velim, nisi causa coram alio iudice p̄deret, ut late Vani, ostendit de null. sent. ex des. iurisd. ord. n. 34. cum sequi. Qua de re abunde etiam apud Coarra. legitur lib. pract. q. 2. §. ubi qui legitimis ex causis ius reuocandi domū habet, eo tūc nō potest, quousq. pro contractib. extra patriam, & provinciam celebratis convenitur: sunt enim nulla ei sit iniuria si extra provinciam in locis contractus conveniantur. Verum in hac specie excipitur legati, ceteri vero minime, qui ius reuocandi domum neutquam habent, per doct. in l. 2. §. omnes. ff. de iudi. & est communis sententia, teste Lancel. Dec. ibi, atque Coarra. practico loco Nic. Ant. Gravatus.

De citatione extra curiam per edictum, eiusque decreto, ac formula procedendi pro reo, ubi asserto procuratori decreta esset.
Cap. II.

SUMMARIVM.

- 1 Citatio si extra Rom. Cur. facienda sit debet dari facultas citandi expresse.
- 2 Citandi si plures essent, expresse nominandi sunt. Clausula, omnesque alios, etc. que in citatione apponi solet nō operatur, ut ultra quatuor citari possint eo. nume.
- 3 Citatio per edictum fit, quando tutus non patet accessus.
- 4 Citatio per edictū procuratoribus relaxari nō solet, nisi mandatum ostenderit, vel cauerint.
- 5 Citatio, non nisi cū competenti termino ad comparandum fieri debet.
- 6 Citatio per edictū generaliter concedi solet ad comparand-

parendum ad omnes, & singulos actus vsq. ad sententiam inclusive.

- 7 *Citatio non requirit peremptorium in beneficiis, quia, à lege subintelligitur, nec in profanis ex stylo Rom. Curia.*
- 8 *Citationem ad personaliter comparandum absq. speciali Pontificis iussu, auditor ex obseruatione Ro. Cu. concedere non valet.*
- 9 *Citationis per edictum, eiusque executionis modus.*
- 10 *Citatio intra nimis angusta tempora facta, non valet.*
- 11 *Citatio, absque termini praefixione facta, an valeat.*
- 12 *Peremptoriũ in beneficiislibus summarijsq. causis non requiritur, fallit tamen, & nu 15.*
- 13 *Peremptorium in Ro. Curia ex stylo, & citationibus apponi non solet.*
- 14 *Termini post litem contestatam sunt peremptorij.*
- 16 *Citatio ad comparandum personaliter in ciuilibus causis regulariter non fit, fallit tamen.*
- 17 *Debitor suspectus, ut capi possit, quæ requiratur.*
- 18 *Citatio realis absq. iudicis mandato regulariter fieri non potest, fallit tamen.*

1 **S**I * verò reus citandus à Romana Cur. absit, tunc opus erit, vt commissio det facultatem citandi exorsse, & ex stylo addi solet etiam extra curiam, & si forte etiam alias posset extra curiam citare, idque ex simplici facultate citandi, si maxime citandi non adiecto: al' as in Rom. curia facultas indefinitè daretur. Casta. decis. 4. de re scripte.

2 **Q**uòd* si plures citandi essent, expresse nominandi forent.

K 3 rent.

LIBER

rect, unde intoluit praxis, ut in commissione apponamus clausulam, omnesq. alios, &c. cuius tamen vigore non poterunt ultra citari. & in citatione nominandi essent per Iudicem, non autem per exequutorem tantum, ad text. cum not. in c. cū in multis, de re scriptis in C. Rota, de cit. 419. si impetretur, de citatio. & dilatio. in uo.

Verum quā plerumque plures quatuor sint citandi, cōstitui ego clausulę huic, omnesq. alios, &c. a idere. verba, Etiam si essent ultra quatuor. Nonnumquam enim accidit, ut ob locorum distantiam omnium citandorum nomen ignoscatur, nec alias possunt in citatione omnia citandorum nomina exprimi vñ exigente, suborta est alia practica, quę ubi in cōmissione dicimus, omnesque alios, addere consueuimus, In exequutione citationis prædictę vigore decernendę nominandos. Causa. decisi. 2. de dolo, & contum. ver. Rota verò consentatur.

- 2 Quod si ad eum qui citandus est tutus non pateat ac-
- 3 cessus vel alias caueat, ne citari possit, toleremus in commissione facultatem citandi postulamur, ad iere clausulę etiam per edictum publicum, quā Signatura dare non consuevit, nisi cum temperamento, confilio summarie, & extrajudicialiter de non tuto accessu, per text. in c. cum. 2. de iudi. & tunc opus est extrajudicialiter docere, & testes inducere, & auditori de non tuto accessu fidem facere. Rota decisiō 753. sic quod in c. dictum, de cita. per edict. & 703. sic quod citatio, eo. tit. in antiq. Steph. suo libello de lit. gra. & iustitię char. 158. oportetq. hoc casu testes saltem deponere, quod credant citandos non posse latius tute personatice, vel domi citari. Rota. decisiō 781. si aliquis, de citat. per edict. in antiq. Steph. ibid. Causa. d. dec. 2. de dolo, & conta. & exinde actor citationis decretum obtinebit.

Quod si obtineat omni casu per solum citationis decretum vera litis pendentia apta ad omnes suos effectus quoad ipsum tantum introducta consuebitur. Rota. dec. 421. nota vtrum, ut litis pendeo. & de cit. in antiq. quā tamen ab ipso principali vel legitimo eius procuratore obtinenda erit, vel si a non habente mandatū, superueniat tamen ratificatio in tempore habili ad consequendum suos effectus.

Bus, utpote, si pro auctore contra possessorem ad interrum-
pendam prescriptionem ex regula triennali ante triennii
lapsu superueniat ratificatio, alias enim prescribere pos-
sessor. nec per decretum huiusmodi fuisset interrupta pre-
scriptio. Gomes in regula de trien. q. n. 30. vel si ad euitandā
dispositionem, c. plerumq; de rescrip. ne quis ob lapsum anni
cadat à rescripto infra eundem annum ratificet & variat r.

- 4 Verumtamen consueuerunt notarii similibus procura-
toribus assertis citationes non relaxare, nisi vel ipsi instā-
res procuratores in Romana Curia essent egregii atque
noti vel simile in procuratorem fecerit ad iudicet is, qui pro-
curatione instaret, & tunc quoque non nisi procurator ille
egregius obligationē faceret pœnalem in forma camerę
apostolicę, quod de legitimo mandato, vel ratificatione
docturus sit, ferre semper sub ducentorum pœna, idque ut
reo comparenti cōsultum sit, ubi procurator ille assertus
nec de legitimo mandato doceret, nec actor vellet profe-
qui, vel aliās ratum habere iudicium eius nomine ceptū.
Poterit enim hoc casu reus beneficio huius obligationis
ex stipulatu agere ad pœnam commissam, via exequutua
abiq; alio signature rescripto, prout in similibus obliga-
tionibus solum esse procedi supra diximus. Nonnulli
etiam simplicem commissionem impetrant hoc casu, ut
idem auditor possit ad pœnas & executionem dictę ob-
ligationis prout posset auditor camerę procedere, & si-
gnatum concedi.

Quod si reus non esset pœna contentus, sed licem su-
per re ac beneficio suo agere ferret, velletq; se ac benefi-
cium suum à lite eximere, ne forte actor interim ratum
haberet iudicium nomine suo ceptum, consueuimus ad
hunc effectum commissionem impetrare, qua Signatura
rescribit quod prolixo termino procuratori predicto, ad
docendum de mandato ac ratificatione predictis, nisi do-
cuerit, pronunciet auditor nullam iurisdictionem sibi da-
tam, nullamque licem cōferri introductam, & cum pro-
curatorem ad pœnas, & in expensis per reum passis
condemnet. Cassad. in regula de surroga. decisioe 40.
numero 6.

Sed & Rota nobis aliam viam indicat. Bilgner decisio.

K 4 10. in

LIBER

10. in vlt. q. no. 12. nempe, quòd citato illo procuratorè af-
ferro, qui citationis decretum obtinuit absq. alio Signa-
turæ rescripto, pro absolutoria ab obseruatione eius iudi-
cii cum expensarum condemnatione contra procuratorè
eundem impet, quæ absolutoria declaratoriz, de qua pro-
ximè diximus, æquipollebit saltem ad extinctionem litis,
per eam enim eximit se reus, ac rem ipsam seu beneficiũ
a lito. Eruntq. (vt opinor) hoc casu seruandi termini, quos
infra suo loco dicemus, vbi quis absolutoriam velit, ab ob-
seruatione iudicii seruandos, quos etiam nos docet vulga-
ris ille formularius terminorum Rotæ, sub rubrica de pro-
cedendo, prout de iure, & crediderim hoc casu comuni
firma citationis ad procedendum, prout de iure addendũ
esse, ita, vt additio præcedat, videlicet ad docendum de
mandato, vel rati habitione legitimis, & procedendũ pro-
ut de iure, primò pro prima dilatione, ex quo non tantum
ad effectum habendæ absolutoriæ, sed etiam pro declara-
tione pro pena ageretur.

Quòd si reus prædictus non acquiesceret, sed amplius
vellet possessor absolutoriæ ab impetitis, vel etiam cano-
nicatotiæ sui tituli, & ad iudicatoriam beneficii, vel rei,
de qua ageretur, quæ principalem adficerent. Ego tunc cõ-
serui noua commulsione instigare iudicium, qua præuiz
huius facti narratione peto, vt pro tutioni iudicio eidem
auditori, quatenus opus sit causa iterato committatur, cũ
facultate citandi in forma, & exinde principali in Roma-
na Curia, vel in partib. legitime citatio causam ipsa pro-
sequi, sic enim tutius redditur iudicium ac etiam utilius:
quia propter graues impensas Romanæ Curiz, non expedi-
t absolutoriam sententiam ab obseruatione iudicii dũta-
xat reportare, quæ parum vel nihil victori tribuit: eadem
quoque ratione non consuevit in palatio decerni citatio
extra curiam ad petitionem coniunctæ personæ, idq. etiã
si coniunctus qui pro decreto instaret, vellet pro coniun-
cta cauere de rato. Rota dec. 710. de citatione, nota quòd
si aliqua in antiq. quæ videtur generaliter loqui, & sic in
causa quoque profana, & durum admodum videtur, quòd
similis citatio procuratori asserto cui simili cautione
vel alternatiuè docendi de legitimo mandato conceda-
tur

tur,coniuncto autem dnogetur in profana caussa, in qua
mandatum habet à lege,& vt opinor,intelligenda est de
ciho Rota supra allegata in causis beneficialibus, vel
alias spiritualibus tantum.

- b *¶* Citatio* verò non nisi cum competentì terminò ad
5 comparandum dari solet.Bonif.viii.in extravaganti,rem
non nouã,de dolo,& cont.Cle.i.de iudiciis vtrobiq; ter
minum competentem considerata locorum distantia,
idque pro modo distantie viceca milia passuum in singu
los dies dinumerado.l.i. ff. si quis excurio. s. qui excussare.
inst.de sup.toto.alias tanquam temeraria citatio non ar
ctaret citatum ad comparandum etiam post terminum. l.
autem qui aliter. ff. quod vi aut clam. vbi Bar. Abb. in c. di
lecti. de dolo, & contu.col. 7. Cassa. decif. 6. eod. tit. nu. 34.
6 Solerq; * hæc prima citatio semper generalis concedi
videlicet ad legitimè comparandum ad singulos actus vs
que ad sententiam inclusiue instructè cū omnibus iuribus
scripturis ac monumentis causam concernentibus; Rota.
decif. 245. de cit. senten. & re iud. cuius citationis formula
sic generalis vellis est in pluribus, quæ inferius suo loco di
cimus, nec aliàs desiderat perceptoris expressionē, & quòd
7 * in beneficialibus intelliatur à lege, & in profanis ex
stylo Rom. Cur. Rota d. decif. 245. consuevitq; ex commu
ni obseruatione curiz omni die etiam feriata posse decer
ni. Cassa. decif. 1. de do. & contuma.
d *¶* Cæterum* non solet neque potest auditor citationem
personalem, scilicet ad personaliter comparandum sine
speciali commissione Papæ concedere, glo. verb. persona
liter in c. si de dilatio. Rota d. decif. not. quòd regulariter
389. in ant. licet aliàs de iure delegatus possit sine alia spe
ciali commissione similes citationes decernere. cap. 1. de
iud. libro sexto, & ratio obseruationis Ro. Curiz est pro
pter præsentiam principis, quem facile adire possunt; Rota
d. decif. 389. qualiter autem conserperit Signatura rescri
bere in hac specie, & auditor citationem decernere docet
Scaph. de literis gratiæ, & iustitiæ, char. 240. & 179. a ter
go vtriusque.

ANNO-

LIBER

ANNOTATIONES.

- 2** **Q**uod si] De citatione per edictum eiusque formula scilicet
9 quod publicè legatur, exemplarq; sue originalis scriptura
 (ut dicit solus) affigatur, affixa saliquas per horas dimittatur,
 apud Mil. hac deventum legere est in verbo, Citatio quando
 committitur Rot. decis. 123. in no licet in Rom. Cur. affixio &
 publicatio absque ipsius lectione de stylo sufficit, sicuti Cassa.
 testatur decis. 4. de delo & contum. tu ut meministi Vass. de nul.
 sent. ex def. cit. n. 1. cum sequ. Quae quidem citationis formula
 & quo nam modo exequi debeat, traditur etià in vulgari il
 lo libello, cui Formul. verum. titulus inscribitur. pag. 2. col. 2. &
 3. & capressè infra ab auctore cap. 3. aique à Tiraquel de vtro
 que reit. §. 9. lit. 1. Glos. nu. 8. & seq. cum quoque à Papaz. in
 additamentis ad decis. Rose 1. de reser. p. ubi ad usque calcem
 hanc rem praximq; docet. & in decis. etiam 21. co. 115. quæ
 de citatione, quæ non sunt per edictum exequantur, legi, eam
 formula. Et quoniam multa ad præpositam, materiam in me
 a. um afferi, cum legere non te piget.
- b** Citatio.] In confesse est in citatione congruè tempus ad con
 10 parandam apponi debere, aliter ea nequaquam iure subsisteret,
 ut à Spec. prædictum est tit. de citat. §. 1. verbe. Item quod scilicet
 est intra minus angusta tempora, ab Affi. decis. 1. & 4. Ecce. nu.
 3. & decis. 366. In plena. nu. 15. & Cassa. decis. 3. de citat. Con
 ferunt, quæ ab Aroz. adnotantur in l. si mihi & tibi. §. si quis
 servos, in fin. ff. de leg. 1. aique à Felin. in c. quo ad consultatio
 11 nem, de re iudi. Caerum] si citatio absque termini præfusione
 fieret, utram ne valeas, diffiduum est inter Doctores, tamen cre
 brius calculo confirmatur eam validam esse, necnon quæ sit tacite
 que intelligitur, ut congruo tempore citatus disparere teneatur
 in Fel. in cap. oblati, de off. deleg. Alex. in l. liber homo. §. 1.
 ff. de ver. obl. & Boer. decis. 135.
- c** Quod in] In beneficiis, & summarisq; causis peremptio
 12 riè solennitas ne requiritur Clem. sepe. vob. Ioan. And. in ver.
 Peremptoria, de verb. sig. & Abb. in cap. cum olim de test. In
 13 Romano autem curia peremptoria in citationibus ex stylo
 apponit non solet, cuius ratio ex his sumi potest, quæ à Rota tra
 duntur decis. 245. licet in no. aique Fel. in cap. consulat. col. 2. de
 offic.

14. *offic. deleg.* Quia * post litteras consiliatas omnes termini sunt peremptorii, quibus convenit. Vnde de null. sent. ex dese. cit. nu. 15. 153. vbi * num. 109. asserimus falli. Quia beneficiarius in causis s. ceterisq. summariis peremptorium requiritur, videlicet, cum absens ad totam causam citatur, quod Alexandri testimonio comprobatur. Responsio. 123 l. b. 2. Et quia hoc de re non nihil infra dicitur, lib. seq. cap. 2. cetera, que hic desunt, ab eo pretermissa sunt. Nicolaus Antonius Gravatinus.

d. Ceterum.) Citatio * ut quis in iudicio sui presentiam faciat, regulariter civilibus in causis fieri nequaquam potest, quoniam liberum est parere per se vel per procuratorem citatio esse videtur. ca. querelam. de procur. l. 1. c. vbi ff. 10. c. nec in ca. 1. de iud. in b. Fallit tamen nisi reus contumax esset. l. consensu nob. vbi Bart. c. alij. C. quomodo c. quan. iud. aut per sententiam condemnatus si quis fuerit. tunc evenit ipsius pro exequuto one realis citatio fieri potest l. 1. cum ibi not. C. qui bon. ced. pos. c. Bal. in l. per diversar. q. 1. C. mand. Quod tamen recte intelligitur dum erit ordine servato legis à Ono Pio J. in venditione. ff. de re iud. c. c. quo ad consultationem vbi Abb. co. ut. Fallit etiam. quòd de reus fugae suspectus esset. Alex. c. Inf. in l. i. iurisdic. m. 12. ff. de iurisd. om. iud. Fel. in ca. 1. de iudic. idemq. Inf. in l. i. 17. de q. iud. in prin. edic. 2. vbi * late congerit, que requiruntur, ut 18. debitor suspectus capi carceribusq. iradi possit, que quidem * realis citatio velle pacto fieri. potest, nisi iudex precedere mandaro. l. nomenem. ibiq. scribit. C. de exhib. rei. Bald. in l. si quando q. 12. C. de test. qua de re Paris. videas consi. 120. m. 1. lib. 4. Maria. Soc. tract. de cit. art. 20. nu. 29. vbi regulas ponit quam de in quarum amplius modis, c. septem limitat. c. Affl. in consil. reg. Nap. Editum. nu. 14. c. 30. Nicol. Anton. Gravatinus.

De exequutione citationis ad partes decretæ etiam per edictum publicum relatione exequutoris, & vbi nulliter sit exequuta, quibus actor casibus. Cap. III.

S V M M A R I V M

1 Citationis per edictum exequutio qualiter facienda sit.

1. *da sit, & num. 4.*
2. *Citatio prima, non est procuratori intimanda, nisi in subsidium, & vide nu. 10.*
3. *Citationis copia danda est, si petatur.*
4. *Citatio ubi publicetur, si tutus non patet accessus, & num. 11.*
5. *Citatio per edictum in locis solitis affigenda est, & per aliquas horas etiam dimittenda.*
6. *Citatio tempore feriato fieri potest, sed vide: numero 13.*
7. *Citatio extra curiam per quemcumq. in partib. exequi potest, immo per ipsum principalem.*
8. *Citatio perperam exequuta, si ad partis notitiam pervenerit, valet.*
9. *Citationi, relatio quod continere debeat, & n. 14.*
10. *Procuratori citatio fieri potest.*
11. *Locus vicinus quando dicatur.*
12. *Vniuersitas quomodo citetur, & quid si ciues portam clauserint, ne citentur.*

Decreta iam citatione & per actuarium expedita ac relaxata, ad partes transmitti solet, ubi reus citandus degit, & si ad eum tutus pateat accessus in executione citationis eadem forma seruari solet, quam supra in intimatione appellationis docuimus traditam in Clement. causam. de electio. Cassa. decis. 1. de appell. num. 4 nempe contra personam principalis si reperiaur. Quando autem dicatur posse reperiri, docent. Butt. in c. causam de dolo & contum. Bart. in l. 4. §. prætor, ff. de damno infect. alias in locis, de quibus 10 d. Clem. causam, & solitis etiam in serie & forma citationis describit tempore, quo populi multitudo convenit. Cassa. decis. 1. de appellat. num. 3. Immo extra formam dictæ Clement. valebit similis executio citationis facta in cathedrali dicece
sis.

sis, vel collegiata loci, & loco beneficii, licet aliàs non cõ-
stet de diligentia reperendi personam, dammodo pars
ad cuius instantiam exequuta esset, iurer non potuisse per-
sonam principalem, vel procuratoris apprehendere, stabili-
tur in hoc suo iuramento pro validitate executionis ipsius
citationis. Aeg. conclu. 319. in exeq. d. ind.

2. *Admonemur* tamen primam hanc citationem non
esse procuratori, nisi in subsidium intimandam, quia si non
comparuerit, non poterimus cõtra principalem ob solius
procuratoris contumaciam, ad ea, quæ sunt magni, & ple-
ni præiudicii, vepore ad diffinitivum, sed ad missionem rã-
sum ex primo decreto, & alias per viam punitivam proce-
dere. Bar. in l. quamvis. ff. de dam. infec. Butr. d. c. causam.
3. *Amplius* danda est citatio copia citationis, si illam po-
tat, alias non arctat eam ad comparendum, veluti de co-
pia appellationis supra diximus, & in vim similis execu-
tionis nulliter procederetur. Specul. in titu. de cita-
tio. §. iam de citatio. vers. hoc autem facto, tex. in d. clem.
causam. de electio. in fin.

4. *Quod* si ad citandum tutus non pateat accessus; vel
aliis caueat, ne citari possit, aliam habemus in subsidium
executionis formulam, quam ex gratia in executionem
litterarum apostolica auctoritate decretarum Bonif. 8. in
extragag. vnica re non nouã. de dolo. & contu. & quam ad
istos casus coarctauit Cl. 5. in Clem. 1. de iud. Quæ execu-
tionis formula citationes huiusmodi in audientia contra-
dictarum vel in palatio apostolico publicè legi curamus.
& exinde valuis basilicæ 13. Petri in vrbe, vel aliterius ma-
ioris ecclesiæ vbi contingeret Rom. curia pro tẽpore resi-
dere qua summi illi Pont. voluere sic citatos ita ad compa-
rendum arctari, ac si personaliter apprehensi fuissent, in
dicta extragag. vnica de dolo, & contuma. & Clem. 1. de
iud. exemplo eorum, quæ in albo edicebant prætores, toto-
cit. de albo scrib. Idq. ex violenta quadam præsumptione,
quæ oritur ob hominum frequentiam qui quotidie in præ-
scriptis locis versantur, vt citationes sic exequutæ præsu-
mantur in citandorum notitiam verisimiliter transiisse.
Bonif. d. extragag. vnica de dolo, & contu. §. 1. vers. ius enim
More tamen introductum est, vt ultra publicationem seu

etc.

- exequutionem in præscriptis duobus locis Roma. curiæ, amplius in aliis duobus locis prouinciarum seu vicinarum citationes exequantur Roma. consil. 233. idque ut magis in notitiam citandorum transire possint, ut etiam quod iure cautum sit leges publicatas in loco, ubi sunt editæ, non arctare abfentes, nisi in eorum quoque prouinciis publicentur 18 distincti. decernimus. glot. dict. extrauag. vnica in verbo personaliter ibi. Item leges. de dolo, & contu. soletque hæc forma in ipso citationis instrumento per auditorem præscribi cui consuevit is, qui decretum obtinet 21 hunc effectum duo loca prouinciæ citandi nominare. d. & de vicinioribus, Cassa. decil. 6. de dolo, & contu. in princ. ubi habebis qualiter hæc vicinitas cōsideretur, respectu scilicet loci, in quo citandus degit, non autem respectu prouinciæ vel regni. Immo forma citationis tria habet in prouincia loca, & communis vñs duobus remanet contentus, quæ Ro. Cur. inseruit pro tertio. Rota de commissio. & enatio. si committatur 79. in no. Aegid. concl. 134. si mandatur de iud. Quod tamen intelliges in duobus tribus scilicet in Romana Curia, & totidem in partibus, & sic in quatuor locis nec alias satis esset quod in vno Ro. Curia, & in alio prouinciæ. Cassa. decil. 1. de dolo, & contu. adeò quod si procederetur contra contumacem in vno similis citationis exequuta in altero loco vñ vtriusque loci vel in duobus locis prouinciæ tantum, non etiam Ro. Cu. processus pro nullo haberetur, Cassa. d. decil. 1. in fin. 2. quærum vñima exequutione tantum initium habebit terminus ad compar. nisi citationi adiectus, ab eius die computabatur, ad effectum ut contra sic citatum valde procedi possit. Cassa. d. d. decil. 1. de dolo, & contu. nu. 3.
5. Secus & satis non erit, ut exequatur similis citationis eam indebitis locis legem, & publicauerit, nisi infure eam quoque in valuis eorumdem locorum adfixerit, & adfixam per aliquas horas dimiserit, nec sufficeret adfixio copiarum, sed originalis, cui pars credere tenetur, non autem copiarum, tex. in d. elem. vnica de iudic. Rota de dilatio. si committatur. 233. in no. Cassa. decil. 4. de dolo, & contu. ubi etiam disputat. An sine lectione sufficiat adfixio, idem Cassa. decil. 1. de appell. nu. 2. Rom. d. con. 233. & similis exequu-

tio debet esse publica, videlicet remanere, quo in ecclesiis
conuenit, & extra populi multitudo. *Cas. d. dec. 1. de ap-
pel. not. in Clem. causam. de elec. ad stipulam. verbum po-
b. l. i. c. re. publicum enim non est, nisi sit populi rum. Gene-
raliter.* Item omnis citatio quocunque tempore etiam
feriarum generalium vel alijs die feriatis etiam in hono-
rem Dei exequi poterit in curia, vel extra in provinciis
*Cas. d. dec. 1. de dolo, & contum. & licet his temporibus
contradictarum audientia, in qua tanquam in albo prae-
toris haec citationes, ut supra diximus publicari solent, quo-
scilicet non tamen cogitur litigator expectare tempora fo-
ri, & audientia in alijs, solentq. ubi libenter cu. fores huc
tempore similes citationes tempore quo veriamur in fo-
ro decretas in acie campi fore, & valuis. Cancellarius apo-
stolicus loco audientie contradictarum facere, & ex dis-
creto citationes tempore feriarum decretas ad libitum liti-
gatorum differuntur, ac adiuuente re. p. negotii, & fori
in audientia contradictarum publicantur, prout is, qui pro
executione, & publicatione instat, mandet; tempore de-
creti non alijs inspecto, quia ex antiqua observatione Cu-
riae vobis locus succedit pro albo. *Cas. d. dec. 3. de dolo, &
contum. vique in fin.**

Item, amplius, & per quemcunque in partibus pote-
runt citationes extra curiam simplices vel per edictum
exequi, nec alias opus est, personam exequitoris qualifica-
tam esse, vel alias de comprehensio in citationis instrumē-
to. Immo, & per ipsam principalem, dum tamē de execu-
tione huiusmodi alias legitimē constare possit, tamen si vi-
deatur extra formam, & personis mandati contra. l. diligē-
ter. ff. mandati cap. cum dilecta. de rescrip. l. d. q. * ea pro-
fecto ratione, quod pro sufficiente executione citationis
qualiquis exequutio, si tamen eius certa noticia super-
ueniat ad sanandam precedentem executionem nulli-
ter factam satis supererit ad citatum trax. in d. clem. causam
in fin. de electio. Roman. cons. 360. & alio 410. Ro-
ta de procur. si de mandato. 171. in no. & ubi auctoritas le-
gis deficeret, hoc quidem ex constitutione Innoc. vi. de
facultate auditorum Rotae descendit potius, quibus ex
bulla indultum est, auditores causarum constitutio eis,
quod

quod citatio per eos decreta minus legitimè exequuta ad partis notitiam pervenit, possint ad expeditionem causarum huiusmodi absq. alia commissione perinde ac si citatio legitimè exequutioni mandata foret, procedere. Quæ constitutio Innoc. non alias generaliter loquitur, sed dū tamen ista notitia citato ante observationem terminorū superveniat. Innoc. ibidem, satisq. erit, ut hæc notitia quo quomodo probetur, dummodo plena, & certa. Staph. dd. char. 143. a tergo, & inter alia solet quoque satis probari per comparationē sic citati, vel procuratoris sui post diē similis citationis constitutis: eo enim ipso præsumemus eū scivisse se citatum, & citationis notitiam habuisse indubitatam. Rota de procura. si de mandato 161. in nonis. Aeg. de præsump. qui per se. 364. Quæ tamen tu intelliges, ubi à principio qualisqualis puzcellisset exequutio, secus ubi omissa esset in totum, Cle. pastoralis. vers. cæterum. de re iudi. ubi Card. 4. notab. Staphil. char. 143. a tergo,

E & Cæterum* quisquis fuerit citationis exequutor, non alius officio, & relationi suis faceret satis si simpliciter suo instrumēto referat citationē fuisse exequutam prout in literis citatoris, eū multiplex exequutionis forma seu modus tradi solet, quia nisi exequutor exprimat quem fecerit sequutus modum, incerta, & obscura remanet relatio sua, Aegid. concl. 100. si commissarius, de re iudi.

ANNOTATIONES.

- I** Mmo. *¶* Vnde superioris libri caput sextum, quaque ibi adiecti sub lit. B. & F.
- b** Admonemus *¶* Inf. verè in *Leum* qui. num. 1. C. de procur. 10 communem opinionem esse ait, quid * prima citatio à procuratore incipere possit. & si hac com. nonnullas admittat lumen. ut ibi. Quæ de re vnde etiam *Mil.* in verbor. citatio. vers. 1. & *Ro* tam acis. 391. Pius dubitatum, an non ubi procuratorem quamvis generalem à principio causæ conveniri posse concludatur. Verùm si perierit, dominum se consulendum, dilatio ei nequaquam deneganda erit. Bar. autem in l. quamvis col. vlt. de dam. inf. cui Dec. consentit, cons. 460. col. vlt. voluit quid in his tantum, quæ levis sunt præiudicij, procurator in principio citari queat.

queat. Sed à diuini inquisitione recedendum est minimi, cuius in-
suetudo esset. Et ita consuetudo si dominat à principio citatur pro
seruata. videtur in causis satis quidem communibus opinio archi-
episcopi si Eari. baronibus. Et si l. i. etiam eius l. i. q. si comu-
nitas semper. Nicolaus Antonius Grauius.

c Amplius. j. Huc pertinet, quod superiore libro auctor dixit,
Et nos quoque annotauimus sub littera F. i. q. e. igitur recur-
rat, ne eadem repetamus.

d Ex de Vicinis. bur. j. Locus vicinus quando dicatur. Doc.

11 accit in Clem. 1. de iudic. Arg. d. de iur. 138. ut citatur. Et Ro-
ma de iur. 512. Nota quod si committatur in antiq. Et 79 si com-
mittatur, in 20.

e Et hinc. j. Hinc egregie dixit Bald legum de citatione per
edictum vniuersitatis hominum facienda, in l. etiam. ad. 3. C. de

12 exco. rei iud. quod en per edictum citari debes in loco affixum,
ut patet de iur. q. 1. q. 1. consuetudo, Et si e. natus par: tunc ob
seruatur, ne ingredi numerus valeat, nisi in aliqua porta edi-
cium affigere fas erit. Idem quia quod si iustus accessus non fue-
rit, iud. citet in loco conuictio edictum figere. Quia de re legat
quoque L. de Pen. in l. prouinciam, C. de ereg. nulli. anno-
na, sub. 12. Nicolaus Antonius Grauius.

f Constantin. j. Christianum die feriatum etiam in honorem Dei

13 exco. piam episcopiam habere. Eari. prodidit (si tamen illa à
principio emanauerit) in Lex quacunq. vel vic ff. si quis in ius
sue ab. et. V. n. e non immer. test in principio iuris exco. piam
mandatur, Et hinc opinioni Lanfran se subscribit in ca. quo-
nam contra in ver. Cuius in fine, de prob. Et si alia ratione no-
ueatur Nota de iur. hic per auctore allegas Ceterum de iure in-
tentionem die feriatum in honorem Dei exco. piam non valere, est co-
mune consuetudo, ut in d. l. ex quacunque scrib. augetur Et no-
tat Abb. in cap. conquestus de ser. Doc. in l. 5. nunciatio ff.
de iur. opor. nunt. Et in l. si C. de ser. Et de commun. etiam opi-
nione Lanfran. praeterito loco testatur versic. eandem. quod per
Litter. Ioan. And. in d. ca. conquestus dixerit re. opium esse
citationem die feriatum exco. piam valere dummodo die iudicium
nuntius fuerit commissus Quod Et continet Bald. qui de consuetu-
dine quoque testatur in praxi. in ritu. de citat. questio 7 Quia
quidem consuetudo viget in Rom. Cu. veluti auctor hic, Et l. 48.
quoq. de nulli sentent. quibus mod. sent. null. nunt. l. 19. afferunt.

L

Et Cuius

LIBER

¶ *Quid. Pap. decis. 125. An exequutio. Verum si questionem hanc pingui Minerva legere velis, quia non pauci contra communem sententiam inficias iere, videbis Tiraquel. de utroque retract. §. trigessimusextus, ad finem t. i. num. 79. cum seq. esse enim more suo (sui proculdubio animata vir lectioris, diligentissimæq. observationis) epergit ac copiose rem explicat. Quæ quidem cum ap. temperabit, ut modo de principe diximus, necnon quoties citatio fieret pro causa, quæ die feriata tractari potest & quæ sint ea causa, videbis in l. 2. c. 3. ff. de fer. nat. Doct. in d. l. ex quacunque. Nic. Anton. Gravatus.*

¶ *Ceterum.)* Huc quoque vergunt, quæ ab Alexandro scribis ut conf. 2. lib. 3. & in l. 4. §. Prætor, ff. de damn. inf. & iterum conf. 101. lib. 2. & conf. 137. sed lib. 6. à Maria. Sec. in tract. de citat. art. 13. nu. 4. Et hoc quod Vell. ait, in relatione citationis per edictum, locum habere, secus vero in aliarum citationum relationibus, ut per Abb. conf. 9. lib. 1. & Dec. conf. 938. viso puncto, num. 7. Nicol. Ant. Gravatus.

De dolo, & contumacia. Cap. IIII.

S V M M A R I V M.

- 1 *Citatio per edictum non circumducitur aëiore neque reo die indicta non comparentibus, quo ad futuros actus, sed tantum quo ad illum, qui indictam habuit diem.*
- 2 *Aëiore non comparente quomodo contra eum procedatur. & nu. 16.*
- 3 *Contumax ad novam citationem non admittitur nisi caucat de comparendo in termino.*
- 4 *Reo non comparente quid agendum sit, quomodoque in eum procedendum.*
- 5 *Citationis exequuta relatio prius faciëda est, quàm iudex in contumacem procedat, fallit tamen.*
- 6 *Citatio si verbo tantum producat, multiplex potest*

teſt eſſe eius utilitas .

- 7 *Concluſio operatur, ut ulteriori probationi renun-
tium eſſe videatur, fallit tamen, ut nu. 25.*
- 8 *Citatio contra putantis intereſſe non ardeat ad
comparendum, niſi quatenus citatus velit.*
- 9 *Contumax comparens admittitur ad cauſſam in
ſtatu quo ea reperitur .*
- 10 *Paupertas quando excuſet, & quando non.*
- 11 *Reſtitutio in integrũ intra quadrienniũ petenda.*
- 12 *Beneficiario mortuo qũo in lite procedendum .*
- 13 *Reo mortuo pendente iudicio quomodo in cauſſa
procedendum erit.*
- 14 *Citatio neutro comparente circumducitur . fal-
lit tamen.*
- 15 *Citatio generalis ad totam cauſſam fieri poteſt.
limitatur tamen.*
- 16 *Contumax non auditur, niſi reſectis expenſis, &
aliis ut num. 20.*
- 17 *Contumax ut quis dicatur, necceſſe eſt ipſius con-
tumaciam accuſare.*
- 18 *Contumax quo caſu non punitur.*
- 19 *Sententie formula & petitionis abſolutionis ab
inſtantis iudiciũ.*
- 20 *Appellari an poſſit à condemnatione expenſa-
rum ob contumaciam.*
- 21 *Expenſe contumaciales præſtantur, etiam ſi con-
tumax iuſſam litigandi cauſſam habuerit, &
que expenſe veniant.*
- 22 *Citatio ut valeat, que conſideranda ſint. (teſt.*
- 23 *Citationis executæ relatio die feriata fieri nõ po*
- 24 *Probatio nulla maior, quàm per rei euidentiam.*

L 2 Pau.

LIBER

- 27 *Paupertas à contumacia excusationem præstat, multis, & aliis in casibus.*
- 28 *Iudex pauperi testes producere non valenti, subuenire debet.*
- 29 *Paupertatis probatio alleganti incumbit.*
- 30 *Pauper quis dicatur, arbitrio iudicis committitur.*
- 31 *Pauperum causa gratis audiri debet.*
- 32 *Pauperi providèsiū est a iudice de aduocato, alias mortaliter peccat.*
Aduocatus gratis pauperi patrocinari debet, alias peccat ibidem.
- 33 *Pauperi appellanti gratis danda est actorū copia.*
- 34 *Restitutio in integrū infra quadrienniū peti debet & quando istud quadrienniū currere incipiat.*
- 35 *Tempus quadrienniū ad petendū restitutionē in integrū non currit donec prælatus vivit, qui rē ecclesiæ malè alienavit.*
- 36 *Lesio enormis, & enormissima qua dicatur.*
- 37 *Mandatū procuratoris in beneficalibus expirat per mortem mandatis, etiam re non integra.*
- 38 *Iudiciū contra mortuum, etiam si per vicariam defendatur, eū nullum, falsū tamen, ut nu. 41.*
- 36 *Mandatū morte mandātis an, & quādo expiret.*
- 40 *Res integra quomodo intelligatur.*
- 41 *Iuiciū mortuo principali valet cum procuratore sitis tamen dominus litis effectus fuerit.*

1 **C**itatione * in partibus legitime intimata, & exequuta, aliquando evasit, ut neutra partium compareat die iudicii, nec alias hoc casu prout iuris esset circumducereur citationis edictum, neque mutorum contumacia fieret compensatio, iuxta l. si ambo. ff. de com-

- compen. Sed si post eam diem altera partium comparuerit, poterit nihilominus contra aliam non comparentem, etiam sine alia citatione, prout supra docuimus procedere, idque ea ratione quod similes citationes Rom. cu. vt alias diximus, non consueuerint fieri ad certum actum tantum, quo casu procederet text. in d. l. si ambo, sed sunt
- a potius generales ad singulos actus, & totâ causam. Quâ obrem licet per non comparitionem vtriusq. effectum circunductionis admittamus, operaretur tantum respectu illius primi actus, qui diem habet indictam, & quo ad reliquos actus citatio ex sua generalitate remanebit adeò efficax, vt quodocunque actor vel reus comparuerit, poterit contra non comparentem tanquam contra contumacem vsq. ad diffinitiuam inclusive procedere. Rom. consi.
- b 70. arctat enim ad duo similis citatio. Primum est ad comparendum simpliciter: alterum ad comparendum certa die, c. cum dilecti. §. sed contra. ver. præterea cum mandatur de dolo, & cont. Quòd si neutra pars die indicta compareat, circunducitur edictum quo ad comparitionem certa die, & remanebit alia dies citationis quo ad simplicem comparitionem, ad tex. cum not. in c. consilium, de offic. deleg. in qua si quis litigatorum fuerit contumax, poterit contra eum tanquam contumacem procedi, nisi iudex vellet de benignitate eum, vel expectare, vel de nouo citare. d. c. consilium, cū not. Rota de rescript. licet impetrās 341. in no.
- c Quòd si reus compareat, non etiam actor. Si quidem si ante reproductam citationis executionem, formulam procedendi pro reo, vbi citatio non actorimet, neq. certo sed asserto duntaxat eius procuratori decreta fuisset, satis supra titulo secundo docuimus, modo docendū etiet formula processus pro eodem reo, vbi citatio actorimet vel legitimo eius procuratori fuisset decreta, absum. re. que a reproductiōe, & processu: quo casu contineuit Palatium & si sius de citationis executione non coellet propter presumptionem, quæ oritur ex comparitione rei credere assertioni ipsius rei de executâ citatione, medio tamen iuramentando, & cum simili iuramento admittere reum comparentem ad prosecutionē causæ contra actorem, ac etiā vbi actor nullo dimisso procuratore acceptat. a. Romana
- L 3 Curia

Curia recessisset reo sic admissio, processum per audientiam contradictarium tanquam contra consumacem concedere. Rota decif. 402. actor præfens, de referi. & de dolo. & contr. in no. Et ubi causa sit talis, quæ litis contestationem desideret, & reus non alias reperiat libellum oblatum, dabitur reo condemnatio expensarum adversus actorem non comparentem absq. alia citatione, ac etiam si vo-
d luerit absolutorium ab instantia iudicii, sed & nova erit opus ad hoc actoris citatione, iuxta not. per Inno. in c. consultuit. de off. deleg. at si reus libellum reperiat oblatum, & dabitur condemnatio expensarum ut supra absq. alia citatione, non etiam absolutoria ab impetitiis, nisi actore rursum ad hoc c. rato. Inno. d. c. consultuit. Rota decif. penult. in 2. t. Quod si causa talis sit, quæ litis contestationem nõ desideret, utpote beneficialis, vel alias spiritualis, & dabitur reo sic citato, vel appellato in terminis, elem. causam de elec. contra actorem vel appellantem in terminis diste Clem. non comparentes, absolutoria ab impetitione eiusdem actoris, si modo reus vel citationem reproductam reperiat, vel ipse de eius executione alias legitime doceat, & similiter appellatus, vel instrumentum appellationis civilem, vel productum reperiat, vel ipse producat: sin autem reus non alias reperiat citationem ac eius executionem reproductam, & velit admitti ad prosecutionem causæ medio iuramento suo, ut supra admitteretur, sed cū temperamento, si modo reus per aliquod temporis spacium post decretam citationem compareret, vel procuratorium mitteret, ita ut infra illud verisimiliter citatio exequi potuisset, alias expectari solet reus per aliquod tempus arbitrio auditoris. Si vero reus noster iurare, non alias daretur sibi absolutoria ab impetitione actoris, sed ab instantia iudicii cum temperamento tamen, de quo supra, Rota d. decif. 402. usque in finem si actor præfens, de referi.
e & de dolo. & eorum. in no. Admonco tamen quod in casibus, quibus reo condemnatio expensarum tantum dabitur, poterit etiam obtinere decretum, quod actor ad novam citationem non admittatur nisi idoneè caveat de comparendo in termino, ad tex. cum materia in c. actor, de do. & contr. in 6. Comparitionem autem intelligas indefinitam, prout

re,proat indefinitè prolata est caſtor, videlicet eſi per ſeuerantia vſq. ad finem litis, gl. ibid. verbo ſufficienter, auct. generaliter. C. de ep. & cler. Cautione deniq. intelliges idoneâ, videlicet datis pignoribus, vel ſideiuſſoribus. l. ſi mandato. §. ſi. ſi. man. niſi talis eſſet aſtor, qui ſimilis cautionis facultatem non haberet, tunc enim iuratoriâ dabit. c. per veſtras. de don. poſt diuor. reſt. d. auct. generaliter. C. de ep. & cler. not. per glo. verbo, generaliter. Inno. & alii in d. c. aſtor. de dol. & cont.

- 4 Quid* ſi aſtor compareat, reus verò non, & tunc quia ſimiles citationes Romanæ Curie, vt ſupra diximus, ſi de beneficio ex diſpoſitione iuris, & natura cauſæ: & quauis alia re agatur, ex præſcripta obſervatione curiæ habent in vêtre peremptorium abſq. alia eius expreſſione. Rot. decif. 145. de ſenten. & re iudic. licet in cauſis. in no. poterit contra illum vſq. ad ſententiam incluſæ per audientiam contradicтарum procedere. Rota d. decif. 145. de cita. & de cita. nota quòd aliquis abſens. 638. in anti. Aeg. de iud. ſuit citatus. concl. 310. Amplius poterit nedum ad ſententiam, ſed etiam ad exequutionem contra ſimilem contumacem procedi, etiam ſi alia opus eſſet commiſſione dependenti, ſam in cauſa principali, quam in articulo exequutiuo. Quæ miſſio eſſet alia, quam per ſimilem audientiam contumaci intimandam, Rota d. 115. in vim commiſſionis de reſcript. ſeu commiſſio. in po. Immo citationes, quæ ſolent per ſimilem audientiam fieri ſunt magis vrbani, quam neceſſariæ, Rota d. decif. 145. quare ſi aliqui per audientiam comitterentur termini, non vitietur proceſſus. Aegid. d. concl. 310.

- F Admonemur* tamen quod non poterit index contra reū
5 ſic citatum, tanquam contra contumacem per ſimilem audientiam proceſſare, niſi de exequutione citationis fuerit ſibi prius facta relatio, & ſi poſt aliquem actum fieret, non tamen conualeſceret actus ſic nulliter geſſus. Bart. l. hoc aſt. §. i. ff. ex qui. can. in poſſ. ca. ſol. multum. ff. de condit. & demonſtr. Inno. in c. cum contingat. de offic. de leg. Bald. in l. conſentaneū. col. ſi. in ſi. C. quomodo, & quòd index: quæ tamè perpetua nò ſunt. Finge quod ſi expectaretur relatio, mora periculi eſſet. Rariſ quod Index

ex aliqua præsumptione credidisset partem citatam, licet adhuc de relatione auctoris sibi non liqueret, tunc enim si iudex ante relationem ad aliquos actus procederet, conuincerent omnino per relationem ex post facto superuenientem, Bal. in l. falsus. C. de furtis, ideò inoleuit praxis in palatio, ut pro ista credulitate iudicis satis sit allegare citationem exequutam, quam allegationem practici vocant productionem verbo factam, ea enim solent cauti procuratores vti etiam, vbi citationem iam exequutam haberent in manibus, idque sub ipse futuræ comparitionis citati, quæ si contingeret, releuaret actorem à reali productione eiusdè exequutionis: eam, qui post emanatam citationem compareret, præsumitur citatus. Aeg. de præsumptio, concl. 364. & contra ipsum, vel eius legitimū procuratorem sic comparentem poterit auditor, ad quem nulla exequutio citationis, vel eius relatio peruenisset procedere. Rota. de citat. si aliqua caus. 637. in ant. immò dicit collector, quod ex obseruatione palatii valeret similis processus, etiam si procurator comparsens non alias ipse citatus, dum tamen alias ad iniectam causam sufficiens haberet mandatum, idq. etiam si talis procurator non ipse comparuisset in causa, sed per actorem repertum in eura ante reproductam relationem exequutionis contra principalem factæ ad causam huiusmodi traheretur. Quocirca suadet collector ibi cautius esse, si actor procuratorem sic repertum, & citatum compelli procurator iuramentum respondere, si citatus vel credit citationem contra principalem suam fuisse in partibus exequutam: ex hac practica producendi verbo talis tam citatus, tamen multiplex potest esse producentis utilitas. Prima quod plerumque citationes in partibus non ita legitime exequuntur, nonnullorum defectus est in relatione exequutoris, quo casu si realiter ante reu. comparitionem reprosuccessus, posset seus, vel eius procurator, ad causam in illis antiquam comparere, & mandatum daret, restituere defectum relationis, vel exequutionis, & proinde à comparitione abstinere. Quod si verbo tantum reproducatur, habet actor, ut citatum facultatis procedendi contra reum, tanquam contra mace, nempe processum per iudiciam contra citatum.

abique

absque realis citationis reproductione, saltem usque ad
conclusionem in causa. & ita reus magis vigeret ad com-
parendum. Dixi. g. autem usque ad conclusionem in causa;
quia per eam ulteriori probationi renunciamus, ad e. cū
dilectus, de fide instr. c. 1. de restit. in integ. lib. 6. elem. sex-
pē. de re iudic. quamobrem si citat. o realiter reproducē-
da sit, & per testes relatio ex quatoris recognoscenda, ve-
luti species probationis non esset vltius diffrenda, nisi
fortē diceremus quod ita verbalis reproducē o facta in
termino faceret realem extra terminum sub quoquā retro
trahi, ita, vt fingeretur ista in termino, ad nota. per Bald.
in ca. 1. in prin. extra de fide instr. per Fel. in ca. licet causā
sam. colum. 13. in prin. extra de probatio. Altera utilitas
est, quæ ex verbalis hac productione resultat, & certior,
quod si reus ante realem reproductionem compareat per
se, vel procuratorem legitimum propter presumptionem
exequutæ citationis, quæ vt supra diximus ex comparitio-
ne oritur, releuaretur actor a reali, ac citationis, & ex-
equutæ productione. Rota decisio. prædicta 637. in anti.
& consequenter ab impēia registri, quæ in registratura si-
milis reproductionis reuocatur citatæ citationis, &
exequutionis, nec non examinis testium super reco-
gnitione alias fieret, quæ esset ad minus duorum aureo-
rum.

- b. . b. Addo, quod minus poterit actor contra reum sic cita-
tum, & non comparitum, tamquam contra contumacem
per audientiam contradictarum procedere, vbi citatus es-
set vigore clausulæ, oīq. alios sua interesse putantes, vel
si nominatus esset in citatione, non tamen simpliciter, sed
tam conditione, quatenus prætenderet interesse, idque ea
ratione, quod* similis citatio non ardet ad comparendum
nisi quatenus citatus, velut ad causam venisset enim mo-
diora potius hæc citatio, quā arctatoris, ad nos, per Iona.
& Host. in c. dilectus, de exceptio. Quod si contra eum pro-
cederetur, processus esset nullus tamquam fundatus in co-
rumacia, quæ non erat, c. eccl. sim. Mariz. de cōtit. c. inter
quatuor, de mīo & obeu. c. 1. & c. quoniam ergo, vt hūc
non contest. Actor tamen, quod sibi præiudicaret sentē-
tia pro actore contra alios non comparitantes data, ad esse
ctum.

LIBER

Etiam, ut volens postea agere impediatur, idque quod sci-
uerit, & passus fuerit eius causam agi, nec personaliter ci-
tatus possit, pretendere ignorantiam processus, argum.
dist. cap. quamuis, &c. suborta, de re iudi. & l. i. l. i. p. s. eo.
tital non tamen ad effectum, ut si possessor esset, impedia-
tur rer nere rem, vel beneficium, de quibus ageretur. Nū-
quam enim similis, sententia tametsi apta impedire, ut sic
citatos non agat, satis erit ad impediendam retentionem,
sed ad hoc ut similis sententia contra sic citatum exequi
possit, non esset sic generalis, & incerta contra omnes in-
teresse putantes ferenda sententia. insti. de actio. s. curare
l. prima, de sent. quæ sine certa quant. per totum. Quæ
omnia procedunt, ubi quis non esset in citatione nomina-
tus, sed vigore præscriptæ clausule generalis citatus esset
per executionem in specie quæ executio in Ro. Co. de
iudic. nominatus. Ro. de cita. & dilatio. si impetretur
419. quam pro prædictis omnibus omnino videbis, ubi etiã
collector suadet pro consilio actori, qui contra sic citatū
processisset, ut obtineat commissionem requalidatoriam
processus, & refert collector fuisse in suo casu concessam,
licet, ut ipse credit minus iustè.

- 9 Verum* si reus cepto iam processu per actorem super-
ueniat, videamus qualiter audiendus sit in quavis parte in-
dicii, & admitti solet ad causam in statu, in quo reperit
eam, nec alias procedens eius contumacia multari solet
nisi quod actus facti tenent, in eius præiudicium postquam
scituit causam suam tractari, nec potest pretendere igno-
rantiam. argum. d. c. quamuis, & c. suborta, de re iud. & l.
i. p. s. eo. tit. præiudicium autem potest esse multiplex.
Finge, quod actor in testiu examine properasset absq. in-
terrogatoris rei, præiudicarent enim, ac si cū eis exami-
nati esset succurreretur tamen in hoc reo, si vellent testes
expensis suis super interrogatoris repeti. Rursum finge,
quod post terminum ad articulandum rite, & recte ter na-
rum superueniret, non poterit amplius dare obiectas, Ro-
ta de c. l. o. nu. 6. in ultimis in fin. Idem si post dilationes
datas sine terminos, ut aiunt seroatos, quia non concedere
tur de nouo, neque ulterius expectabitur, nisi in quantum
vide-

videbitur auditori . Idem quoque si post vnam, vel plures sententias latus compareat, quia cōsummerabuntur ad cōstitutionem trium, & rei iudicatæ, idem de niq. si post latā sententiam lapsaque tempora ad appellandum, quis præiudici abire sibi lapsus temporis, & amplius non appellabit, prout inferius dicemus . Quod si superveniat reus contumax post primam sententiam, infra tempus tamen ad appellandum audiri solent simpliciter appellans absque ulla expensarum refectione pro multa suæ contumaciæ fuerit personaliter, aliasve in exequutione citationis apprehensus si vero post tempora ad appellandum superveniat, & tunc aut reus in exequutione citationis personaliter fuit apprehensus, & non alias via ordinaria appellationis audierit, sed extraordinaria restitutionis, refectionis dum tamen expensis, in quibus actorem fatigavit, argum. tex. in cap. exceptionem . de exceptio. nec alias cogereur hoc casu dimittere possessionem, & iudicatio aliter parere, quia si causa non fuerit parte absente plenè discussa, cuius merita partium assertionem panduntur l. fin. C. si per vim, vel alio me. Aut non fuit reus contumax in exequutione citationis personaliter apprehensus, & tunc non erit necessaria via restitutionis extraordinaria. Sed poterit reus simpliciter a die notitiæ appellationem emittere, & signatura dabit commissionem simplicis appellationis causæ a die habitiæ notitiæ, cum clausula tamē, prout de iure. Rot. de appell. cum iura. 303. in no. Si vero reus contumax superveniat post duas vel tres conformes per audientiam latus, tunc propter nimiam contumaciam partis non daretur restitutio, nisi cū clausula, Pariter iudicato, ad tex. in l. fulcimus. §. si. ibi propter nimiam contumaciam ff. ex qui. cau. in poss. calor. Quæ clausula importat dimissionem possessionis, restitutionem fructuum perceptorum, & expensarū litis solutionem, mitigatur tamen iste rigor, ubi reus cōtumax allegaret paupertatem, ob quam signatura daret sibi et dimissionem restitutionis dilata seu reservata in fine litis fructuum, & expensarum solutione sub hac formula scripti. Placet D. N. Papæ dimissa possessione, constituto de oratoris paupertate, Paupertas enim, & si a restitutione fructuum, & expensarū solutione excuset, non tamen a dimis-

LIBER

à dimissione possessionis, quam potest reus quantumcumque pauper facile dimittere, ad tex. in c. olim de rest. spo-
lia. quæ procedunt etiam, ubi aduersus tres conformes res-
titutio peteretur Cassa. dec. 10. de reser. qui etiam stric-
tius loquitur, ubi scilicet latæ esset non per audientiam
sed in contradictorio iudicio, in qua restitutionis specie
mos Signaturæ fuit, si causa beneficalis sit restitutionem
gratiosè concedere, quòd si profana, causam restitutio-
nis duntaxat iudicibus committere, Prout de iure. Staph.
de lit. gra. & iust. char. 163.

k k Generaliter autem volentibus via restitutionis au-
13 di, prefinitum est à lege tempus quadriennii, ad tex. in l.
fi. C. de resti. in integr. idè; etiam si esset ecclesia ad cap.
2. eo. tit. in 6. & computabitur à die vltimæ sentent. x. Rot.
de rest. in integ. lat. tribus 163. in no. quòd si post quadri-
ennium contumax veniat, etiam si ecclesia esset, non admit-
teretur, nisi iusta subesset causa, ex qua cõdemnatus veni-
ret de iure etiam post quadriennium audiendus, vt pote ra-
tione legitimi impedimenti, ad tex. in dist. c. 1. de resti. in
integr. in 6. cum no. quo casu opus esset impetrandem in
commissione de lapsu quadriennii mentionem facere, &
pro obtinenda restitutione, vel eius cõmissione iuxta natu-
ram causæ narrare, quòd iusta subesset causa, & signatu-
ra super omnibus relcriberet, Prout de iure, vt supra do-
cemos.

l l Ceterum mortuo reo in quacunque parte iudicii, si
causa beneficalis sit, solet palatium: thori concedere
processum per audientiam contrad. ctarum contra inter-
esse putantes, ad effectum non solum adiudicationis bene-
ficii, vel ad relaxationem fructum forte sequestratorum,
Rota de reser. in causa beneficali 144. in no. verum etià
ad effectum absolutur. x. quæ potest esse utilis ad multos
effectus. C. assa. dec. 1. de sentent. & re iud. nos vltimus ci-
tandus esset procurator defuncti etiam dominus litis esse
m ctus. assa. d. dec. de appellat. num 3. m Secus " profana, in
13 qua citandi sunt hæredes, si qui appareant, sin autem dan-
n des esset curator hereditati iacenti, nisi forte superstes
esset aliquis defuncti procurator, qui dominus litis esse-
tus fuisset, contra quem posset in simili causa ad vltorio-
ra pro-

ra procedi, & sententia contra eum lata hereditati praejudicaret, prout etiam tenuit Rota meo tempore, & me instante in vna Veneta honorum inter illustrem dominum Comitem Pituliani clientem meum, & dominos de Allido suis ex altera, coram R. P. D. Aquen,

ANNOTATIONES.

- ^a **Q**uamobrem.] Tamen^h citatio nostra comparante circumstantia sit & perinde habetur, ac si nulla intervenisset, i. post edictum §. 1. ff. de iudi. & cap. de dele. & c. in 6. poterit nihilominus in hac citatione per edictum ad subsequentes actus procedi, cumq. illa quae ad primum annum, tantum ab acta vacentur, ut p. 10. h. in verba, citatio tamen col. 4. auget Vani de null. sent. ex def. tit. nu. 111. scriptum reliquere, & conferunt ad haec quae ab Iun. scribuntur in c. consue. de offi. deleg. & in c. auditis de proc. & ab Affi. decis. 366. na 4. Nicolani Antonii Gratiani.
- ^b **P**rimum.] *Aduersus* generaliter ad totam causam citatum
¹⁵ & comparare consentient, absq. alia citatione, absq. ad sententiam procedi posse, Deff. autumat, iuxta quas Spec. tit. de cit. §. vlt. Jo. vbi Ioan. Andr. Mil. in verbo, citatus specialiter ad unum. Abb. in c. p. col. 1. de dilat. Verum in Rom. Cur. Stylus viget, contra talem contumaciam decernere processum per Audientiam contradictoriam & ille per edictum ad amos citatur alius Ratio dec. 69. a. i. r. & dec. 320. l. i. in no. Felin. in c. quoniam frequenter. §. porro, nu. 20. vbi huc non conuertit. & Vani. de null. sent. ex def. tit. num. 119. Iasell. p. 1. tamen hanc generalem citationem ad totam causam tunc fieri posse cum longius distant qui citantur, sic Abb. ait in d. ff. cap. vltim. ut assequantur Alexand. in l. qui ante cal. ff. de verborum obligat. & Ias. in l. nequitiam. §. vbi dicitur, in decima l. i. nume. 37 ff. de offi. proci. & est communis opinio. Marfil. augetur in praxi in 2. part. in ver. Citatio, numero. 118. Quamvis Iasell. Bald. decisione 41. contrariam opinionem receptiorem esse testatum reliquerit. Verumtamen prior opinio usque recepta est, cum in omni actu specialiter quisque citari debeat l. de vnoquoq. ff. de re iud. Sed remotis in locis non iniuria generale edictum fieri admittitur, ne quolibet actu magis impensis atque laboribus adiuvetur

Junem

LIBER

sententia quis citare obstringatur. Quam qui deum communem hinc et abibus procedere intelligat, quibus ad sententiam hinc ab consensu perveniri possit, aliter enim, quod ad ipsam sententiam citatio hinc quaque valere sic Bald. respondit consil. 4. lib. 4. Istaque intelligas, quando citatus semper citatus fuit, quod tunc in eum alia obsequitatione procedi possit, secus vero semel si com paruisse. Nam sane hoc casu illum iterum citare opus erit, Docto. in d. l. qui ante cal. Abb. d. c. vlt. & Vani. memorato loco n. 113. cum seq. Rursus & intelligas Com. opin. quando citatus contumax esset & conventum se prolatum iudex comminatus fuisset, teste Ann. Nizano in concord. Gloss. consil. 32. in 10. linis. Nicolaus Antonius Gravatinus.

- e Quod si.] Formulam * procedendi contra actorem non disparatam videbis apud Formularij compilatorem istum variari cōmissis pagis. i. col. 2. nam absoluitur reus alterque in expensis condemnatur, & eis nisi prius reseratis audientibus hinc quaque erit, And. Isern. in consil. reg. Neap. Sponte volentibus, & habetur cap. 1. de dolo & contum. in 6. & in l. sane, cum. C. de iud. 17 & utrobique commentatores. Verum * si contumax quis dici queat, ipsius contumaciam accusare oportet, aliter enim non vix nequaquam appellari possit, Bart. in l. 2. eodem. vltum ff. si quis in ius vis non ter & in l. consentaneum, col. vltim. C. quem & quan. iud. & in authen. et qui, in fine, C. de rē appell. tradunt Bald. Paulusque Castren. in l. propter adu. §. & si qui dem. C. de iudic. & Mars. in l. de vnaqueque, num. 143. ff. de re iud. Ceterum intelligas iure contumacem puniri, cum ab eo quid
- 18 Lari ferire petatur fecit, * aut quando citatur si sua putaverit interesse, quia talis citatio ad comparandum hinc obstringit, si que contumax non censendus, ut condemnari possit, veluti Bald. docet. i. eodem. 1. vlt. & nota de malis vasa. qui cont. est. cuius affectus est Alex. in l. testamenta omnia C. de testam. Nicolaus Antonius Gravatinus.

d Sed nota.] Formulam * quando quis ab instantia iudicij se absolui petat, videas traditam per compilatorem Formularij aduocatum, circa prin. cap. 36.

c Admonito.] Adde, quid liceat * expensas contumax reserare iuratis, hincque, iurata audientibus non erit, nisi prius de iudicio si si cauerit. §. si vero semel, in auth. ac exhib. reis, & in d. c. 1. de dolo & contum. in 6. Cui quidem contumaci, nisi effectus expensas ad

- sas ad vltimum vsq; quadrantem soluerit, audientia denegatur
ut perbellè Bald. scriptum reliquit in c. conuocante col. . de re
stricito. spoliatur. cui las. conseruit alias cumulantes audientias
in authentica qui res. C. de sacris. eccl'e. Et in l. facimus. C. de
iudic. ibiq; in 4. no. regulam tradit, quã deinde duodecim me-
dis ampliat. Ceterũ illud missum non faciũ, quod lasen ibi n. 13
accurate scribit, regulam scilicet esse intelligendam, contumaciũ
nisi resects expensũ non esse audiedum, quãdo tamen ille liqui-
de sit, Et à iudice taxata, alijs verbalis oblatio cũ fideressere
sufficeret, ibiq; videbis etiam, an interim prout de pectro pro
expensũ fieri, possũ multaquẽ alijs super huiusmodi expensarũ
21 materia elegãtũ differũ, Et n. 12. an " ab expensariũ condẽna-
tione ob contumaciam factã appellari possũ quẽ ex industria,
ne longior sit silentio inuolutam satis est locum inditasse. Illud
22 tamen adnotare precib; opera usum fuit, quoniam expensũ ob con-
tumaciam debita, persolui semper debent, etiam si contumax
iustam litigandi causam habuerit, ut Castald. docet decet. 3. nu.
3. de appell. Sed quẽ expensũ refarciri debeant infra a vltimo
libri cap. 2. sub lit. N. explicabimus. Nicol. Anto. Granatius.
¶ Admonemur) Iure quodẽm Vestrũ sententia procedit. Nam
23 " in omni citatione tria considera tur, ipsius scilicet iud. cit. ob-
missio. Citationis exequutio. ipsiusque exequutionis relatio. aliam
citationem varijs carera, prodiderunt Bald. in l. volum. C. de
ser. Felin. in cap. gratum colum. 3. de off. 12. de leg. Et in c. 1. de iu-
di. Et latius lasen. §. quadrupli infra. de act. o. Nec ipsa citatio
de iudicis commissione facta presumatur, ut communis scriben-
tium exatũ conclusio per Arce. relata cons. 33. consultiuio. colu.
anteper. Et Felin. in c. quoniam contra. in 1. col. de prob. Quẽ qui
de comuni opinionẽ trifariã ampliat, ac similiter lomitã, veluti
per Ripã in c. 1. col. 44. de iud. Quamquã pluribus in locis usu
receptum est, (quando tamen publicũ nuncũ sum) ut de citatio-
ne eis credita fides adhibeatur licet commisso aliter ex alijs nõ
appareat, veluti Doff. allegat in locis arce. Et Cor. cons. 99.
lib. 4. Qui quidem usus in Neap. Reg. viget. Ceterum illud præ
24 terea fides adiungere, quod " citationis exequutio relatio adde-
est de substantia, ut de feriata ad honorẽ Dei fieri nõ possũ, re-
sse Salũ. in d. l. volũ. cui Alex. ad stipularũ in l. 1. §. cõuocatio. col.
7. de no. oper. nun. Hinc est Bar. voluisse in l. hac. aut. §. 1. ff. ex
quib; causis in poss. ca. cui Pan. Cast. consentit cons. 31. lib. 1. quid
indicit

LIBER

*iudici de contumacia curari liquere debeat, & hoc quidem absq;
numq; relatione esse nō potest: idcirco absolute dicitur, quod si pri-
mum iudex aduersum contumacem pronunciat, & deinde ip-
sus numq; relationem admittit, quod processus nullus reddere-
tur, hanc eandem sententiam iterum cōm. Bart. l. i. iuris manda-
uit in l. multum, in fin. ff. de cond. & deconst. quam compro-
bat Alex. in l. sed si de sua. ff. de acq. hered. Nicolai Ama-
rii Grauius.*

- § Dixit enim j. Regula est, quid + facta conclusionem in causa
25 amplius probationes non recipiuntur. Audito, de procur. l. in
dilectus, ubi: Ioh. in princ. de fide instrum. & Doctores omnes
in l. admonēdi ff. de iurjurand. Hanc tamen reg. plures admi-
tunt limitationes, Nam locū nō habet in probatione facienda per
partis confessionem auctoribus Ba. de Poulaque Cassera. in ru-
bri. C. de prela. Hinc est, quod litigantes post conclusionē interro-
gari possunt, ut per Ale. & Ioh. in ca. cum Iohannes de fide in-
strum. Iam regula ipsa exceptionem patitur, quatenusquā iudex
ut ei notior sit causa, se instruere velit, tunc enim post conclusio-
nem ex suo officio testes recipere potest & informationem, etiam
ad ut par in equiper fundandum, ut communiter teneri conclu-
dunt Alex. in l. 4. § hoc iudicium ff. de dam. infest. & Dec. in
ca. 1. in 4. notat de iuris lictis Bello. in cons. 19. nu. 6. hanc com-
munem esse sententiam vegetatamen illam in causis summi aris
veram faciat. Item reg. nec locum fidei vendicat, ubi in causa
precederetur, sola facti veritate inspecta, tunc etiam post con-
clusionem testes admitti posse consueverunt, Imo in eodem ca. sa-
pe de verbor. signifi. & Alexand. cons. 24. lib. 4. Quod tamen
verum esse existimo, quando testimonia non fuerunt publica
atq; dedicta, alias huic opinioni accedere minime, timor enim
subesset, ne latrocinii testes muneribus subditi falsum perhibe-
rent: per tex. in auben si vero de test. quo illa communis funda-
tur opin. o. testes non recipi posse post aliorum dedictas testimo-
nes de qua meminisse Bello cons. 29. num. 6. Rursus reg. limi-
tatur improbatum. 6. per rei eundemq; locique aspectu, Bald.
in Leontra nequius, in fin. C. ad leg. A qui. in l. si quis testibus,
etiam in fin. C. de testib. Nam ea nulla maior potest esse proba-
tio, dñs. decisio. 107. nu. 6. & decis. 216. num. 7. Barbat. in cap.
evidentia de accus. & cons. 7. lib. 1. & Curt. & in l. admonēdi.
nu. 32. de iurjur. ubi etiam probationum hanc superlativū
appet-

appell. usque adeo, ut talis probatio nunquam exclusiva censetur, uti prodiderunt Alexand. consilio 116. posteaquam, in 2. fin. lib. 1. Iason. in l. 1. numero 10. ff. de non. operis non. ubi quoque multorum testimonio improbat sententiam nunquam in iudicium transire quando illam per evidentiam rei iniquam invalidamque esse constat. Deci. in capit. cum speciali. §. porro in 2. nota, de appell. huius, cons. 138. nota. 14. lib. 5. Alciar. de praesump. in 2. part. nu. 16. Catel. Cai. in memor. in verbo, datum datum Biteran. cons. 327. lib. 1. Ias. in l. cum qui. §. in popularibus num. 5. cum sequen. ff. de iureiurand. c. Ioan. Bapt. Ples in rep. l. si quando, nu. 777. C. unde vi. qui omnes hac de reprobatione per rei evidentiam assidue loquuntur, ex quibus communem esse opinionem liquido constat, quod probatio per rei evidentiam erroris post Conclusionem in causa admittatur. Nihil nullas etiā praeiudicium regum ipsa patitur exceptiones, quas apud Marcan. videre poteris in praeci. in 6. part. vers. conclusio. Item regum non habes locum in causa matrimoniali, in qua post conclusionem testes examinari possunt, sicut ex diversis de sponsal. Fel. in c. ad hoc, n. 2. nu. sine non contest. ubi Ioa. And. 25. privilegia matrimonij enumerat. Et inter caetera hoc, de quo memimus. Nicolaus Antonius Gravatus

h Ad 10.] Huius autem vergit, quod supra annotavimus sub littera C.

i Paupertas.] Paupertas * secum multas offert excusationes
27 inter quas à contumacia. Nam siq. honestum hominem deum
1. carere testis, ut in iudicio comparere absque dedecore nō possit, carit. excusationem habere, ne contumax dici queat si Alex. credimus in l. 2. §. si quis in iudicio ff. si quis iur. Et Felin. in c. si quis testis. in prin. de testib. Item paupertas excusat ab appellando, Et ab appellantis etiam desertione, testibus Guido. Pap. Et Ioach. Nyssing. l. de dec. 426. nu. 21. hic autem in sing. abser. Cas. 4. abser. 97. Item excusat si subdistinguitur concusio pauper reperire non valeat. Affl. decis. 23. num. 3. Non ab re igitur Anto. Butr. Et Abb. in d. c. si quis testi scriptum reliquerit, iudicem * obstringi pauperi suos testes producere nō valenti
38 subducere amittit, praeiudicium pro quorum opinione faciunt, qua Boer. scribit decisio 303. num. 4. Et 5. c. si Felin. in dicto cap. nu. 8. id non absque temperamento intelligat. ubi post caeteros multa de paupertate distinxit, Et pluresque casus enumerat.

in quibus pauperes exstantur quas excolat apud L. 4. Pen.
 videtur in l. vltim. C. qui n. lib. 1. & Affi in cons. reg. Neap.
 omnes nesci in l. 2. m. & in cons. molera i. in fine & cons. fla-
 tuimus ipse enim 44 pauperibus privilegia amittit, sane quod
 39 molera atq. persona. n. vna collegimus. & vna " quod ex-
 pte tristi, quia pauperibus probatio allegari incumbit Delle. in l.
 si vero p. qui pro rei. qui facit. reg. pulchre Affi. dec. 377. est
 que ubi sententia. Almaro ubi e. in de prae. reg. 2. prae. 17.
 trahit. & Covarra. in lib. Refol. 2. 1. 62. quomodo pauperibus homi-
 ni naturalis sit deus autem aduultus. Nam nudi nascimur
 & fo ut li. 47. dicit Plinius lib. 9. c. 19. qui sic inquit: Nos rerum
 30 natura nudos excepit. " Cetera, quis n. pauper dicatur, iudi-
 cis arbitrio, si datus personarum p. specialia relinquatur iudici
 frequentiore calculo à Doctores receptum est, ut assertus Dec.
 cons. 120. & Belli. cons. 16. Sed aliud perperam observatum pau-
 peribus privilegium silentio non inuolam, quod causae paupe-
 rum gratis audiri debeat. Paris. in Synd. in ver. Expense.
 31 Bar. citata decif. quibus etiam de aduocato à iudice providi
 32 idem est. alius mortaliter peccat & aduocatus " ipse gratis pa-
 " triculari obstringitur, aliter reus eris gehennae, ait Ang. 1. la-
 uat. n. sua summa docet in verb. Aduocatus, numero decimo.
 Hoc dixit Affi. in cons. reg. Neap. appellationum tempo-
 ra nec. 5. per v. in Li. de mentis ubi Accur. C. de epist. aud.
 33 quod " pauperi appellanti aliter exemplum absque mercede
 exhibendum est Sed pro Deum immortalem, quis est, qui in fo-
 ra veretur & pauperibus compatiatur quibus ne pariter qui
 dem sunt amici, ut cum Erisibone in c. de sacrileg. sic dicam.
 " Mirantur Amicus Gratianus.
 k. General ter. J. Adde Affi. decif. 173. vniuersitas & Dec.
 34 cons. 19. Sed hoc " quadriennium curriculum ad petendam ressi-
 sutionem in integrum à lege praescriptum, a tempore vera in-
 stionis currit per ea quae de praescriptione Franc. Balb. scribis in
 35 tra. praescrip. in 2. part. quaestione secunda qui hanc esse com-
 muni opinionem testatur, ut etiam & Io. Mau. de rescrip. in
 integ. c. 1. Sed & aliud ad praescriptam materiam adnotare li-
 bet quod re. l. 2. ubi praescriptum reliquit, & c. cum. bus suffa-
 36 gatis (ut ipse ait) apparet, quod " aliud quadriennium autem
 " quam lat. nec. p. de. tra. qui ecclesiae re. hanc rite alicuius
 " in hancque vira. de. p. de. etiam ubi enormissima Lesio inuenit
 nec. 1.

- perit. Nam tunc ecclesia aut eius minor lapsu quadriente ad
et fratre restituerentur gloss. in cap. 1. de in integ. rest. quod ibi
DeBe sequitur. Et hoc conf. 166. in causa lib. 1. qui ait de
Be glo. opinionem omnibus sententiis videri Et tamen in indi-
cari, quamvis Alex. conf. 30. lib. 1. oppositum tenere vocatur.
autem ipse nō de eo missus, sed enormi loquitur laqueo ad
36 circa haudquaquam esse aditū. Et " quod de carceribus laqueo
quod exarmissima hoc citato conf. consulas Dec. conf. 41. Et
180. Et rursus 180 Paris. conf. 12. num. 80. lib. 1. Et Cassad.
dec. 1. de emp. Et vñ. Nicolaus Antonius Gravacius.
- 1 Ceterum. Item Vtr. ait procedere etiam intelligas siue be
37 nescieris. Naturaliter siue iudicialiter mortuus fuerit, aliam
vel ad ecclesiam transferatur, vel beneficium relinquatur, semper
enim re integra siue non procuratoris mandatu expirat, ita De-
be. lex. in elem. ubi mō procur. intelligunt, aut potius extra-
dunt. Et Roa dec. 371. Fuit dubitatum in no. Et Cassad. dec. 2.
de appell. ea nempe ratione, quia in beneficiis post mortem
mandatoris illi nemo futurus heres esse potest. Hinc in Ro. Cur.
proximē illa exalevit, cuius Vtr. hic meminit, Et Vñ. etiam
multa in modum affert de null. sent. ex des. in hab. seu manda-
tu. 171. Et seq. Nicolaus Antonius Gravacius.
- m S. 100. J. aliter certe nullus " momentū esset iudicium, aliquam
38 concia mortuum agnoscere, et si per viciniam defensorum in
sanctum. §. ubi ubi scrib. ff. de re iud. l. per. ff. qua sent. sine appell.
rescind. Et Capie. de res. 1. nu. 16. sed hoc quidem, ut statim de
iudic. quidam erit.
- n Nisi forte. J. Mandatum " morte mādantis expirat i. inter caus.
39 fas, in prin. ff. mād. l. eius qui in provincia. ff. si cert. per. Quod
tamen hoc sibi vendicat, cum mādator re integra mortuus fuit
40 et. quae " quidam res integra in iudicialibus ante licent. conse-
ssam intelligitur. L. c. fun. ff. de procur. ea relatum, ibique
scrib. de offi. deleg. Cuius Pap. dec. 119. At quando procurator
41 ante mādantis obitum licent. fuerit contestatus, aut de iudi-
catis solvendo mādator ipse sepius dedisset, his certe casibus iudex
in defunctum vel pro eo preculabris ferre sententiam poterit
dummodo in procuratoris personam ipsa concipiatur sententia,
dicit. l. de fun. ubi interpretes. L. nulla, Et Bal. ibi C. de pro-
cur. Abb. in c. mandato, de procur. Mil. in ver. sententia lata
contra defunctum, Et tradit Cassad. dec. 2. n. 11. de appell. Quod

LIBER

tamen semper perpetuum non est. Nam si abique herede dominus decesserit, tunc cum procuratore quatuor, domino litis effectus sententia preferri non poterit, ut Gregorius 1us docet conf. 138 lib. 4. & conf. 9 in add. col. 1. lib. item 1. Nic. Ant. Gratianus.

De eisdem, ac de Procuratoribus. Cap. V.

S V M M A R I V M .

- 1 Procuratoris mandatum in primis inspiciendū est an sufficiens legitimus sit.
- 2 Procuratorem minus legitimum mittens, pro non comparente & contumace habetur; idem si legitimum si tamen mandatum non acceptaret.
- 3 Mandatum procuratorium acceptari debet.
- 4 Tacens quando habeatur pro cōsentiente, & quando non.
- 5 Mandatum generale si alicui transmittatur, ut non intendat, nisi in una causa procurationis onus acceptare, qua cautela uti debeat.
- 6 Procurator cum facultate substituēdi, non potest substituere, antequam mandatum acceptasset.
- 7 Procurator, qui litem non fuit contestatus, quando amittatur tanquam dominus litis effectus.
- 8 Procurator substitutus per litis contestationē & actus etiam succedaneos dominus litis efficitur.
- 9 Tutor & curator per litis contestationem substituēdi facultatem accipiunt.
- 10 Procurator ad omnes causas datus, an in causa spiritali etiam datus esse videatur.
- 11 Procurator ad omnes causas datus, nedū ad pro sentis

sentet. sed ad futuras etiam intelligitur.

- 12 *Causa nō remittitur, quāvis remissibilis sit, post quā in Ro Cu. de ea tractari incertum fuerit.*
- 13 *Procurator contra certam personam constitutus, contra aliam comparere non potest.*
- 14 *Procurator contra unum constitutus, in causis tantum expressis contra illum comparere potest, fallit tamen.*
- 15 *Procurator ad causam an possit absq. speciali mandato restitutionem in integrum petere?*
- 16 *Procurator simpliciter ad agendum & defendendum datus appellare potest sed appellationem prosequi minimus.*
- 17 *Procuratorem iurare de calumnia nedum in animam principalis sed propriam, usu receptū est in Rom. Cur.*
- 18 *Procuratores plures si in causa dati sunt, nec etiam insolidum, usu receptum est in Rom. Cu. quod cum uno dumtaxat valeat processus in causa beneficii.*
- 19 *Procurator dubium habens mandatum repellitur, si de rato non satis det.*
- 20 *Mandatum specificum in quibus causis requiratur.*
- 21 *Procurator falsus dicitur, & si generale mandatum habeat, si in causis speciale mandatum requirentibus compareat.*
- 22 *Procurator mandatum ostenderet tenetur, alias iudicium est nullum, fallit. nu. 30.*
- 23 *Procurator etiam verus a iunctio repellendus est si de mandato non constet.*

M 1

24 Man-

24. Mandatum debet esse sufficiens, ut procurator
admittatur.
25. Procuratoris persona ante omnia legitimanda
est.
26. Procuratoris potestas à die recepti mandati trās-
fertur, adeo quod ante veram notitiam gesta
per ipsam nulla sunt, fallit ut num. 22.
27. Mandati defectus etiam reſectis expenſis non
suppletur.
28. Mandati defectus ad mille usque annos opponi
potest.
31. Praesens habetur pro consentiente in iudiciali-
bus actis.
32. Tacens, regulariter in sui praudicium consen-
tire non videtur.
33. Mandatum an debeat expressim acceptari, &
quid iurisdictionis cunctatur.
34. Procurator ante item contestatam substituere
non potest, limitatur tamen.
35. Procurator postquam substituit, amplius procu-
rator non remanet.
36. Procurator substitutus substituere potest post li-
tis contestationem per ipsum factam, vel post-
quam merita causa pertractaverit, etiamsi
per alium contestata fuerit.
37. Mandato in generali causa beneficiarii non
includuntur.
38. Procurator generalis ad omnes causas, an intel-
ligatur ad iuras etiam constitutas.
39. Mandatum procuratorium non est extenden-
dum.

Non-

- 1 **N** Onnumquam * etiam litigatores ab initio, vel alias comparent, per procuratores suos tunc si actoris vel rei vices geris, procuratorium ex adverso
- 2 comparentis in primis diligenterque respicies. * Quod si minus sufficiens, seu minus legitimum compereris, tunc si rei vices gesseris, cuius proprium est, inducias querere, satis erit tibi excipere contra procuratorem, & protestari, ne audiat nisi de magis legitimo doceat mandato, & ita sibi processum impedire, nisi tua forte intercesset absolutoria obtinere, vel alias causam expediri, vel forte audire causam, prout mihi rei partes defendenti pluries contigit, velis nihilominus in causa procedere, nec alias tibi expediat a preta exceptione appellare. Non denegabit tamen auditor hoc casu pro cautela eius, qui dubitat, & excipit de viribus mandati alterius partis processum per audientiam contradictarum prout dilatione simili procuratori ad docendum de magis legitimo mandato, Rota de citat. ad partes not. quod aliquis 245. in antiq. Cassa. dec. 6. v. lit. ponde. numero 4. Idem dixit si non partes rei, sed potius actoris sustinebis, utroque tamen casu solent cauti procuratores duplicem facere processum, citando. i. principalem per audientiam contradictarum, & nihilominus procuratorem quoque, de cuius mandato dabitur per cursores
- 3 quatenus tamen procurator. Is * enim, qui procuratorem misit minus legitimum pro non comparente, & contumace habetur. i. s. v. v. aurem. ff. de procu. vbi Paul. & alii. Idem si legitimus, non tamen acceptantem, utique enim contumax reputabitur, & contra ipsum ratiō contra contumacem solent palatium absque alia monitione, seu compulsionē similis procuratoris ad acceptandum, vel recusandum totius mandati processum per audientiam contradictarum concedere. Aegid. decif. 681. si citatus, de procur. Solent tamen nonnulli prius similes monitiones, & compulsionēs per sententias ad acceptandum, vel recusandum premittē, ut adq. ut urbanus agant, & plerumq. etiam eorum iussu suadente, vel verius cogente, iuxta enim urbanæ potius quam necessitate.
- 3 Murisariam * autem contingere possit, ut de procurator

LIBER

torio alterius patris apud acta liqueat, non tamen de acceptatione procuratoris in eo dari. Finge, quod is, qui datus est procurator, facultatem substituendi in procuratorio haberet, & ad effectum substituendi tantum acceptando, alium loco sui absentem, vel si presentem non ac-

b prestantem tamen substituisse, & presentem enim, & tacens in hac specie pro consentiente non habetur, quod procuratoris onus sit, inducatq. obligationem, & actionem mandati contrariam, nec titu. mandati ff. & c. & in onerosis ac obligatoriis presentem, & tacens pro consentiente non habetur, sed pro contradicente, ad not. per Bar. in l. quo. n. ff. rem ratâ haberi, & in l. fil. fa. ad macedo. & per Dyna regula, is qui tacet consentire videtur, in addi. ibi nota tamen quod in onerosis, alleg. tex. in materia nostra totum in l. filius famil. §. iniurus ff. de procur. ad stipulantur nota in additio ad Rot. 145. si procurator, de proc. in not. glo. verbo, assensum in Clem. 1. de procu. Idem si plures essent in procuratorio nominati non in solidum & unus tantum produxit illud, vel si in solidum, is tamen qui produxit mortuus esset vel abesset, vel deniq. si procuratorium a tertio ex-

c traneo productum reperiretur. Solent, enim cauti pro-
 4 curatores hac productione vi, ubi a quoquam transmittitur sibi generale mandatū, veller tamen procurator datus in particulari dumtaxat causa procuratoris onus, & cum simili protestatione acceptare, quæ in palatio admitti solet, Rota de procurat. not. quod ubi procurator, 32. in antiq. ea ratione, quia si procuratoriū generale per se ipsum produceret, procurator in eo nominatus, & si protestaretur quod ad certam causam acceptaret, ista protestatio esset contraria facto procedenti, eo enim ipso quod procuratoriū per se ipsū produxit, constat receptionē instrumenti, & ipsius chartæ præcessisse, quæ utpote actus positivus mandati acceptatione inducit omnibus in procuratorio contentis, nisi doceretur quod in ipsa presentatione instrumenti facta, similem fecisset protestationem, ad tex. cum gl. verbo, assensum. & not. per alios in Clem. 1. de procur. & not. in additio. ad d. de iur. 145. in 20.

In tantum verò est huius procuratoris munus necessaria acceptatio, ut expressum de iure civili, & sequen-

dum canones ratiū per actū tamen positū deſideret conſentum, factū vel verbis, ad text. in d. §. iuuſtus glo. verbo, aſſenſum. & not. per alios in d. Clem. 1. de procur.

Quamobrem ſupra diximus eum, qui præſens eſſet, dum conſtitueretur, & dum notarius de procuratorio rogatus ſuo inſtrumento aſſeruiſſet præſentem non videri acceptantem, d. l. filius ſam. §. iuuſtus. ff. de procur.

Idem dicerem in eo, qui conſtitutus eſſet, & antequam alias acceptaret, pateretur ſe in cauſa citari, & ſecum procedi nunquam recuſans: dummodo vltra illam patientiam non faceret aliquem actum poſitum, ad d. §. iuuſtus. & gloſſ. in d. Clem. 1. de procur. alludit Rota Caſſa. deciſ. 3. de reſcrip.

d. §. Idem quoque in eo, qui conſtitutus eſſet, cum facultate ſubſtituendi, & antequam alias acceptaſſet in vim facultatis huiusmodi ſimpliciter ſubſtituiſſet, nec alias dixiſſet ſe procurationis onus acceptare ſimpliciter vel ad eum effectum: non indiceretur enim per ſimilem actum acceptatio mandati, minus ad effectum ſubſtituendi, imò nulla eſſet ſubſtitutio: Rota deciſ. 145. adeo vt neuter ipſorum ſubſtituens ſcilicet, neq. ſubſtitutus citandus eſſet. & adhuc contra principalem daretur proceſſus per audientiam, Rota d. deciſ. 145. in no. veluti procederetur etiam contra eum, cuius procurator licet eſſet in curia, non tamen pronuſiſſet adhuc mandatum. Rota deci. 169. ſi vigore. de proc. in no. vel ſi poſtquam produxiſſet, & procurationis onus acceptaſſet, a Ro. Cur. reſceſſiſſet. Rota Faſteli cauſa. 30. nu. 2. vel moreretur. vtroque enim caſu. docto de abſentia vel obitu, intra caſu contingentiam, ſolet palatium ſimilem proceſſum per audientiam alteri parti concedere, & quandoq. etiam in caſum mortis, non nih. intimata principali morte procuratoris. Aegid. conclu. 491. licet mores procuratoris. de iudi. quod noſtro tēpore non ſeruatur. debet enim is, qui procuratorem miſit vigilare rebus ſuis, idq. etiam ſi procurator mortuus iam dominus litis effectus viuens alium ſubſtituiſſet modo ſuperſtitem, relique tempore mortis ſubſtituentis eſſet adhuc integra reſpectu ſubſtitui, vt poſt quod ſubſtitutus adhuc procurationis onus non acceptaſſet, finitum enim eſſet

L I B E R

esset mandatū ex substitutione, ex quo procurator principalis iure proprio substituit, & contra principalem daretur processus per audientiam, docto tantum de procuratoris substituentis obitu omīssa persona substituti: secus si principalis procurator non iure proprio, & tamquam dominus litis effectus sed vigore facultatis substituendi in suo procuratorio forsan datæ, nō exstingueretur enim hoc casu mandatū ex substitutione per mortem substituentis si tamen dominus superviveret, veluti eius nomine daretur Rota de procur. si aliquis 414. in no. & in decis. 8. signat. 9. nu. 9. in ultimis. Aegi. conclusio. 6. mortuo procuratore, secus si is casibus substituitur premoreretur principali procuratore superstitite, remaneret enim tunc procurator is qui substituit, quocum modo substituisset, etiam si in substitutione ad effectum substituendi tantum procuratoris onus acceptasset, prout posset. Rota de procur. non. quod ubi procurator. 32. in antiq. nec alias per audientiam sed secum procedendum esset, reuereturque ipse principalis procurator etiam notario actuario de salario suo respondere, si tamen principalis causæ non esset præsens in curia, quo casu solent procuratores a solutione negesti, dispensari. Rota de procur. licet procurator. decisio. 303. in no. Cassa. decis. 1. de procura. num. 3. Idque e a ratione, quod licet consuetudo Rom. Cur. obliget eos ad istam notarii mercedem, id tamen non nisi in defectum præsentie principalis, & quasi in subsidium, ut ipsis notariis causarū actuaris omni casu cōsultum sit, cum maxime frequentiores in Roman. Cur. tractentur in litigatorum silentia, quam præsentia causæ, contra quos cōsultum fieri non esset ipsis notariis, neque litigantū causæ, expeditionem prosequenti, qui plerumque altera parte non solvente cogitur eius partem ad non recuperandi sub nomine depositi notarium solvere, præcui tamen solliciti admonitione ad soluendum infra tres dies, & citatione tri-dua iam elapsa. Quo casu solet is, qui depositū de suo deposito fidem ab ipso notario per cedulam manusas, vel substitui recipere, quæ postmodum apud ordinarios iudices paratam habet executionem, & ad solam citationē partis ad dicendum contra ipsam, & solvendam iuxta eius formam

formam alias tradi mandatum executiuium solēt iudices
exequi & manum milicarem prestare, mandatum execu-
tiuum decernentes.

- c. Admittit * apud sacrum palatium pro domino litis
7 effecto etiam eum, qui litem non fuisse contestatus, sed
qui post litem contestationē in causa superuenerit, vel ci-
tra ipsam contestationē in causa tamen, in qua non desi-
deretur, aliquos fecerit actus successuos solitos, scilicet
post ipsam contestationem fieri. Rota, de procur. procura-
tor substitutus 116. in no. immo non solum eum, qui prin-
cipalis sit procurator, sed * substitutus quoq. ab eo, quan-
doquidem substitutus etiā per litem contestationē & actus
succeedentes, quos supra diximus dominus litem tradidit. Ro-
ta d. dec. 111. in no. B. sign. dec. 10. n. 9. in ultimis idem * leg-
num est in tutore & curatore, qui similiter a lege per li-
tis contestationem vel actus succeedentes, ut supra, substi-
tuendi facultatem accipiunt quam ab homine habere non
possunt, etiam si iudex in deputatione ipsorum dixisset cū
facultate substituendi. Rota B. sign. d. dec. 10. dub. 9. in
f. ultimis f. sed * an procurator ad causas indefinitas, vel
10 etiam cum collectiua omnes datus, poterit esse procura-
tor in causa beneficiati, & alias spiritali. Lopus vult
quod non, & quod in similibus speciale mandatum deside-
retur in Clem. non potest, de procur. Etrius contra in ci-
deceamus, de iud. ver. si queritur an possit. vlt. pars vlt.
g recepta est in palatio. Aegide proc. generale. concl. 5. § 1. &
11. tendetur * quoq. simile mandatum cum collectiua omnes
pedum ad praesentes, verū etiam ad futuras, Rota dec. 415.
fuit dubitatum de proc. in no. licet collector. in add. ad dec.
19. Fuit dubitatum etiam, & de proc. in no. videatur limi-
tare hoc dictum ad eorum constituentis ante litem, ut tunc
extendantur ad futuras alias, secus, ut ibi.

- Amplius si ad causas deuolutas, & de iuris necessitate
in glo. Contestatas fuerit proci. substitutus poterit secū agi
etiam in causa non deuoluta, neque in Ro. u. de iuris ne-
cessitate tradenda, si modo in tali causa fuisse in Ro. u. de
processum & de militate huius processus in Ro. Cu. habiti
12 ageretur. Vlt. * cui receptum est, c. articulus nullitatis
processus in Ro. Cu. habiti tamen in causa alias ad pas-
ses

LIBER

res remissibili nunquam remittatur Aegid. de proc. secundo procurator concl. 306 Idem causa principali inter alios deuoluta, sed in vim specialis commissionis Papae commissa. Rota de commissio. & procu. nota quod si post 416 in autq

Adco quod constitutus ad tractandam causas in Rom. Cu. vique poterit eas tractare in eodem loco, si forte conting. set curiam abinde alio transferri dum tamen causae de mandato Papae in eodem remanerent loco: vbi enim Papa, vbi Ro. Cueste censeretur, quod solent Pont. nostris temporibus suis cancellariis regulis ad casum vbi contingeret recessus ultra duas dietas limitari: quo casu nullam admittunt Ro. Cu. diuisionem, sed eandem utroque loco censi voluit: quae regula efficit tempore dno Pauli ob longiores eius ac frequentiores cursationes ad plures dietas extendenda.

- h. & illud quoq. non ignorabis, quod * procuratorium datu
 13 respectu certae personae non inseruit respectu alterius, etiam si de eadem tractandum esset, Aeg. de procur. procurator constitutus concl. 313. Rota de commissio. & procu. si
 14 causa 416. in no. minus * inter easdem personas inseruiet, nisi ad causas in eo expressas. Rota decif. 171. si A. constitutus, de procu. in no. Extenderemus tamen illud ad consequentia & incidentia causae expressae, etiam si consequentia & incidentia huiusmodi vbi non in sequelam venirent speciale desiderarent mandatum, ad nota. per Butr. in c. nonnulli. §. sunt, & alii, vers. quare. Eodem exco
 15 plo seruat palatium, ut * procurator ad causam principalem datus, non autem specialiter ad petendum restitutionem in integrum, prout alias ad principaliter petendum eam requiritur ut admittatur, si restitutio in integrum non principaliter, sed incidenter a causa principali postuletur; eadem quoq. ratione eodem in palatio seruatum est,
 16 ut * procurator simpliciter ad agendum & defendendum constitutus appellare possit, eos etiam appellatione prosecui. Rota decif. 1. si domus principalis de procu. in no. quasi appellatio fit de consequentiis prioris instantiae, ad qu. m. simile mandatum iuris ut extenditur, & prosequi appellationem, sequiorem instantiam concernere potius

- cuius videatur, nisi forte in nō isto diceretur expresse, etiā ad appellandum & prosequendum: quo caso non solum mandatum extenditur ad prosecutionem appellationis, verum etiam si is, qui datus esset procurator à lata sententia appellasset, cogeretur emissam appellationem prosequi, aduersus nota. n. c. non inuult. de procur. idq; etiam si in ipsa appellatione protestatus fuisset nolle prosecutioni adhiangi Rota deci. 107. si procurator de proc. in no.
- 17 Generaliter * vero vsu receptum est in palatio vt in omni causa, in qua de calumnia iurandum fit, vt procurator nedom in animam principalis, verum etiam eius oropriam iurare teneatur, Rota decis. 307. quidam de iuramento calum. in no. & decis. 191. nota quod procurator. de iuramento calum. in anti.
- 18 Ceterum * si plures procuratores in eadem causa dani sint, nō etiam in solidum, receptum n̄ est, vt cum vno duntaxat valeat processus in causa beneficii, ad c. cōsi. dno. f. anē, de procurat. lib. 6. Rot. de procur. si in causa benefici. 107. in no.

ANNOTATIONES.

- 19 Quid si. J. Procurator * dubium habens mandatum. admittit tamen volens de rato iustificare sententiam. alias n. vt repellitur. l. i. c. ubi Doct. C. de procur. & Capic. decis. 1. Quod quidem cum temperamento intelligas, locum nō habere, ubi spec. n. de mandatum requiritur. Hest. in summa tit. de procur. m. 12.
- 20 Sed * in quibus casibus specifiū requiritur mandatum apud Spec. in dno. tit. de procurat. 3. ratione sui Ang. in l. i. m. de his per quos age poss. princ. Alexand. cons. 139. lib. 7. & Dec. cons. 10. Ad id quod voluit Inf. in Liter. num. 4. C. de procurat. falsum * dici procuratorem, tamen si ille generale n. d. datum habet, si causam mātatum speciale requirere agat. Et quod supra diximus, habentem dubium mandatum cum cautione de rato admitti posse, limita locum non habere in causa matrimoniali, in qua quoniam arduum est negotiū, non admittitur etiam cum cautione, 7. de illius mandato dub. vtr. Paris. cons. 61. num. 6. lib. 3. & dux cons. 81. num. 6. quod in eo vult cons.

LIBER

- 21 *epus matrimonialiū impressum reperio. Procuratori * placet congruis pensionem, quam habet, assignare, quā nomen necessitas, ne ponatur, assignatur. Rot. decis. 11. ne procurator, in quocūq; B. signat sub rubr. de procur. & amplius et iudiciū red- datur nullitatem, ut Bass. aliq; explicant in d. l. l. i. lib. in cap. in nostra, de procur. & Alex. cons. 74. v. 1. lib. 1. Quamvis in ipsum procuratorem edum hac facti specie saltem pro ex- pressis contra ear extorqueat iudicium nequaquam nullum red- datur, veluti praeiudic. Alex. ser. p. in l. si se non obliuit, in prin. ff. de re iud. c. 1. l. si stipulatur, & t. obicit. in leg. Plaut. ut ff. de pro. ut. traditq; Argid. decis. 19. post Accurs. in*
- 22 *si expressum ff. de appell. Non numerus * ergo periti iudices contra promittentes ma- datum ut exhiberent eorum officio inqui- runt, eūq; compellunt, ut assignent. Gl. in cap. 1. vers. ab- seque de elec. in 6. Accurs. in l. in libris. C. de collat. Abb. in ca. nulli de accus. & in 1. exceptionem, de excep. Rem. cons. 10. in fin. quibus se subsc. bit Gualt. in compendio variisq; signatis ca. vers. Et quod diffinitio sol. 1. 1. 6. in parva impressione Ca- peram Felino contrarium visum fuit in 1. causam, in 7. de iudi- c. ipse enim & plerique eū nequaquam admittunt iudicem ex officio a procura- torem nullatenus mandatum repellere posse, nisi parus hoc pesserit. quā nemo hanc esse communem opinionem Felinus testatur sed tunc pr. et opus ut aequor ita ver. ut & communis or m. 1. 1. de iur. praesertim si nullitatem patius pon- gatur, quā nuncietur, & uti populari quadam ratione rationes eam nentur regunt à nullis sapientiss. fuisse fuisse videtur more voluntum praeiudicij, post alios cunctos, ut Dec. verba v. ar. in cons. 13. 1. num. 1. videretur, & Belle cons. 19. numero 1. 1. Soli nequiss. hoc ratio corda: per hominem ad- reat; Christianum quoniam re debet, ut ex officio iudex procurator mandatum non habet repellat, ne iudicium reddatur eluso- rium, vel ut laborer cunctis, sumptusq; pereant, cum sem- per realis occurrendum si, ut vulgaria sunt iura. Cicero hanc opin. ani. quod * Hanc sibi praeiudicium laet, num. 1. ubi re- luit procuratorem tenet ad probandum mandatum & sufficiens etiam alius is resistendus erit: cui sententia incutitur hac. in l. 1. §. reser. ff. de procur. & in l. 1. §. si nemo. quod cuiusq; vici- quos nemo & l. si in l. sanctus. n. 6. vers. similiter. C. de iudi- c. uti post idem l. si dixit in l. de pupilla. §. qui procur. in 4. no. ff. de*

ff. de noui oper. nuna. prout a morem etiam verū a iudicio repeti-
 endum esse, si de mandato non constet. Veluti quoque Thom.
 Fasti. decis. Rota. con. 23. dub. 33. vers. tertio dubitatur Procur-
 atoriam namq. plenè probari debet, ut per Doctores in Luen-
 salum. §. qui alieno ff. de procu. & in c. 1. extra. cod. Abb. in ca.
 coram. de offic. delega. et si quæ communis sententia testimonio las.
 25. in l. cautio. nu. 11. vers. in ca. C. de procur. l. dicitur. & in c. in
 nostra de procur. & hoc etiam in omni iudicio, quauis summa
 16 rto las. in sub. C. qui adm. nu. 1. Nam " à mandato quia per-
 tinet à de receptionis illius verè in ipsum procuratorem potestas
 transferretur, usque ad quod antea syncretè facti aut nominè gesta
 per ipsum inefficacia sunt, veluti à falso procus more facta quæ
 quam a domino procurator constitutus fuisse, ea quippe ratione
 quia sibi de mandato non constabat. Glor. est notab. in dicit. 1.
 in verbo. proce. r. 1. de procur. & in ca. 11. qui in ver. suscepum.
 cod. in & utrobique scribentes adiungit. Nil in verbo procura-
 tor si non est certus quis. Cassad. decis. 3. n. 4. de appella. & est
 commun. & opinio teste Alex. in d. l. licet. n. 1. Quia de re affertur
 Roer. scribit decis. 274. & si stylum in oppositum esse referat, qui
 ubi viget seruandus est. & de summa etiam opinio testatur
 Balbur. decis. 348. num. 7. ubi limitat in beneficiariis, cum lo-
 27 gito. 2. per etiam ignotas mandatum " ipsius 154. in præcipuum
 esse fundamentum: quoniam non in iurura ex Romana curie
 stylo mandati desolus etiam rescriptis expensis non supplicatur,
 eiusque infirmatus non sanatur, quia desolus iste penitus iudi-
 cium nullius reddit roboris, atque momenti etiam si reus mali-
 tari à principis opponere tamen, ut bellissime præcitato loco
 Gomes declarat. cui dicti Roto Curie styli manant, & Vane.
 quoque qui bene cumulateq. scribit de nulli sent. ex desol. in hab.
 seu mand. in princ. & nu. 18. vers. transamur. ubi etiam quod
 28 " exceptis defectibus mandari quodcuque opponi potest, ad mil-
 le usque annos, ex sententia Bald. in l. 2. C. si ex fals. instrum. qui
 consentiant Alex. cons. 191. dub. 6. & Dec. cons. 36. & 215. &
 est communis opinio, teste Fran. Balbo in præscrip. tractat. in 3.
 par. prin. quest. 10. col. 8. ver. 11. generaliter. Quia de re scribit
 Roer. deci. 218. licet nō desint qui apto more citra bal.
 pronuntiam paguē, inter quos Curt. lun. cons. 77. & Dec. secū
 depugnat cons. 486. col. pen. & iterum cons. 638. nu. 2. si que
 ut rei

LIBER

ut rei iam finem imponamus, cum prioris opinionis fautoribus
conuenio contra Fel. laterorq; p^rsertim, quia meliori ratione
faleitur quæ attendenda est, etiam si maioris numero sit, qui
contrarium teneant. Et hoc Imperatoris exemplo in l. si quis, C.
de candidi iudicib. qui minoris partis ratione circumspicienda con-
tra maiorem preiudici sententiam. Hinc & verè quidem affuit
Curt. cons. 63. numero tertio, & cons. 160. num. 11. tunc com-
munem opinionem esse amplectendam, quòdo particularis opi-
nio meliori suffulta non esset ratione, qui hanc esse inter in-
terpreter receptam opinionem affirmat. Sed esse veram esse Fel.
mihi aliorumq; notitiam, ea nihilominus trifariam limitatur,
ut letum sibi non vendiderit quando sententia contra procurato-
rem exequi non possit. Item, quando de causa spirituali, ut est
electio, res agitur. Et rursum, quando pars est absens, velati
ad hoc id Fel. declarat. Cautum furda aure cum hodie iudi-
ces supraquam cuiquam credibile est, pertranscant, nec lites sus-
cidere curant, quasi eorum non sit memini, sed litibus fauere, ut
sibi nutiant, obscurasq; partes, consilium eris, statim in procu-
ratorem opponere, ab eoq; mandatum exigere, & procuratorem
39 repellendum esse, omnibus necuis candelere. Nam si in ipsum
nō opponeretur sed pauci illi pars & iudex bñs rei studiū
diligentiamq; impederent, gesta per ipsum procuratorem vale-
bunt, si tamen verè mandatum habuisset, licet illud in iudicio
nequaquam exhibere curasset, & hoc ex Spec. sententia, cum de
procu. §. 1. vtrū sed si receptum eras. Sed de hoc re. ne longior
sim. Alexand. videat. cons. 78. vbi & diligenter. col. 2. lib. 1.
Bar. cons. 73. Quæritur vtrum procurator. Archid. in cap. 2. de
procu. in 6. Card. in clem. 2. q. 1. §. 18. no. ut. Rom. decis. 248.
Nota quod ubi & decis. 186. Quidam qui nō era. in antiq. &
50 Ripem in c. cum M. Per. nu. 137. de cons. Verumtamen &
& absque mandato, ut visum est, procura:or in iudicio non ad-
mittatur, fallit tamen quatienscunque instrumenta pene ipsū
invenirentur, tunc enim absque mandato cum cautione tamen
de rato, recuperetur, uti Ias. voluit in l. cautio, nu. 12. C. de pro-
cur. cuius asserit Fel. in ca. ceram, de off. deleg. & est comu-
nis opinio ut testes sunt Ias. vbi supra & Alcia. de Presump-
reg. 1. presump. 3. qui tamen contra limitatur, nisi instrumē-
ta habens sit domesticus, ut egregie Rom. prodidit con. 446. pri-
mus in 2. dubio, Sed illud fictio non inuoluam, quod comuni-
bus

bus suffragi receptum est, posse scilicet processum vel sententiam laicam in fauorem fuisse procuratoris à domino rescindi si ille siue maior, siue minor sit, quicquid nonnulli inferat iure, siue iustitiae Ias in d. l. l. c. n. 10 C. de procur. qui tamen, 13. modis communem sententiam temperat, cum legis d. serv. loquens in iudicio res difficultatis habet plurimum. Nle. Ant. Grauiat.

- b. **Petens.** J. Causam* in iudicialibus idem est quempiam ex-
31 preste consentire, vel praesentem esse. Et non contradicere, etiam in praesudicialibus, ut Bar. prodicit in l. 1. C. de reat. Et in l. no in arbitrio, in fi. C. de arb. Bal. in l. emancipat. in c. de fide infirm. Et habetur in ca. 2. de accus. in 6. Et tradunt Auzer. in add. ad Thol. d. 237. Alex. cons. 21. lib. 7. Fel. in cap. cum iure de off. delega. Et in cap. propositi. de probat. Et Afflic. decis. 308. Idcirco cautum est in iudicio dissentire, ne incertum nascatur, veluti à Ias docemur in l. a. in iud. in rep. n. 20. ff. de iur. iur. Conferunt ad hac, quae Tiraquell. congerit de iur. et retr. d. 1. in glo. 9. n. 11. cum seq. Quamvis in iudicialibus plerique interpretum in hac opinione nequaquam conveniant
32 * quia regulariter tacens non videtur in sui praesudicium consentire. L. i. ff. de procur. Et hanc partem suscit. Innoc. in c. quamvis de re iud. quem ibi sequuntur Ant. Bar. Et Imo Alex. cons. 2. lib. 4. atque Barbat. cons. 46. lib. 2. unde Castad. decis. 3. de rescrip. Nicolaus Antonius Grauiat.

- c. Solent J. Adde Formul. vari. comm. pag. 6. col. 1. in rubr. tui commissum est procuratorium.
d. Idem quoque J. Huic dicti illa est ratio. Nam * antequam
33 mandatum acceptum quippiam habeat procurator dici non potest, quinimo iure civili expressim illud acceptare tenetur. l. si lius familiaris. §. i. iur. ff. de procur. licet aliter iure pontificio caveatur, cum tamen illud acceptum sufficiat. Clem. 1. de procur. Idem. in vers. procurator non d. citur vers. prima. Aegid. decis. 576. si impetrabit. Et idcirco antequam mandatum acceptaret, alium procuratorem substituere nequaquam valet, Rot. dec.
34 105. procurator, in no. Regulariter* aut procuratoris ad iudicia constituto ante litteram confessionem substituere non permittitur. Et etiam regula neque admittit limitationes, quas ab Ias in l. quod quis, n. 1. primo. C. de procur. perdissera poteris à Dulla. etiam in cap. 1. eo sit. in 6. Et Ann. cons. 96. eodem.
35 1. vers. consil. Verum* postquam legitime substitutus, ille am-

N. plius

plus procurator non remaneret, Sedi in c. in literis. col. i. c. r. i. a.
 vers. vide Bal. de of. deleg. quia in substitutum iratata potestas
 est. Gloss. in cap. 1. in vers. substituendi. de proc. in 6. c. Rota de-
 cis. 146. in no. Quod cum temperamento erit intelligendum,
 nisi substituendi mandatum habuisset atque etiam revocando,
 atque in c. assumendi, ut Rota tradit decis. 124. si procurator,
 36 in no. Sed. Sed silentio non involuam, quid * substitutus per
 constitutionem litis, ab quam ipse dominus est effectus substi-
 tuere etiam potest. Rota decis. 121. procurator substitutus, Co-
 decis. 146 substitutus, in no. traditque post alios las in l. nihil. Co-
 in l. aulā. C. de procur. quinimo si ubi alio lit fuerit contestata,
 postquam merita causa substitutus per iratationem dominus li-
 tis effectus est, siq. substituere poterit, argumens Clemens. sape
 de verb. sig. ubi in causis summasq. litis contestatio non requi-
 ritur, & nihil fecit procur. per merita causa factus domi-
 nus litis substituere permittitur, & hac sententia, explosa Bar.
 opinione crebrius calcule approbatur Iasno teste in d. l. nihil
 num. 1. Nicolaus Antonius Gravatus.

c Admittit.) Huc spectant, quæ proximioris annotationis
 calce dicimus.

f Sed an.) Quod in generalibus mandati causa beneficiales in-
 cludantur, attestatur null. in verbo. Procurator potest esse lai-
 cus, & tradit Rota decis. 377. Fuit dubitatum, in no. & si ea-
 dem oppositum in antiq. decidat. ut patet decis. 289. sciendum
 cui adheres Lap. alleg. 62. ubi rem hanc subtiliter differt. Ni-
 colaus Antonius Gravatus.

g Extenderetur.) Non tamen desunt, qui aperte Marte congru-
 37 diantur, contrariumq. contendant, futurus * scilicet causas,
 sub verbo collectivo, omnes, nequaquam comprehendi, inter quas
 Accurs. Bar. aliq. multi in l. omnem. ff. de procur. & alias Ro-
 ta hanc contestata est opinionem in decis. 164. Vtrum procura-
 tor cum generale in antiq. quamvis citrarium in novis eidem
 visum fuerit, ut liquet, decis. 413. per Vestr. alleg. in no. sed in
 hac de re Felix. videas in capitulo. relatum, in 6. diff. de offi. de-
 leg. & Vana multas in utramque partem coartationem auctori-
 tates, & de null. sent. ex def. in hab. seu mada. n. 98. Verumma-
 men eadem Rota alibi fudere distinctione utramque opinionem
 discordantem, ut est legere decis. 19. fuit dubitatum utrum in add.
 in no. ubi videas, & Alex. in add. ad Bar. in l. lani infelli. 6.

*ſi is qui ſua reſt. Futuras cauſas, ff. de dam. infeſt. cuius aucto-
ritate Roma determinauit, mandatu ad omnes & ſingulas cauſ
ſas, comprehendere etiam futuras, ut Papaz, reſtator in ſuis an
notationibus ad detſ. Rot. 1. de procu. in 6. Cum temperamento
tamen hoc erit intelligendum niſi cauſa ſpecialis mandatum
requirerent, illa utiq. ſub generali mandato non comprehende-
rentur, veluti egregie docent Aegid. detſ. 5. & Fel. in 1. coram
de offi. deleg. & cap. ſedes, nu. 32. de reſcrip. Quod vltimum,
quoque & limitationem admitti plane memoria commendan-
dam ſecum ſibi haud vendicare, quando generale mandatum,
frustraſtorium reduceretur, tunc etenim comprehenderet. ſpecialis
ſine quo inutile eſſet, Bar. in 1. indebitum, ff. de cond. uerb. & in
l. cum procu. ff. de noui oper. nunc. & eſt communis opinio. Cur,
aſſeramus in l. 2. nu. 43. ff. de iuriſd. om. iud. Nicolaus Anton.
Granaſius.*

- h Illud quoque.) Et ratio ea eſt, quia* mandatu procuratorii
39 nequaquam extendendum eſt. Idcirco contra alias perſonas in
eo non expreſſas, agere minime permittitur. cap. ad agendu, de
proc. in 6. Clem. non poteſt, eod. Guid. Pap. dec. 21. de iure.
i Generaliter.) Hoc autem vergit, quod infra cap. 2. lib. 3. ſub
lit. F. adnotauimus.

De petitorio, ac poſſeſſorio, ac alterius ſuſpenſio-
ne. Cap. ult.

S V M M A R I V M.

- 1 Cauſſa ſimpliciter commiſſa cenſetur tam ſuper
petitorio quàm poſſeſſorio.
- 2 Petitorium quando ſuſpendi poſſit, & uſque ad
quod tempus, & an ſuſpenſio deinde reuocari
queat, & quid operetur ſuſpenſio? multa q. de ip
ſius materia, & nu. 3.
- 4 Petitorium etiam poſt litem conteſtatam ſuſſan-
di poteſt, & in ſolo poſſeſſorio agi.

N 2

3 Peti-

3 *Petitorium aëtor suspendere non potest, & in pos-
sessorio reuocantia agere.*

6 *Petitorio suspenso, si iudex sententiam protule-
rit, erit nulla.*

1 **G**eneraliter * verò ubi quis commissionem super be-
neficio vel alia re simpliciter impetraret, & causam
ut supra introduxerit, nec alias se ad alterum retrin-
gat causa censetur tam super possessione, quam super
proprietate commissa, & introducta Ca. dec. 9. de cau. pos.
& propr. Aegi. concl. 606. concl. d. poss. & proprietate.
& ratio videtur in promotu, quia licet posses. & petito-
rium sint duæ causæ æquæ principaliter, & se inuicem
non contingentes. l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de
acquir. poss. si tamen faciamus relationem de vna ad aliam,
petitorium videtur principalius, & trahit ad se posses-
sorium. c. cum ecclesia. c. cum dilectis, de cau. pos. &
propr. quod etiam amoliat, ubi causa non committeretur
expresse super beneficio vel alia re, sed ad effectus
possessionis super satisfactionibus, & molestationibus, cense-
retur enim tunc causa quoque negotii principalis com-
missa, & tam possessionis, quam proprietatis. Ca. d. de
cisi. 9. de cau. pos. & propr. nu. 8.

- 2 Nec * poterit super altero quis processum impedire ac
vtrumque vnicæ sententiæ expediretur, iuxta regulam c.
cum dilectus, de ca. pos. & propr. c. nisi alterum expresse
suspenderetur, quæ in causa, ut premititur commissa ad-
mitteretur. Ca. ibi nu. 8. 4 Quo casu consuevit fieri ce-
dula quædam suspensionis alterius negotii, cuius cedulæ for-
mam licebit videre apud libellum, cui Formularii procura-
torum, & aduocatorum nomina interscribitur.

Quæ tamen suspensio non est generaliter permessa, sed
vsque ad conclusionem tantum, & non post: Rota decisi.
49. nota quod in causa, de cau. pos. & propr. in antiq.
4 smittitur: tamen postmodum lata sententiâ in causa ap-
pellationis, Rota ibidem amplius non a smitteretur etiâ,
vbi reus iam probasset ut habere in proprietate, Rot. ibi
dem, non usque post in dictas vacationes fieri poterit ad
esse-

effectum, vt in possessorio procederetur, tamquam in casu excepto in ista vacationem indictione, Rota dec. 140. in no. de causa poss. & proprietate. & de fer. tempo. & 94. in antiq. noc. quod tempore feriarum, de ferns.

Admoneo tamen quod si ab vna parte fiat, ad aliam quoque extendi solet, ac ab vtraque parte facta censetur, Rota in antiq. dec. 615. si audietur, de causa possessio. & proprietate. amplius quod hac suspensio poterit quandoque reuocari, & ad primum iudicii statum reuerti; idq. etiam tacite, vt pote, si quis post suspensionem simpliciter daret materias vel scripturas negotium suspensum concernentes. conferretur enim tunc a suspensione recessum, etiam si in suspensione ipsa fuisset suspendens processurus, quod non intendebat a suspensione recedere, nisi hoc exprimeret, per actum suspensioni contrarium, videretur a processione recessum, ad not. in c. cum M. de coll. c. sollicitudinem, de appell. Rot. dec. 210. si suspendens, de caus. poss. & proprie.

Sed, & maius dubium est, Vtrum is qui semel suspendit & postmodum reuocata suspensione ad negotium suspensum redit, poterit iterum illud idem negotium suspendere, & Collect. d. dec. 270. in no. mouet, nec alias dissoluit.

Omnis tamen casus, quo suspensio de vna parte facta sit, si altera commissionem impetret, vt iudex suspensione non obstante super vtroque procedat, poterit nihilominus iudex super possessione prius pronuciare, si de ea prius liquabit. Nec superflua erit commissio, quae non prohibet, quin iudex possit super altera dumtaxat iudicare: sed conceditur super vtroque, potuit, vbi alias non poterat obstat suspensione. Sicq. impedimento suspensionis tantum remouet. Aegi. concl. 306. quod de questione, de ordi. cognitio.

Deoque, & aliud quoque operabitur hac suspensio, vt in secunda fiat instantia, suspendit quoque effectum iurium prima productorum, quae, & si alias essent ad discolorandum titulum actoris in iudicio possessorio, si superueniat suspensio, impedit, ne possint suum effectum facere, nec alias interuiunt res ad discolorandum titulum actoris in iudicio possessorio, Rota dec. 593. A. de cau. poss.

N 3 & pro-

& proprie in no. & sic remouet obſtacula iurium pro par-
te rei productorum quantum diſcolorant titulum actionis,
non autem in quantum probaret de proprio iure rei. 4. in
hoc caſu non ſolum non impediret ſuſtentionem earum effe-
ctum, verum nec admitteretur, Rot. d. dec. 69. not. quod in
cauſa. de cauſa poſſ. & proprie. in antiq.

ANNOTATIONES.

- 2 **Q**uo caſu) *Forma. termi. legat pag. 47. & 48. ubi petito-*
3 *rium intentatum & intentandum ſuſpendi poſſe, & in*
ſolo poſſeſſorio procedi ibiq. ne capiamur, vulgarem illam cau-
ſelam docet. quod dum articulus formatus, proceſſum, quod ſi
petitorium ſeparant ad illud ornandum ſue tolerandum. (ita-
enim noſtri dicunt) illas facimus. & non aliter Vnde ibi, nam
latus materia examinatur. de qua in cap. paſtoralis, de cauſſ.
poſſ. & propri. & in Clem. una, eod. tit. & vtrique ſcrib.
4 *Quod quidem petitorium reus in poſſeſſorio agere volens, poſt*
litam etiam conuſſam ſuſpendere poſſe, veluti poſt exiteros,
Ripa docet in l. naturaliter. ſ. nihil commune. cum. 161. ff. de ac-
quirend. poſſ. qui hanc opinionem communem eſſe affirmat, quā-
vis Alex. eo loci nu. 89. controuerſetur, & receptorem eſſe di-
cas legiſtarum opinionem, qua in contrariam ſe habet. cui Inſ.
ubi nu. 137. ſe ſubſcribit ſancitur tamen prout in beneficiati-
bus, poſterioriorem vero in alijs cauſſis licet obſtare. 2. qua de re
videtur Alex. & Inſ. in l. 1. C. de iurbon. edicto ubi licet etiam,
diſtulerunt, & Louarru. lib. 1. reſp. c. 16. ubi diſtinctionis ſadere
opinionem reconciliare nititur eam ergo legimus, nam adco patens
eſt cauſus eſſe, ut longiores poſſent eſſe commentari. 1. autrum
5 *auctor petitorium diſſerre ſiue ſuſpendere non poſſet, & poſſeſſo-*
rium retinende prouidere, ut apud Ripam ibi. nu. 114. legere,
et hanc communem eſſe opinionem affirmantem Sed hoc totum
ut ad libri huius quartum umbilicum à uerſato, pratermittendū
maxime duxi, quod ſi iuxta inſpectio petitorio ſe. ſenti am dixe-
rit, ea quācum. poſſe iure nullius erit momenti, ut deſinit Aegid.
dec. 98. ſententijs. & dec. 117. & 169. niſi per reſcriptum prin-
cipis ſibi quis auſuuiſſet Nicol. Ant. Gramat.

LIBER QVINTVS.

DE CAVSSIS EX NATVRA
caussa, vel ex Principis rescripto
summarijs. Cap. I.

SVMMARIVM.

- 1 **C**ausa sui natura summaria, qua sint, & qua ex Innocentiana bulla dispositione.
- 2 Causa ubi semel summarie committatur, semper in sequentibus etiam instantijs summaria durat.
- 3 Causa beneficiæ aliquando non est summaria, ut cum de proprietate agitur.
- 4 Titulus & proprietas ecclesiæ in quo inter se differant.
- 5 Possessorium causæ beneficiæ, aut spiritualis, non dicitur spirituale, sed temporale.
- 6 Iudex secularis an super possessorio beneficii, aut alicuius rei spiritualis cognoscere possit, demonstratur.
- 7 Clausula summarie, simpliciter &c. quanta sit efficacia.
- 8 Citatio, quia de iure naturali est, omitti non potest.

LIBER

Introducta iam causa in R.o. cur. altera ex præscriptis modis, modo instruere oportet mi Pellæ, qualis erit in iudiciis procedendi tela. Processus enim de iure, & in observatione terminorum ex stylo sacri palatii difformis est
 a secundum naturam causarum. * Quia * si causa sit benefici-
 b cialis, matrimonialis, vsurarum, vel decimarum, est de sui natura summaria, ad cle. disp. de iud. Si vero causa sit profana, viduarum ramen vel pupillorum, vel si aliarum personarum, valorem ramen quingentorum non excedat, & processus erit ex dispositione Bullæ Innocentianæ summarius arbitrio Auditoris, & de consensu aliorum coauditorum ad d. extrau. seu consil. Inn. 6. quod si causa aliàs sit ordinaria, rescribat nihilominus & Princeps suo rescripto causam summarie simpliciter, &c. tractandam, modus procedendi in similibus traditur de iure in cle. sepe, de ver. signif. in extrau. ad reprimendū, quo. in cri. l. x. maiest. pro. & vtrobique notatur. Concedit autem Signatura summarium hunc processū passim omnibus petentibus, nisi causa iniuriam esset, Cassa. dec. 7. de rescrip. Estq. adeo frequens in hoc usus ac stylus Regens Cancellariæ, ad quē hoc rescribendi ac extendendi munus spectat; ut ibi similis summarius processus patitur in sui rescripti extensione non apponeret verbum, summarie, solemus id incuria potius, & oblivioni ipsius Regentis adscribere, quā conjectari quōd voluerit negare. Quamobrem consuevit Rota ante vel etiam post sententiam, citata parte mandare corrigi; & Auditor tunc ad Regentem designare solet notarium actuarium citata parte ad interessendum, & Regens indifferenter corrigit, & per verbum illud. summarie, suo rescripto addit, qui si negaret, seruaret nihilominus Rot.
 c processum sic summarie factum. Cassa. dec. 7. de rescrip. &
 a Et * ubi causa semel summarie committatur, semper summaria durat, etiam in sequioribus instantiis, tametsi in earum commissiōibus nihil de summario processu dicatur, qui summarius processus semel concessus, nedum ad sequiores instantias, verum etiam ad alios iudices in causa delegatos extendi solet; Cassa. dec. 8. de rescrip.

ANNO-

ANNOTATIONES.

- 2 **Q**uia si.) Intelligas beneficiales * causas esse summarias,
 3 quando super possessore, aut titulo sine collatione beneficij
 agitur, sicut tamen si super proprietate, ut puta cum ex-
 pus Ecclesia sua dicebat tunc vultis, illam contendens subdit,
 aliquid vel tunc in ea habere, tunc etiam quia super propieta-
 te controuertitur, etiam res erit discutienda iudicio. Card.
 in Clem. dispensatam quest. 2. de iudic. Bai. in l. cum seruum,
 § item si ageretur. Cude. et sup. accedat Glos. in cap. cum qui,
 in verbo. vniuersus de eo qui testis in poss. lib. 6. & Abb. in c. con-
 tingit, col. 3. in si de dolo & item ubi quoniam * sit differentia
 4 inter titulum & proprietatem ecclesia habebit, vide etiam V. off.
 infra c. 4. vers. quod si causa & Formul. var. commiss. pag. 1.
 5 col. 4. prope finem. Et quando * agitur possessoria super benefi-
 cio ecclesiastico ad illius recuperandum possessionem, tunc spiri-
 tualis causa non dicitur, sed temporalis, gloss. Abb. & recitanda
 res in c. dilecti, col. pen. de elec. & in c. litera. de iudic. Card.
 in d. clem. dispensatam questio. 10. ubi infert, quod tunc agitur
 titulum beneficij, ostendere nequaquam tenetur de qua etiam per
 6 Marcanum prae in 4 par. in 13 dist. num. 3 & 4 Et quod *
 possessorum causa spiritualis non sit spiritalis, usque adeo ut
 in materia possessoria pro beneficijs, alijsque rebus spiritualibus
 eorum iudicet seculari agi possit, ut semel in Principum audito-
 rjs decisum fuisse legitur Avicini patet ex Quid. Papa det. 1. &
 51. & 152. Aff. non uno etiam in loco ut est legere de iur. 2. &
 24. & 39. Gram. det. 68. atque Barria. det. 63. numero 13 hinc
 etiam sententiae iunguntur. Guilliel. Bened. in ca. Raynatus, nu-
 mer. 1. 10. cum seq. de iustam. Aufre. in Clem. 1. in 2. reg. fall. 24
 de off. ord. August. Berro. in rubr. de iudic. cum 12. cum seq. late
 Ioan. Gall. questio. 115 & Couarru. qui plura congerit libro
 Pract. questio. 435. Et in epis. 4. c. 8. §. 12. num. 3. ubi post.
 Iaf. in l. quoniam. nu. 6. C. de iudic. communem opinionem esse af-
 firmat, quod iudex secularis in causa matrimoniali aut usura-
 ria, in materia tamen facti co- iudicare potest, non tamen si qua-
 stio ejset super iure, veluti Doctores tradit in cap. cum de or-
 din. cognit. & in capitul. cum sit generale, de foro competentis
 & in l. Titia, praesertim Alexand. ff. solus, matr. & hanc
 opinio-

LIBER

opinionem servas consuetudo vellet Iaso citato loco Verum Ambro. Pign. in c. salubriter nu. 12. de vser. cum temperamento intelligendam hanc esse opinionem docet, nisi a iudice ecclesiastico in iudicio iudici seculari facta fuerit Quae quidem communis sententia vindicat sibi locum in quacunque causa spirituali, dummodo summarie ac de plano sine discussione liquere possit, ut ex praedictis apparet, & ex Decio maxime in allegato cap. 1. de iudic. qui hanc esse communem sententiam asserit. Nic. Anton. Gravatus.

- b Princeps.) Clausula * summarie simpliciter & c. quanta sit
 7 efficacia, apud Alex. videbitur conf. 6. lib. 1. Rom. conf. 20. Soc. conf. 12. lib. 1. Corn. conf. 242. lib. 4. & Ias. in Laerti conditio § si nolumus. nu. 32. ff. si certi petat. Quibus in loci omnes iuris civilis solemnitates esse sublatas docemur, praeter ipsam citationem, quae de iure naturali est, quaeq; omitti non potest, ut Socin allegato conf. animadvertit. Nunc non ipsas praeter necessarias probationes, quae iidem praeteriri nequeunt cum fiat iuris Divini, et, novit de iud. & habetur Matib. c. 18. quibus accedant dicta per Fel. in c. dilecti de iudic. Nic. Anton. Gravatus.
- c Et ubi.) Adde Argi. dec. 41. si Papa. Cassa dec. 7. n. 5. de re feri Ias. in rub. C. qui admitt. n. 3. Oldr. conf. 254. contra provisionem, Fel. in c. vbi. nu. 10. de iud. est tex in l. ita demum. vbi Bart. & alij. C. de procur. Nic. Anton. Gravatus.

De dilationibus ac terminorum sacri Palatii
 observatione in quovis causa

Cap. 11.

SYMMARIVM.

- 1 Terminii substantiales iudicij in sacro palatio quatuor sunt, qui si omitterentur, sententia nullius esset momenti.
- 2 Citatio ad sententiam necessaria est, etiam si princeps sententia esset, & nu. 6. (petat.)
- 3 Iuramentum calumnia omitti potest si pars illud non
 4 Ter-

- 4 *Terminus ad dicendum contra producta, valde necessarius est.*
- 5 *Articulorum in admissione pars est citanda.*
- 6 *Citatio ad sententiā an debeat peremptorio fieri.*
- 7 *Termini omnes post litum contestatam sunt peremptori.*
- 8 *Citatio ad sententiam fieri debet, & non audientium voluntatem iudicis sine curia intentionem, alias sententia est nulla.*
- 9 *Sententia parte instante proferri debet, alias est nulla, fallit tamen.*
- 10 *Libellus, etsi in summarijs nõ requiratur, requiritur tamen aliqua petitio, limitatur tamē.*
- 11 *Iuramentum calumnia tacite remitti potest, expressa autem nullatenus.*
- 12 *Iuramentum calumnia est de iure Divino.*
- 13 *Iurare de calumnia, quando quis cogi nõ possit.*
- 14 *Iuramentum calumnia in quacunque parte iudicij peti potest.*
- 15 *Procurator in animam propriam de calūnia iurare tenetur, & quando spectale habet mandatum, in animam domini, alias minime.*
- 16 *Iuramentum calumnia petitum, est de substantia iudicij, & propter illud non prastitum, iudicium redderetur nullum.*

Sed quales erunt dilationes, ac futura erit in causis terminorum observatio, ex stylo sacri Palatii latè traditur eo libello, qui praximibus notariorū titulus inscribitur, causa sit benefic. vel alias summaria, seu profana, vel alias ordinaria. Verū quicquid stud omne ad frugiorē instructionē tuam repetā huc sub cōpendio. In causis igitur vel

da

LIBER

de iure, vel ex Principis referipto summarius. Aegid. tra-
dit concl. 27. de iudi. & dilat. Tres tantum esse terminos
sue dilationes, quasi de substantia ipsius iudicii obserua-
dos, nempe ad Ponendum, ad Articulandum, & Producen-
dum omnia. Verum¹ hodie quatuor erunt, & nostra etas
a tertio addidit quartum, nempe ad Dicendum contra produ-
ctum. Quatuor igitur erunt termini de substantia sine ter-
mino ad sententiam, & qui² in causa non alias inter dila-
tiones computatur, tanquam necessarius pro vocatione par-
tis ad sententiam, ca. 1. de cau. poss. & proprie. l. de vno-
quoque. ff. de re iudi. adque etiam si esset Principis sen-
tentia, clem. pastoralis, de re iud. Abb. in cap. venerabili-
lem, de cl. cho. colom. 3. & Hi quatuor termini si omitti-
rentur, sententia esset nulla, secus verò si alii, quos tamen
cautius erit obseruasse, utpote ad libellandum, ad decla-
randum, & iurandum de calumnia: omissi tamè non vitia-
bunt processum, nec terminus ad libellandum, & quia in
summaris sine libello proceditur, d. clem. super, de verb.
significatio. nec alius ad declarandum, quia non est de sub-
stantia, sed contingens taneum, ut infra dicemus. Non de-
nique vitium ad iurandum de calumnia, quia similiter co-
tingens est, etsi³ pars non petat, poterit hoc iuramentum
omitti, ca. 1. de iura. calum. in 6. Sont autem omnes termi-
ni predicti in prima instantia longiores, & in succedaneis
breuiiores, prout infra dicemus, & poteris fasius apud libel-
lum terminorum Rotez videre.

ANNOTATIONES.

- 1 NEmpe ad dicendum.) Et iure quidem optimo. Nam⁴
quanti referi terminum prefigi ad dicendum contra pro-
ducta a Bar doctum ad Reprim in verb. de plano. ubi inquit,
quid sunt ea que in iudicio producantur, in actis esse intelli-
guntur, quando ad dicendum contra producta aduersarius usa-
tus fuit, & Baribola in barer Rama. cons. 5: 9. Et hac opinio pro
systera Re Curia seruatur, ut Gemof tradit in reg. de annali
pos. quailio 4. versum quinito, & de larant Aegi decis. 28.
Termin. Rota decis. 10. & decis. 93. index, in no. & last Felon.
in c. in nomine Domini, nu. 31. de test. & Vani de null sent. ex
5. def. tit. nu. 53. Dixitq⁵ Dec. in d. 1. in nomine Domini, nu. 34.
cum.

commune esse opinione, quid in admiffione articulorum parti citari debeat quicquid è regione dixerit Abb. qui in productione tantum partem citari debere arbitratus est. Nunc. Ant. Grauat.

- b Qu. in causa.) Necessario citacionem ad sententiam fieri debere, aliis eam nullius esse momenti, prouiderunt Rota decis. 341. reuocata in no. Capic. decis. 1. num. 35. Felix in ea consulti. 1. no. 16. de offi. deleg. ubi Dec. nu. 13. Et. Vans loco proxime citato. nu. 46. Et si hoc semper perpetuum non sit, ut re. lapso, quo supra habetur. Regulariter enim utraque pars presentie sententia preferenda est, vel altera in alterius tamen citata tam remota, l. de una iusque, ubi Doct. ff. de re. iud. adeo quid Bal. dixit in l. prima, col. 5. vers. predicta. Et vers. questum fuit, C. de his, que pen. non. Sententiam prolatam utraq; parte absente nullam esse, etiam si in principio partes adfuerint, si namq; antequam res legatur, abissent, quatenus hoc cum temporum facto intelligendum erat, nisi iudex ex officio prouideret; nam tunc utraque absente parte sententiam ferre potest, sic apud gloss. l. r. in pium legimus in c. cupientes. §. quod si per 20. de elect. in 6. Et arg. in l. si quis liberi ff. de peti. hered. Et utique eo citato ad sententiam necessaria est. quod si in absentis fauerem (non tamen citati) ea proferatur, ipse iure non ualeres. Ias. qui Et. alios adducens, in l. furioso, no. 3. ff. de re. iud. ubi hanc opinionem communem esse affirmat, atq; etiam in l. nequicquam §. ubi decretum nu. 48. ff. de offi. procurs. Quid ferme procedis uideam in diffinitiuo, sed in interlocutoria sententia, dummodo prouisorias sit, ut idem Ias. scriptum reliquit, dicens hanc inier interpretes etiam cepiorum esse sententiam in d. §. ubi decretum. num. 12. Quam tamen egregie limitat, nisi partes in ipsius sententia productione adfuerint, tunc etenim ipse iuribus alia absque citatione proferri sententia potest; Et hoc est communis sententium consensio, Et si nonnulli ab ea deserviant, uoluit Ias. est uelut praesentis loco nu. 46. quam amplectitur Capic. decis. 1. num. 37. pro cuius quiddam communis opin. robore iussit, Et aliter communibus suffragijs recepta opinio per Felixum, relata in l. 1. nu. 9. de iud. ubi praesens in iudicio libellum recipere cogitur. Et si ad hunc effectum citatus fuerit inimici, uerum ad respondendum, nisi prius fuerit instructus, non compellitur. Quae quidem citatio ad sententiam peremptoriam, uel equipollens, reputa, comminationem continere debet aliter nullam esse sententiam probat rex.

in l.

in *Lad* peremptoriū. ff. de iudi. ubi Doff. & traditur per Specu-
 cia. tit. de citat. §. v. ubi, vers. quid si lata And. lser. in consili-
 tu regn. Neap. incip. In civilibus, ubi etiam Afflū. & Dec.
 post Abb. in dist. cap. consuevit, num. 11. quod anē locum ha-
 bere intelligat in causis ordinarijs sicut vere in summarijs, in
 quibus peremptorijs solemnitas haudquaquam requiritur Clo.
 sepe ubi omnes inter peremptoria, de verborum significatio.
 Afflū. consl. Neap. Inconsuetum, colum. penult. Mathias. sin-
 gu. 131. & Dec. eo quā citauimus loco. At ipse crediderim,
 (si et in casum non esse ponere) quid in ordinarijs etiam pe-
 7 remptorium in citatione ad sententiam necessariū non requiri-
 tur; & illud est in causa, quod me mouet. Nam post lita con-
 sultationem termini omnes sunt peremptorijs, per Rot. dec. 224. li-
 cet in causa in no Fel. in ca. consuevit, de off. deleg. presertim,
 quando a lege, vel statuto illi præsignantur, tunc enim licet nihil
 dicatur, tamē peremptorijs sub intelligantur, ut Gomez. prodidit
 in regu. de annal. §. 71. n. 1 & Aifon. Sicut ad stipulatur super
 34 regu. Innocenti. viij. col. finali: ergo si in citatione perempto-
 rium amittatur, illud subintelligitur. Vnde non ab re vsus præ-
 ualuit in Ro. Cur. peremptorium in citationibus non apponi,
 uti Vant. ait de null. sen. ex def. citat. nu. centesimo quarto. &
 meminit quoque Vestr. præcedenti libri capite secundo, finem
 versus, ubi in beneficijs peremptoriū a lege, in profanis ex
 Rom. Cur. stylo subintelligi dicit. Ex his liquet citationem ad
 sententiam esse necessariam, nisi vsu aliter receptum esset, velut
 in sacro illo consilio Neapolitano toto orbe celeberrimo, ubi
 talis omittitur citatio, sed illa aspe ratione, de qua apud Afflū.
 eiusdem consilij sententiarum dolissimum scripserim, nobilissi-
 mumque compilarem, decisio. 283. numero sexto, & Ma-
 ran. in praxi in sexta parte versum citatio numero decimo.
 In Romana tamen Curia nequaquam Patres illi iuriconsul-
 tissimi talem citationem missam facere arbitrati sunt, nisi in
 postremis audiendijs cum serie generalis superinflant, Rota de-
 cis. 751. Sciendum est, quod in vacante, in antiqu. & Vant.
 8 que supra loco. Quam quidem citationem facere oportet ad
 sententiam. & non ad audiendam iudicis voluntatem, ut Fel.
 & Deuin. admonent in dista ca. consuevit, illa numero decimo-
 sexto, hic vero accipietur, & Maran. ubi supra numero 70.
 aliter si ferret, non valere sententiam ab Rota docetur decisio.